CENSORINUS
DE
DIE NATALI.

HENRIC. LINDENBROGIUS
recensuit;
Et
NOTIS, iterata hac Editione passim
adauctis, illustravit.

LUGDUNI BATAVORUM,
Ex Officina IOANNIS MAIRE.
cIↃ IↃ c XLII.

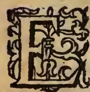
Nobiliſſimo, ampliſſimo, reverendo, & clariſſimo viro,

D^N. CONSTANTINO

L'EMPEREUR, ab Oppyck;

S. S. Theologiæ Doctori, & *Ebraïcarum Literarum*, *Controverſiarumque Iudaïcarum*, *in Athenæo Lugduno-Batavo*; *Profeſſori*; *Illuſtriſſimo* MAURITIO, *Comiti* NASSOVIO, *Indiarum Occidentalium Gubernatori, à conſiliis*;

S. P. D.

A eſt rerum viciſſitudo, inclutiſſime vir, ut nova frequenter inveteraſcant, vetera viciſſim ſubinde nova fiant. Quod eſſe ita, cum alias, tum in hoc, quem manu fero, CENSORINI Commentario *De die natali*, deprehendi. Qui, iuxta alios auctores, iam ſingularis antiquitatis, parum abfuit quin in tenebras abiret, niſi ante hoc noſtrum ævum Carrio ſa-

ne, atque pauci alii, eum denuo in lucem produci curassent. Quantum autem istius ævi Editionibus imperfectissimis defuerit, vel unus noster LINDENBROGIUS, admirandæ literaturæ vir, brevissimis simul, & per omnis generis auctores diffusissimis Commentariis suis, solidissime docet & ostendit. Qua occasione factum est, ut ab aliquot literatis hominibus incitarer ad hunc CENSORINI Commentarium impressione mea recudendum. Commodum obtigit dicti laudatissimi LINDENBROGII exemplar, ab auctore ipso noviter revisum, & summa cura, quod titulus fatetur, & res testatur, emendatum & auctum. Id per auctoris liberalem animum, quo in communia studia ducitur, donum obvænit mihi: ita quidem, ut recuso eo, ceu re mea, uterer fruerer. Prælo meo subieci illud igitur; & interea, quo-nam heic maturè facto esset opus, tempestive perpendi. Usus me docuit, iuxta tam literati Commentatoris, alius viri, nil de-

deterioris, huic Editioni meæ nomen inſcribendum eſſe, qui & in omni Eruditione potens, & in Antiquitate exercitatus, publice-que ſummo cum honore utilis eſſet: & ita tam egregium par, cum alterum alterius dignitate honorarem, tum autem utrumque ſua propria laude pro mea virili afficerem.

Te ergo peto, doctorum decus CONSTANTINE: nobiliſſimo nomine tuo novã hanc exornare meam Editionem conſtitui: quoniam perſuaſus ſum, neutiquam Librum hunc tam longe late-que divulgari poſſe, quin CONSTANTINI nomen, verbo & facto in omni eruditione profecto Imperatoris, longius differri mereatur. Vera eſſe quæ dico, illi probe norunt, qui doctiſſimos tuos & utiliſſimos Commentarios rabbinicos legunt & intelligunt.

Porro, non eſt huius Libri tanta indignitas, qui non cum honore tuo nomen circumferre ſe-cum poſſit. Nam, licet ethnicus ſit, & quædam conti-

neat, quæ non nisi à bene munitis ingeniis legenda sunt: eam ipsam ob caussam magni nominis indiget conductu, ne legentes aliud discant, quam CONSTANTINI vita & professio admittunt. Antiquitati semper, etiam propter ipsummet Paganismum, locus est relinquendus suus. Tribuit hic Liber alicubi Platoni, Pythagoræ, aliis, hoc impium dogma; *Homines semper fuisse; neque rerum humanarum, vel naturæ huius, initium dari posse.* Quod ipsum calcar esse debet, quo Antiquitatem quisque eo magis & operosius excutiat & perlustret: non quo à profanis discamus sapere; sed ut in iis ob oculos habeamus semper à quo serio est cavendum.

Verum enim, non indiget heic me anagnoste Humanitas tua. Id nunc agitur, ut patrocinio tuo gaudere Laborem hunc meũ faventer permittas; & eo referas hanc tui honoris usuram, quo à me est destinata; nempe, ut comperias, me velle me totum debere amplissimæ Humanitati tuæ; me,

inquam,

inquam, qui viros vere doctos & humanos colere didici, & amare; &, quod non est humanum, id ab hominibus cordatis alienum esse, compertissimum habeo. Vale, vir amplissime, & reverende, literarum & pietatis eximium decus; quem optimus-maximus rei publicæ, literariæ-que, ut & propriæ familiæ bono, diu superstitem clementer faxit. Kalend. novembr. M DC XLII Greg.

Nobilißimo
nomini tuo

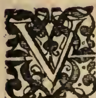
æternum
devotus

IOANNES MAIRE.

HENRICUS LINDENBROGIUS

LECTORI

S.

T, quid in hac nova Censorini editione, à nobis præstitum sit, candide Lector, scias, sic habe. Sequuti sumus Ludovici Carrionis, viri doctissimi, & acerrimi iudicii, exemplar Lutetianum. Nam id nobis concinnius visum fuit. Multa tamen loca depravata atque mendosa, partim ratione ipsa duce, partim beneficio Germanicæ & Manutianæ editionis, quarum hæc Venetiis, illa Rostochii prodiit, restituimus atque correximus. Notas insuper nostras adiecimus, maiore quidem labore, quam ingenii acumine constantes: quæ tamen indicis vicefungi, & pæne Commentarii instar esse poterunt, si loca auctorum passim à nobis indicata, ipse inspicere operæ pretium esse duxeris. Quod si nostro labo-

labore tuum levatum eſſe ſenſeris, bene ſe res habet; ſin minus, conatui ſaltem noſtro fave.

Vale.

De

CENSORINO

TESTIMONIA:

Eiusq; Fragmenta.

Sidonius Apollinaris Epistol. ad Polemium.

Uod si aliquis secus atque assero, rem se habere censuerit, do quidem absens obtrectatoribus manus. sed noverint discrepantia sentientes, sententiam meam sine M. Varrone, sine Sereno, non Septimio, sed Sammonico, sine Censorino, qui de die natali illustre volumen confecit, non posse damnari.

Magnus Cassiodorus, in principio de arte Grammatica.

Sed quamvis auctores temporum superiorum de arte grammatica, ordine diverso tractaverint, suisque sæculis habuerint, ut Palæmon, Phocas, Probus, & Censorinus, nobis tamen placet in medium Donatum deducere.

Idem Cassiodorus in lib. de Musica.

Invenimus etiam Censorinum, qui ad Q. Cærellium scripsit de natali die: ubi quoniam

niam de musica disciplina, vel de alia parte mathesis, non negligenda disseruit, non inutiliter legitur, ut res ipsæ penetrabilius animo frequenti moderatione condantur.

Idem ibidem.

Censorinus quoque de accentibus voci nostræ adnecessariis subtiliter * disputavit, pertinere dicens ad musicam: quem vobis inter cæteros transcriptum reliqui.

** non in lib. de die natali, sed in libro de accentibus.*

Priscianus lib. primo.

Auctoritas quoque tam Varronis, quam Macri, teste Censorino, nec k nec q neque h in numero adhibet literarum.

Idem ibidem.

Quamvis & Censorino doctissimo artis grammaticæ idem placuit.

Idem lib. quarto decimo.

Censorinus vero de his docet planissime in libro quem de accentibus scripsit.

Idem ibidem.

Quod Censorinus quoque de accentibus approbat, sic dicens: Super, præpositio est, apud Virgilium primo Æneidos:

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.

Sallustius vero historiarum libro primo adverbium hoc protulit, *Ubi multa nefanda casu super ausi atque passi.* Sed mihi videtur Sallustius quoque loco præpositionis hoc præpostere protulisse. sed Virgilius in quinto Æneidos dixit,

--- satis una superque
Vidimus excidia.

Adverbium sine dubio hoc in loco accipitur. Idem Censorinus hæc eadem subiungit. Post, est præpositio apud Virgilium in tertio Georgic.

Post montem oppositum.

Idem primo Æneidos adverbium,

Post mihi non simili pœna commissa luetis.

Ante, præpositio est. Virgilius in primo Georgic.

Ante Iovem nulli subigebant arva coloni.

at in tertio Æneidos adverbium,

Ante & Trinacria lentandus remus in unda.

Supra, præpositio. Virgilius in quinto Æneidos,

Olli cæruleus supra caput adstitit imber.

Adverbium, Terentius in Andria,

Prope abest cum alieno more vivendum est mihi.

Ultra, præpositio apud Sallustium * in Iugurthino, *Maurique vanum genus, ut alia Africa,*

cæ, contendebant, Antipodas ultra Æthiopiam cultu Perſarum iuſtos & egregios agere. Adverbium, *Lego aſſidue, nihil ultra faciens.* Hæc Cenſorinus, ut ſupra dixi, de accentibus tractans.

Caſſiodorus Libro de Geometria.

Cenſorinus in libro, quem ſcripſit ad Q. Cærellium, ſpatia ipſa cœli, terræque ambitum, per numerum ſtadiorum diſtincta, curioſitate deſcripſit. quem ſi quis recenſere voluerit, multa philoſophorum myſteria, ubi legerit, agnoſcet.

SUMMA CAPITUM
In
CENSORINO.

CENSO-

CENSORINI LIBER De DIE NATALI.

AD Q. CERELLIUM.

CAPUT I.

MUnera ex auro vel quæ ex argento nitent, cælato opere, quam materia, cariora, ceteraque hoc genus blandimenta Fortunæ inhiat is, qui vulgo dives vocatur. Te autem, Q. Cerelli, virtutis non minus, quã pecuniarum divitem, id est, vere divitem, ista non capiunt. Non quod earum possessionem, vel etiam usum à te omnino abieceris, sed quod sapientiũ disciplina formatus, satis liquido comperisti, huiusmodi sita in lubrico, bona malave per se non esse, sed τῶν μέσων; hoc est, bonorum malorumque media censeri. Hæc, ut comicus ait,

--- perinde sunt, ut illius est animus, qui ea possidet:
Qui uti scit, ei bona; illi, qui non utitur recte, mala.

Igitur quoniam quiſque, non quanto plura poſſidet, ſed quanto pauciora optat, tanto eſt locupletior: opes tibi in animo maximæ, & eæ, quæ non modo bona generis humani præcedant, ſed quæ ad deorum immortalium æternitatem penitus accedant. quod enim Xenophon Socraticus dicit: *Nihil egere, eſt deorum: quam minime autem, proximum à dîs.* Quare, cum dona pretioſa neque tibi per animi virtutem deſint, neque mihi per rei tenuitatem ſuperſint, quódcumque hoc libri eſt, meis opibus comparatum, *Natalitii* titulo tibi miſi. In quo non, ut pleriſque mos eſt, aut ex ethica parte philoſophiæ, præcepta ad beate vivendum, quæ tibi ſcriberem, mutuatus ſum: aut ex artibus rhetorum locos laudibus tuis celebrandis perſecutus: (ad id enim virtutum omnium faſtigium aſcendiſti, ut cuncta, quæ vel ſapienter monentur, vel facunde prædicantur, vita moribuſque ſuperaveris) ſed ex philologis commentariis quaſdam quæſtiunculas delegi, quæ congeſtę poſſint aliquantum volumen efficere. Idque à me vel docendi ſtudio, vel oſtentandi voto non fieri, prædico: ne in me, ut vetus adagium eſt, iure dicatur, *Sus Minervam.* Cum vero tuo collatu ſcirem, me plura didiciſſe, ne beneficiis tuis viderer ingratus, noſtrorum veterum ſanctiſſimorum hominum exempla ſum ſecutus. Illi enim, quod alimenta, pa-

triam, lucem, ſe denique ipſos deorum dono habebant, ex omnibus aliquid dìs ſacrabant; magis adeo ut ſe gratos approbarent, quam quod deos iis arbitrarentur indigere. Itaque, cum perceperant fruges, antequam veſcerentur, dìs libare inſtituerunt: &, cum agros atque urbes deorum munere poſſiderent, partem quandam templis, ſacelliſque, ubi eos colerent, dicaverunt: quidam etiam pro cetera bona corporis valetudine crinem deo ſacrum paſcebant. Ita ego, à quo plura in litteris percepi, tibi hæc exigua reddo libamina.

NOTÆ IN CAPUT I.

AD Q. Cærellium] Scribe *Cerellium*, *e* ſimplici. Ita enim eſt in Inſcriptione veteri. Ian. Gruter. volum. inſcript. pag. 241. In Pandectis Florent. L. ſicut. 8. §. *Ariſto*. tit. *Si ſervit. vindic.* Plin. lib. 2. Epiſt. 19. & lib. 4. Epiſt. 21. Spartian. in Severo.

Munera ex auro vel quæ ex arg.] Vitioſe hæc in prioribus editionibus erant diſtincta: *τὸ cælato* enim non cum *opere* coniungendum eſt, ſed cum *auro & argento*.

Opere quam materia cariora] Id eſt, in quibus plus eſt in manus pretio, quã in re, ut Ulpianus inquit, L. *mulieris appellatione*. 13. §. *res abeſſe*. D. de Verbor. ſignif. vel, ut Paulus, *quorum pretium non in ſubſtantia, ſed in arte eſt*

positum. L. *Labeo*. 14. D. *eod. tit.* Nam cælatura argento pretium addit. L. *Ex argento*. 13. D. *de condict. furt.* Cicer. lib. 1. ad Herenn. & in Paradox. Plin. lib 33. in prooem. Argentum porro quod signis eminentibus refulget, *cælatum* dicimus. Ambros. lib. 2. hexaëm. c. 4. eique opponitur *argentum purum*. L. *Si in rem*. 6. D. *de rei vindicat.* Ambros. l. 3. epist. 12. *Cælatas inhabitant domos, & cælato argento delectantur. Sordet enim illis purum argentum.* Vide Martial. l. 4. epig. 39. cuius epigrammatis aculeus latet in ultimi versus voce *Purum*.

Blandimenta Fortunæ] Solin. c. 4. *Quibus gemini (κυνόδοντες) procedunt ab dextera parte, Fortunæ blandimenta promittunt.* Cicero in paradoxo 1. *Ludibria Fortunæ* vocat.

Earum possessionem] Ut nonnulli Philosophorum, Democritus nimirum, teste Seneca, lib. Cur bonis viris mala fiant. cap. VI. Crates, Diogen. Laërt. lib. VI. in Cratete. Origen. lib. 2. contra Cels. pag. 86. & alii. Reprehensi ob id à Philone Iudæo lib. περὶ βίου θεωρητ. pag. 611. V. Suid. in Ἀναξαγόρας.

Sed τῶν μέσων] Quæ Græci μέσα, Latini *media* vocant. Seneca epist. LXXXII. Dicuntur & ἀδιάφορα. Gell. lib. 11. cap. VII. & lib. 9. c. 5. Suid. in Ὄντα. Zeno apud Athen. lib. VI. Dipnosoph. pag. 233. Arrian. l. 2. dissert. c. 9. & c. 19. *Indifferentia*. Cicer. lib. 3. fin. Ambros. lib. de Noë & arca. c. 32.

in

in fine. Senec. dict. epist. 82.

Ut Comicus ait] Terent. Heautont. Act. I. Scen. II. Cui consentit Apul. lib. 2. de philosophia, de iisdem bonis, cum inquit: *Sapientibus, & cum ratione ac modo viventibus, sunt sane bona; stolidis, & eorũ usum ignorantibus, oportet esse mala.*

Non quanto plura] Dionysius Halicarnasseus lib. V. antiquit. Roman. pag. 315. eandem sententiam his verbis expressit: ὅτι πλούσιος οὐχ' ὁ πολλὰ κεκτημένος ἐστὶν, ἀλλ' ὁ μικρῶν δεηστόμενος. Et Valer. Maxim. lib. IV. cap. III. Fabricium Luscinium laudans, *Locupletem* (inquit) *illum faciebat, non multa possidere, sed modica desiderare.* Cui geminum illud Apuleii Apolog. pag. 347. *Is plurimum habebit, qui minimum desiderabit; habebit enim quantum volet, qui volet minimum.* Quod effictum ex illo versu apud Senec. epist. 108. *Quod vult habet, qui velle, quod satis est, potest.* Vide quoque Augustin. lib. 7. de civit. Dei. c. 12.

Xenophon] Xenophontis verba sunt lib. I. ἀπομνημ. pag. 577. ἐγὼ δὲ νομίζω, τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι, τὸ δ' ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τοῦ θείου. Xenophonti congruit Apuleius in Apologia, cum inquit: *Equidem didici, ea re præcedere maxime Deos hominibus, quod nulla re ad usum sui indigeant. Igitur ex nobis, cui quam minimis opus sit, eum esse Deo similiorem.* Vide quoque quid Socrates hac de re dicat,

referente Diogene Laërtio lib. 2. in ipsius vita. Et Suidas in κωνισμός.

Natalitii titulo] Eodem titulo Lucianus suum περὶ μακροβίων libellum Quintillo, & Dionys. Halicarn. itidem suum περὶ συνθέσεως ὀνομάτων filio suo dedit. Mos vero antiquissimus, ut amici invicem & clientes patronis die natali munera mitterent. Exempla passim obvia. Plaut. Pseudolo, Act. 1. Scen. *Exite*. Terent. Phorm. Act. 1. Sc. 1. Symmach. lib. 1. epist. XI. & lib VI. epist. XLVIII. LXXX. & LXXXI. Petron. Arbiter: *Vestimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donaverat cliens quidam*. Plin. lib. IV. epist. IX. Martial. lib. VIII. Epig. 64. in Clytum. Iuvenal. Sat. IX. L. *sed si vir*. 31. §. *si vir uxori munus*. D. *de donat. inter vir. & uxor*. L. *inter donum*. 194. D. *de verb. signif.*

Sus Minervam] *Sus Minervam, in proverbio est, ubi quis id docet alterum, cuius ipse inscius est*. Festus lib. XVIII. Utitur eodem Cicero lib. IX. Epist. famil. XVIII. *Veni igitur, si vir es, & disce iam προλεγομένας, quas quæris, etsi sus Minervam*. Idem lib. 1. Acad. quæst.

Itaque cum perceperant fruges] Plin. lib. XVIII. cap. II. *Ac ne degustabant quidem* (prisci Romani) *novas fruges, antequam sacerdotes primitias libassent*. Idem lib. 4. c. 12. circa fin. Tibull. l. 1. Eleg. *Et quodcunque mihi pomum novus educat annus, Libatum agricolæ ponitur ante*

Deo,

Deo. Adi Fest. in *Calpar* & *Sacrima*. Suid. in θαργήλια. Porphyr. Lib. II. περὶ ἀποχ. ἐμψ. pag. 30. Et Iudæis quidem mandatum fuit, primitias frugum offerre. Exod. 23. 19. & 34. 26. Christiani vero usu id retinuisse videntur. Canon. Apost. 4. ubi Ioh. Quintinus ὀπώρας male interpretatur *Decimas:* rectius & meliore fide *Poma*, vetus versio in Corp. Canonum & Isidori collectione.

Partem quandam templis] Aggen. Urbic. de limitibus agror. pag. 73. & sequent. Apuleius itaque Aemiliani impietatem & ingratitudinem merito accusat Apolog. pag. 377, his verbis: *Iste vero nec diis rurationis, qui eum pascunt ac vestiunt, segetis* (sic enim legendum, non *segetes) ullas, aut vitis aut gregis primitias impartit, nullum in villa eius delubrum situm, nullus locus aut lucus consecratus.* Horatius religiosior Lib. III. Ode XXII. Dianæ in villa sua pinum consecrat.

Imminens villæ tua pinus esto,
Quam per exactos ego lætus annos
Verris, obliquum meditantis ictum,
Sanguine donem.

Græci locum in agris diis sacrum ὀργάδα appellant. Pollux lib. I.

Crinem Deo sacrum pascebant] Videtur huius moris origo fluxisse à Naziræis Iudæorum, de quibus agitur Numer. VI. Pascebatur autem crinis, vel præsectus consecraba-

tur, aut Diis, aut fluminibus. Vid. Pollucem lib. 11. c. 5. DIIS, ut Apollini, qui inde Κȣροτρόφος dictus Eustath. in Є. Iliad. pag. 124. & Iliad. ψ. pag. 1403. Plutarch. in Theseo pag. 5. Varro apud Nonium Marcell. in *Cirros*. *Itaque* (inquit) *Ambraciæ primum capillum puerilem demptum, item cirros ad Apollinem ponere solent*. Theophr. in Charact. eth. tit. περὶ μικροφιλοτιμίας. Huc pertinet locus Theodoreti Quæst. 28. in Levitic. εἰώθασιν Ἕλληνες μὴ ἀποκείρειν τῶ παίδων τὰς κορυφὰς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐᾶν τὰς μαλλὰς, καὶ ταύτας μετὰ χρόνον ἀνατιθέναι τοῖς δαίμοσιν. Adde Tertull. de anima cap. 39.

BACCHO. unde Virgil. lib. VII. Aeneid.

Te lustrare choros, sacrum tibi pascere crinẽ.

Et Arrian. in Indicis pag. 173. narrat, Liberum patrem Indos docuisse κομᾶν τῷ θεῷ. ÆSCULAPIO. Martial. lib. IX. Epig. 17. & 18. HYGIÆ. Pausan. in Corinth. pag. 54. DIANÆ. Suid. in πλόκον.

MINERVÆ. Stat. lib. II. Thebaid.

--- hic more parentum
Iasides, thalamis ubi casta adolesceret ætas,
Virgineas libare comas, primosque solebant
Excusare thoros.

Vid. Lactant. ibid.

Aut alii cuipiam Deorum denique. Lucian. de Dea Syria in fin. Dion Chrysost. Orat. in Celæn. Phryg. πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ θεόν τινα

τινα κομῶσιν ἄνθρωποι. Diphilus Comicus apud Athen. lib. VI. pag. 225.

Ἐνταῦθα γοῦν ἐστίν τις ὑπερηκοντικὼς
Κόμην τρέφων μὲν πρῶτον ἱερὰν τοῦ θεοῦ,
Ὥς φησιν, οὐ διὰ τοῦτο γ' ἀλλ' ἐστιγμένος
Πρὸ τοῦ μετώπου παραπέτασμ' αὐτὴν ἔχει.

FLUMINIBUS, ut Achilles Sperchio apud Homer. Iliad. 23. & Philoſtr. lib. IV. de vita Apollonii cap. V. Aiax Iliſſo. apud eund. in Heroicis in Aiace. Vide omnino de hoc ritu Pauſaniam in Attic. & Euſtath. in Homerum, locis ſupra citatis. Hadrian. Iunium in lib. de Coma c. 4. Ioh. Guliel. Stuck. lib. 1. antiquit. convival. c. 17. Pet. Gregor. Tholoſan. lib. 2. partition. Iur. Canon. tit. 9. c. 7.

CAPUT II.

NUnc, quoniam de die Natali liber inſcribitur, à votis auſpicia ſumantur. Itaque hunc diem, quod ait Perſius,

--- *numera meliore lapillo.*

idque quam ſæpiſſime facias exopto: & quod idem ſubiungit,

Funde merum Genio.

Hic forſitan quis quærat, quid cauſæ ſit, ut merum fundendum Genio, non hoſtiam faciundam, putaverit? quod ſcilicet, ut Varro teſtatur in eo libro, cui titulus eſt ATTICUS, & eſt de numeris, id moris inſtitutique maiores noſtri tenuerunt, ut, cum die natali munus

annale Genio ſolverent, manum à cæde ac ſanguine abſtinerent, ne die, qua ipſi lucem accepiſſent, aliis demerent. Denique Deli, ad Apollinis genitoris aram, ut Timæus auctor eſt, nemo hoſtiam cædit. Illud etiam in hoc die obſervandum, quod Genio factum neminem oportet ante guſtare, quam eum, qui fecerit. Sed & hoc à quibuſdam ſæpe quæſitum, ſolvendum videtur, quid ſit Genius, curve eum potiſſimum ſuo quiſque natali veneremur.

IN CAPUT II.

DE die natali liber inſcribitur] *Natalis* interdum abſolute ponitur, interdũ adiicitur vocula *dies*, ut notat Servius ad Virg. Eclog. 3. Dicitur & *genitalis*. Tacit. lib. 16. annal. *Furatus etiam libellos, quibus dies genitalis eius, & eventura, ſecretis Pammenis occultabantur.* Item Lux annua. Gell. lib. 19. c. 9. Eſt autem dies natalis, quo quiſque natus eſt. Tribuitur non hominibus ſolum, ſed Diis quoque. Ut apud Arnob. lib. VII. *Telluris natalis eſt; Dii enim ex uteris prodeunt, & habent dies lætos, quibus eis aſſcriptum eſt, auram uſurpare vitalem.* Idem eod. lib. *Dies nobis natalitii ſunt, & potentias cælites, dies autumant habere natales.* Et URBIBUS. L. *omnes dies.* 2. C. Th. de fer. & L. 7. C. Iuſt. eod. tit. Plin. lib. XVIII. cap. 26. Plutarch. Romul. pag. 42. Sozomen. lib. V. hiſt. eccle-
ſiaſt.

ſiaſt. cap. xvii. Auguſtin. in pſal. 39. *Noli ergo numerare turbas hominum, incedentes latas vias, implentes craſtinum Circum, civitatis natalem clamando celebrantes; civitatem ipſam male vivendo turbantes.* Et Coloniis. Cic. lib. iv. ad Attic. Epiſt. i. Imo quo die vel dignitas aliqua collata, vel quid læti fauſtique evenerat, eum Natalem antiqui vocabant. Sic *Natalis imperii*, d. l. 2. C. Th. de fer. *Adoptionis.* Spartian. in Adriano. *Reditus.* Cic. lib. iii. ad Attic. Epiſt. xx. & in ea pro P. Sext. *Navigationis.* Veget. lib. iv. de re milit. cap. 39. quo mare πλώϊμον eſt, ut Theophraſtus inquit in Charact. eth. tit. περὶ ἀδολεσχίας. *Vindemiæ.* B. Maximus in homil. i. in natali D. Cypriani. in pr. *Sancti*, inquit, *Cypriani feſtivitatem, ſicut omnibus notum eſt, hodie celebramus, & natali, ſicut dicunt, imminente vindemia* (lege *vindemiæ,*) *natalem eius martyrii procuramus. Calicis.* id eſt, dies cœnæ Domini. Paſchaſius Abbas Corbeienſ. in lib. de ſacrament. corpor. & ſanguin. Domini. c. ii. *Sacrorum.* Apul. lib. ii. pag. 292. *Exhinc* (inquit) *feſtiviſſimum celebravi natalem ſacrorum, & ſuaves epulæ, & faceta convivia.* Qui locus merito notandus, quod ritus Chriſtiani Epiſcopi idem ſint imitati, quotannis diem Ordinationis ſuæ celebrantes. Teſtis Hilarius Papa in Epiſtola ad Tarraconenſes Epiſcopos, quæ extat in Iſidori Collect. concil. part. i. D. Auguſtin. ſerm. xxxii.

de

de verbis Domini in fin. Sidon. Apollin. carm.XVII. Nam de die natali Ordinationis illud carmen accipiendum, non de die nativitatis, de quo eſt carmen xx. *Martyrum* vero *natales* cum legimus, intelligendi ſunt, non qui lucis auſpicia, ſed qui martyrii coronas protulerunt, ut Pet. Chryſolog. loquitur ſerm. 129. Vid. Gloſſar. in Cod. LL. Antiquar. Ioh. Guliel. Stuck. lib. 1. antiquit. convival. c. 16.

Quod Perſius ait] Perſ. Satyr. 2.

Meliore lapillo] Id eſt, candido, more Thraciæ gentis. Non quod illa diem natalem celebret, (deplorat enim Herodot. lib. V. pag. 330. Mela l. 2. c. 2. Solin. cap. XVI. Valer. Maxim. lib. II. cap. VI. Archias poëta inter Epig. Græc. lib. I. cap. XIII.) ſed quod calculorum colore, dies felices ab infelicibus diſtinguat. Plin. lib. VII. cap. XL. Zenob. in adagio, *τὰς ἐν τῇ φαρέτρᾳ ψηφίδας*. Suid. in *λευκὴ ἡμέρα*.

Idque quam ſæpiſſime facias exopto] Solenne votum. Dionyſ. Halicar. *τέχνη.* tit. *μεθοδ. γενεθλ. ἐν τούτῳ γὰρ γενόμενοι, οὐκ ἀπὸ τρόπου ἂν ποιοῖμεν, καὶ εὐχόμενοι τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τοῖς γενεθλίοις, περὶ τοῦ μέλλοντος βίου, καὶ τοῦ ἀμείνω τοῦ παρεληλυθότος γενέσθαι τοῦτον, καὶ πολλὰς περιόδους χρόνων τελέσαντα εἰς λιπαρὸν καὶ εὔδαιμον γῆρας παρελθεῖν*. Plin. lib. 10. Epiſt. 93. Tibull. lib. 1. Eleg. 7.

At

At tu natalis multos celebrande per annos
Candidior semper, candidiorque veni.

Adde Symmach. lib. VI. epist. 80. 81. 82. Ovid. lib. III. Trist. Eleg. 13. & lib. V. Trist. Eleg. V Propert. lib. III. Eleg. X.

Funde] Proprie loquutus est. *Fundere* enim est supina manu libare: quod fit in sacris supernis. *Vergere* autem est conversa in sinistram partem manu ita fundere, ut patera convertatur: quod in infernis sacris fit. Serv. lib. VI. Aeneid. Fundebatur autem merum non in aram solum, sed & in ipsum caput Genii. Tibull. lib. I. Eleg. VII. & lib. II. Eleg. II.

Hostiam faciundam] *Facere* pro mactare, ut etiam Græci *δρᾶν* & *ῥέζειν*. Athen. lib. 14. p. 660. *οἱ παλαιοὶ τὸ θύειν δρᾶν ὠνόμαζον.* V. Ioh. Stephan. Durant. lib. 2. de ritib. Ecclesiæ Cathol. c. 3. nu. 2.

Merum] Mero addebatur thus focium; itemque corollæ. Ovid. lib III. Trist. Eleg. 13. & lib. V. Trist. Eleg. V. Genio sacrificans, inquit:

Da mihi thura puer pingues facientia flammas,
Quodque pio fusum stridat in igne merum.

Tibull. lib. I. Eleg. VII:

--- Geniumque choreis
Concelebra, & multo timpora funde mero.
Illius è nitido stillent unguenta capillo,
Et capite & collo mollia serta gerat.

Idem

Idem lib. II. Elegia II. Horatius lib. II. Epist. I. Lactant. lib. II. Instit. div. cap. XV. Pertinet huc quoque L. *Nullus*. 12. C. Th. de pag. sacrif. quam corruptam ita interpungo legoque: *Nullus omnino ex quolibet genere, ordine, hominum, dignitatum, vel in potestate positus, vel honore perfunctus, sive potens sorte nascendi, seu humilis genere, conditione, fortuna, in nullo penitus loco, in nulla urbe, sensu carentibus simulacris, vel insontem victimam cædat, vel secretiore piaculo Larem igne, mero Genium, Penates odore veneratus, accendat lumina, imponat thura, serta suspendat.*

Genio solverent] Mares quidem Genio, fæminæ vero Iunoni. Tibul. lib. IV. Eleg. 6.

Natalis Iuno sanctos cape thuris honores,
Quos tibi dat tenera docta puella manu.

Vid. Senec. Epist. 110.

Ne die qua ipsi lucem accepissent, aliis demerent] Atque ideo Parilibus, quibus Roma condita, hostia non cædebatur. Plutarch. in Romulo pag. 42. Solin. cap. I I. Et prima dies Quinquatruum, quod ea die nata Minerva erat, sanguine vacabat. Ovid. lib. III. Fast.

Vna dies media est, & fiunt sacra Minervæ:
Nominaque à iunctis quinque diebus habent.
Sanguine prima vacat, nec fas concurrere ferro;
Causa, quod est illa nata Minerva die.

Vesce-

Vescebantur autem in natalitiis pulte fitilla. Plin. lib. XVIII. cap. VIII. *Et hodie* (inquit) *sacra prisca atque natalium pulte fitilla conficiuntur.* Et libis; de quibus amicis absentibus mittebant. Ovid. lib. I. Amor. Eleg. VIII.

Cum tibi deficient poscendi munera causæ,
Natalem libo testificare tuum.

Idem lib. I. de arte amandi:

Quid quasi natali cum poscit munera libo?
Et quoties opus est, nascitur illa sibi?

Tibull. lib. I. Eleg. VII. & lib. 2. Eleg. 2. Sed ut Varroni, cuius testimonium auctor noster profert, facile concedo, priscos illos die natali suo à cæde & sanguine temperasse: ita posterioribus temporibus haut usquequaquam id observatum fuisse, multis exemplis docere possum. Nam Horatius lib. IV. Ode XI. Phyllidem ad natalem Mæcenatis celebrandum invitans, ait;

Ridet argento domus: ara, castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.

Et Lamprid. in Alexand. Severo inquit: *Cum natalem diem commendaret, hostia cruenta effugit: & ut se civiliter gerebat, ac permixtus populo erat, albam eius vestem, cum qua constiterat, cruentavit.* Spartian. in Ant. Geta. *Nam* (inquit) *cum infantis Getæ natalem Severus commendare vellet, hostiam popa nomine Antoninus percussit.* Sic Pharao die natali pistorum præfectum

suspen-

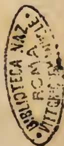
ſuſpendi, Gen.40, & Herodes Iohannem Baptiſtam Chriſti metatorem decollari iuſſit. Marc.6.27.

Deli ad Apollinis] Cloatius Verus apud Macrob. lib. III Saturnal. cap. VI: *Deli ara eſt Apollinis* γενέτορος *in qua nullum animal ſacrificatur: quam Pythagoram velut inviolatam adoraviſſe produnt.* Vid. Diogen. Laërt. lib. VIII. in vita Pythag. Iamblich. de vita Pythag. lib. I. cap. V. & VII. Clem. Alexand. Stromat. VII. pag. 304. Porphyr. lib. II: περὶ ἀποχ. ἐμψύχ. pag. 28. θεωρεῖται δὲ ἔστιν ἐκ τοῦ περὶ Δῆλον ἔτι νῦν σωζομένου βωμοῦ· πρὸς ὃν οὐθενὸς προσαγομένου παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ θυομένου ἐπ' αὐτοῦ ζώου, εὐσεβῶν κέκληται βωμός. Hadrian. Iunium lib. I. animadverſ. c. 21.

CAPUT III.

GEnius eſt Deus, cuius in tutela, ut quiſque natus eſt, vivit. Hic, ſive quod, ut genamur, curat, ſive quod una genitur nobiſcum; ſive etiam, quod nos genitos ſuſcipit ac tuetur: certe à genendo Genius appellatur. Eundem eſſe Genium & Larem, multi veteres memoriæ prodiderunt: in queis etiam Granius Flaccus in libro, quem ad Cæſarem de Indigitamentis ſcriptum reliquit. Hunc in nos maximam, quin immo omnem habere poteſtatem, creditum eſt. Nonnulli binos Genios in iis duntaxat domibus, quæ eſſent maritæ,

maritæ, colendos putaverunt. Euclides autem Socraticus duplicem omnibus omnino nobis Genium dicit appositum: quam rem apud Lucilium in libro Satyrarum nono licet cognoscere. Genio igitur potissimum, per omnem ætatem quotannis sacrificamus. Quanquam non solum hic, sed & alii sunt præterea dii complures, hominum vitam, pro sua quisque portione, adminiculantes: quos volentem cognoscere, Indigitamentorum libri satis edocebunt. Sed omnes hi semel in unoquoque homine numinum suorum effectum repræsentant; quocirca non per omne vitæ spatium novis religionibus arcessuntur. Genius autem ita nobis assiduus observator appositus est, ut ne puncto quidem temporis longius abscedat; sed ab utero matris exceptos, ad extremum vitæ diem comitetur. Sed cum singuli homines suos tantummodo proprios colant natales; ego tamen duplici quotannis officio huiusce religionis adstringor. Nam, cum ex te tuaque amicitia honorem, dignitatem, decus, atque præsidium, cuncta denique vitæ præmia recipiam; nefas arbitror, si diem tuum, qui te mihi in hanc lucem edidit, meo illo proprio negligentius celebravero: ille enim mihi vitam, hic fructum vitæ atque ornamentum peperit.

IN CAPUT III.

GEnius] De Geniis non una fuit veterum opinio. Plerique enim Philoſophorum & Theologorum eos inter Deos ſive dæmonas recenſuerunt. Plutarch. lib. 1. de placit. phil. cap. VIII. & lib. de Iſide & Oſirid. p. 643. Tertull. Apolog. cap. XXXII. & lib. de anima cap. XXXIX. Lactant. lib. II. cap. XV. Et Varro quidem (teſte D. Auguſtino lib. VII. de civit. Dei. cap. II.) inter Deos ſelectos eos numerat; Seneca autem Epiſt. CX. & Martian. Capell. lib. I. Philol. inter Medioximos, ſive de plebe Deos. Alii animum cuiuſque ſuum, ſive τὸ κρατοῦν ἑκάστου, Genium dixere. Pappus Alexandrin. ex Triſmegiſti Panareto. ὁ δαίμων ψυχῆς, καὶ τρόπου, καὶ φρονήσεως, καὶ δυνασείας πάσης κύριος τυγχάνει. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τὸν περὶ πράξεως λόγον συνεργεῖ. Vid. Dion. Chryſoſt. orat. IV. περὶ βασιλ. & orat. περὶ τοῦ δαίμ. Apul. de Deo Socrat. Prudent. contra Symmach. D. Auguſt. lib. VII. de civit. Dei cap. XIII. Suid. in Εὐδαιμονία. Alii τὴν ἑκάστου τύχην. ut Flavius Soſipater Chariſius lib. I. Inſtitut. Grammat. pag. 26. & Gloſſar. Henr. Stephani. p. 641. Τύχη ἑκάστου ἀνθρώπου. *Genius.* Unde quod Latini *iurare per Genium Cæſaris* (per illum namque iurare ſolebant. *l. ſi duo.* 13. §. *ſi quis iuraverit.* D. *de iureiur.* Tertull. apolog. c. 32. & lib. ad Scapul.

pul. c. 2.) id Græci ὀμνύναι τὴν τῆς Καίσαρος τύχην dicunt. Dion. Caſſ. lib. 44. p. 275. Aſſignabatur autem Genius cum Diis, (unde in veteri quadam inſcriptione, *Genius Plutonis*, & apud Petron. Arbitr. *Genius Priapi* legitur. *Genius Salutis*, in nummo Severi Imp.) tum hominibus; iiſque non ſingulis tantum, ſed etiam regionibus & populis integris. Symmach. lib. x. Epiſt. 61. *Vt animæ naſcentibus, ita populis natales Genii dividuntur.* Quod firmare videntur ſacræ literæ Exod. xiv. 19. Daniel. x. 13. B. Hieronym. ibid. Actor. xii. 16. D. Hilarius in Pſalm. 129. Clem. Alexand. lib. 6. Strom. p. 294. ibi. κατὰ τὰ γὰρ τὰ ἔθνη καὶ πόλεις νενέμηνται τῶν ἀγγέλων αἱ προστασίαι. Iſidor. Peluſiot. lib. 2. Epiſt. 85. Ioh. Caſſian. collat. 8. c. 13. V. Pet. Fabrum lib. 1. Semeſt c. 9. Ioh. Bodin. lib. 4. theat. nat. p. 530. Genebrad. in pſal. 84. Inde in veteribus nummis & inſcriptionibus. GEN. P. R. id eſt, Genio populi Romani. Servius in fragmentis. GENIUS POP. ROM. SIVE MAS SIVE FÆMINA. Et Urbibus. Arnob. lib. 1. *Et illi cati, ſapientes, prudentiſſimi vobis videntur, nec reprehenſionis ullius, qui Faunos, qui Fatuas, civitatumque Genios, qui Panſos reverentur atque Bellonas.* Item Coloniis, Municipiis, Pagis, Decuriis, Exercitibus, Cohortibus, Fontibus, Horreis, imò quibuſvis locis, ut inſcriptiones antiquæ

paſſim indicant, & Tertullian.lib.de Idolat. cap.XXII. docet. Item Prudent. contra Symmach. his verbis:

Quanquam cur Genium Romæ mihi fingitis unum,
Cum portis, domibus, thermis, ſtabulis, ſoleatis
Aſſignare ſuos Genios? perque omnia membra
Vrbis, perque locos, Geniorum millia multa
Fingere, ne propria vacet angulus ullus ab umbra?

Quin etiam paraſiti reges ſuos Genios vocitabant. Plaut. Captiv.Sic. *Quanto in pectore.* Summa, Genius cuique rei tribuitur, eſtque id, quo illa maxime valet, polletque. Sic *Genius libri*. Martial.lib.VI.Epig.60.

Victurus Genium debet habere liber.

Et *Genius famæ*. Idem lib.VII.Epig. XI.

Ludimus innocuis verbis, hoc iuro potentis
Per Genium famæ, Caſtalidumque gregem.

Genius ſegetis. Iul. Firm. lib. I. cap. I. in fin. *Genius Mathematici*. Iuvenal. Sat.VI.

Nemo mathematicus Genium indemnatus habebit.

Sic *Genius corporis*. Ennod. Panegyr. Theodorico dicto. Et *Genius vigoris eccleſiaſtici*. Gregor. Magn.lib.VII. Epiſt.LXXXI. Item *Genius ligni*. Rufin.lib. II. eccleſiaſt. hiſt. c. 22. *Genius ſacri fulcri*. Iuvenal. Sat. 6. *Genius ſexus*. Flav. Vopiſc. in Carino.

Ut genamur curet] Notanda etymi triplex

ratio. Prima. Genius dicitur, quod, ut gignamur, curet. Hinc Laberius apud Nonium Marcell. *Genius generis nostri parens.* Et Aufustius citante Festo, *Genius est* (inquit) *deorum filius, & parens hominum, ex quo homines gignuntur, & propterea Genius meus nominatur, quia me genuit.* Augustin. quoque lib. VII. de civit. Dei cap. XIII. *Quid est Genius? Deus est, qui præpositus est, ac vim habet, omnium rerum gignendarum.* Atque inde *Genialis lectus*, qui sternebatur in nuptiis, in honorem Genii. Fest. & Virgil. lib. VI. Æneid.

--- lucent genialibus altis
Aurea fulcra toris.

Quo loco Servius: *Geniales propriè sunt, qui sternuntur puellis nubentibus, dicti à generandis liberis.*

Una genitur nobiscum] Altera etymi ratio, de qua vide Apul. de Deo Socrat.

Genitos suscipit] Tertium etymon, de quo paulò inferius.

Eundem esse Genium & Larem] Idem affirmat Apul. de Deo Socratis. his verbis: *Dæmonas verò, quos Genios & Lares possumus nuncupare, ministros Deorum arbitratur, custodesque hominum, & interpretes si quid à Diis velint.*

De Indigitamentis] *Indigitamenta*, ἱερατικὰ βιβλία. Gloss.

Quæ essent maritæ] Sic Livius quoque lib. XXVII. *maritas domos* dixit. *Vagabatur enim*

(Philippus Macedonum rex) *cum uno aut altero comite per maritas domos dies noctesque.*

Euclides autem Socraticus duplicē] Idem sensit Empedocles apud Plutarch. περὶ εὐθυμίας pag. 842. & Menander, cuius versus extant apud Clement. Alexand. Strom. v. pag. 253. & 260 Stob. in Eclog. phys. lib. 1. cap. IX. Ammian. Marcellin. lib. XXI. Scholiast. Theocrit. Eidyl. 2.

Ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαρίσταται
Εὐθὺς γενομένῳ, μυσταγωγὸς τοῦ βίου,
Ἀγαθός· κακὸν γὰρ οὐ νομιστέον
Εἶναι, τὸν βίον βλάπτοντα χρηστόν.

Vide in hanc rem Act. Apost. cap. XII. 15. Tertull. de anima c. 37. & ibid. Pamel. & cap. XXXIX. Iustin. Mart. ἀποκρίσ. πρὸς ὀρθοδ. quæst. 30 Origen. sup. Numer. homil. XX. & lib. 3. περὶ ἀρχ. c. 2. Hieronym. in Matth. cap. XVIII. & in Isaiam c. 66. Augustin. Soliloq. cap. 27. Lactant. lib. II. cap. XV. Iohan. Cassian. collat. 13. c. 12. Burchard. Wormat. episcop. lib. 20. decret. c. 46. & 47. Pet. Lombard. l. 2. Sentent. dist. 11. Archangel. Burgonens. interpret. in Cabalistar. dogmata p. 779 Servium in illud Virgilii lib. VI. *Quisque suos patimur Manes.* Quem autem Menander μυσταγωγὸν, hunc Plato, teste Clemente Alex. Strom. v. pag. 253. φύλακα, uti & Hesiodus Oper. & die.

Τοὶ

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.
Et Apul. lib. de Deo Socrat. Arian. lib. I. dissert. cap. XIV. ἐπίτροπον. Seneca Epist. CX. *Pædagogum.* Censorinus paulò inferius, *Assiduum observatorem.* Martianus denique Capella lib. II. philol. *Præstitem, & Tutelatorem, fidissimumque germanum* appellat. Si quis plura de Geniis scire cupit; videat Lil. Gregor. Girald. Syntag. 15 hist. deor. Constantini Landi explication. veter. numismat. Guliel. du Choul discours de la religion des anciens Romains. Antoine le Pois discours sur les medalles. Vincent. Cartarium de imagin. Deor. Georgii Pictorii theolog. mytholog. c. 31. Henr. Cornel. Agripp. lib. 3. de occulta philosopp. c. 20. 21. & 22. Blas. Vigner. annot. in Livium p. 665. Inst. Lips. lib. I. Physiol. Stoicæ. c. 19. Philip. Camerar. cent. 2. succis. c. 14.

Sed & alii sunt præterea Dii] De quibus videndus D. Augustin. lib. VII. de civit. Dei cap. II. & III.

Duplici quotannis officio] Sic Horatius quoque lib. IV. Ode XI. Mæcenatis natalem celebrat. Et Augustus Imp. sibi persuasum habebat, natalem suum à Caio nepote suo celebratum fuisse. Gell. lib. XV. cap. VII. Nec vivis tantummodo hoc officii genus ab amicis exhibebatur, sed etiam defunctis: idque

interdum ſponte, ut de Silio Italico poëta ſummo, Virgilii natalem religioſius quam ſuum celebrante, apud Plin. lib. III. Epiſt. VII. legimus. Interdum ex voluntate defuncti, conſtitutis in eam rem annuis redditibus; ut ex teſtamento Epicuri liquet, apud Diog. Laert. lib. X. in vita Epicuri. Cicer. lib. II. de finib. Marciano I C. L. *cum quidam.* 23. D. de ann. leg. & antiquis inſcriptionibus; quarum vel unam ex multis retuliſſe ſuffecerit, ex libro Inſcript. à Iano Grutero collectarum p. 414. Vide quoque Hieronym. Magium lib. 2. miſcell. c. 2. & Ioh. Guliel. Stuck. lib. I. antiq. convival. p. 33.

T. FVNDILIO GEMINO VI. VIR. AVG. MAG. IVV. AVGVSTALES PATRONO ET QVINQ. PERPETVO OPTIME MERITO. HIC ARCÆ AVGVSTALIVM SE VIVO H-S. XX. DEDIT. VT EX REDDITV EIVS SVMMÆ DIE NATALI SVO IIII. K. FEBR. PRÆSENTES VESCERENTVR. ET OB DEDICATIONEM STATVÆ DECVRIONIBVS ET SEVIRIS, ET IVVENIBVS SPORTVLAS, ET POPVLO EPVLVM ET OLEVM EADEM DIE DEDIT.

Caput IV.

At, quoniam ætas à die natali initium ſumit, ſuntque ante hunc diem multa, quæ ad hominum pertinent originem: non alienum videtur de his dicere prius, quæ ſunt natura priora. Igitur, quæ veteribus de origine humana fuerint opiniones, ex his quædam breviter exponam. Prima & generalis quæſtio, inter antiquos ſapientiæ ſtudioſos verſata eſt; quod, cum conſtet, homines ſingulos ex parentum ſeminibus procreatos, ſucceſſione prolis multa ſæcula propagare; alii, ſemper homines fuiſſe, nec unquam niſi ex hominibus natos, atque eorum generi caput exordiumque nullum exſtitiſſe arbitrati ſunt: alii vero fuiſſe tempus, cum homines non eſſent, & his ortum aliquando principiumque natura tributum. Sed prior illa ſententia, qua ſemper humanum genus fuiſſe creditur, auctores habet, Pythagoram Samium, & Ocellum Lucanum, & Archytam Tarentinum, omneſque adeo Pythagoricos. Sed & Plato Athenienſis, & Xenocrates, & Dicæarchus Meſſenius, itemque antiquæ academiæ philoſophi non aliud videntur opinati. Ariſtoteles quoque Stagirites, & Theophraſtus, multique præterea non ignobiles Peripatetici, idem ſcripſerunt eiuſque rei exempla dicunt, quod negent omnino poſſe

reperiri, avesne ante, an ova generata sint; cum & ovum sine ave, & avis sine ovo gigni non possit. Itaque & omnium, quæ in sempiterno isto mundo semper fuerunt, futuraque sunt, aiunt principium fuisse nullum; sed orbem esse quemdam generantium, nascentiumque, in quo uniuscuiusque geniti initium simul & finis esse videatur. Qui autem homines aliquos primigenios divinitus naturave factos crederent, multi fuerunt, sed aliter atque aliter in hac æstimatione versati. Nam ut omittam, quod fabulares poëtarum historiæ ferunt, homines primos aut Promethei molli luto esse formatos, aut Deucalionis Pyrrhæque duris lapidibus esse natos; quidam ex ipsis sapientiæ professoribus, nescio an magis monstrosas, certe non minus incredibiles rationum suarum proferunt opiones. Anaximander Milesius, videri sibi, ex aqua terraque calefactis exortos esse, sive pisces, sive piscibus simillima animalia: in his homines concrevisse, fetusque ad pubertatem intus retentos: tum demum, ruptis illis, viros, mulieresque, qui se iam alere possent, processisse. Empedocles autem egregio suo carmine, quod eiusmodi esse prædicat Lucretius,

Vt vix humana videatur stirpe creatus,

tale quiddam confirmat. Primò membra singula ex terra quasi prægnante passim edita,

dein-

deinde coisse, & effecisse solidi hominis materiam, igni simul & humori permixtam. Cætera quid necesse est persequi? quæ non capiant similitudinem veritatis? Hæc eadem opinio etiam in Parmenide vel in Ste * fuit, pauculis exceptis ab Empedocle dissensis. Democrito vero Abderitæ ex aqua limoque primum visum est homines procreatos. nec longe secus Epicurus. is enim credidit, limo calefacto uteros nescio quos radicibus terræ cohærentes primum increvisse, & infantibus ex se editis ingenitum lactis humorem natura ministrante præbuisse, quos ita educatos & adultos, genus hominum propagasse. Zenon Cittieus, Stoicæ sectæ conditor, principium humano generi ex novo mundo constitutum putavit, primosque homines ex solo adminiculo divini ignis, id est, Dei providentia, genitos. Denique etiam vulgo creditum est, ut plerique genealogiæ auctores sunt, quarundam gentium, quæ ex adventicia stirpe non sint, principes terrigenas esse, ut in Attica, & Arcadia, Thessaliaque, eosque αὐτόχθονας vocitari: ut in Italia poëta cecinit, Nymphas indigenasque Faunos nemora quædam tenuisse, non difficile rudis antiquorum credulitas recepit. Nunc vero eo licentiæ poëticæ processit lubido, ut vix auditu ferenda confingant. Post hominum memoriam, pro generatis iam gentibus, & urbibus

bus conditis, homines è terra diverſis modis editos, ut in Attica fertur regione Erichthonius ex Volcani ſemine humo exortus: & in Colchide, vel in Bœotia conſitis anguis dentibus armati partus: è quibus, mutua cæde inter ſe necatis, pauci ſuperaſſe traduntur, qui in conditu Thebarum Cadmo fuerint adiumento. Nec non in agro Tarquinienſi puer dicitur divinitus exaratus, nomine Tages, qui diſciplinam cecinerit extiſpicii: quam Lucumones, tum Etruriæ potentes, exſcripſerunt.

IN CAPUT IV.

DE origine humana] Videndus Diodor. Sicul. lib. 1. pag. 6. & ſeq. Theodoret. Græcar. affect. ſerm. 5. pag. 71. Pauſan. in Arcad. pag. 261. Origen. lib. 1. cont. Celſ. pag. 29. Cic. lib. 1. de legib. Cœl. Rhodog. l. 2. antiquar. lect. c. xi. Pet. Meſſ. lib. 2. Var. lect. c. 13.

Alii ſemper homines] Vid. Auguſtin. lib. 12. de civit. cap. x.

Pythagoram Samium] Teſtatur Varro lib. 11. de re ruſtic. cap. 1. his verbis: *Igitur, inquam, & homines, & pecua, cum ſemper fuiſſe ſit neceſſe, natura. Sive enim aliquod fuit principium generandi animalium, ut putavit Thales Mileſius & Zeno Citticus, ſive contra principium horum extitit nullum, ut credidit Pythagoras Samius, & Ariſtoteles Stagirites, neceſſe eſt humanæ vitæ à ſumma memoria gradatim deſcendiſſe ad hanc ætatem, ut ſcribit Dicæarchus.* Ocel-

Ocellum Lucanum] Fortaſſe reſpexit ad locum, qui eſt cap III. Ἐπεὶ οὖν καθ' ἑκάστην ἀποτομὴν ὑπερέχον τι γένος ἐντέτακται τῶν ἄλλων, ἐν μὲν οὐρανῷ τὸ τῶν θεῶν, ἐν δὲ γῇ ἄνθρωπος, ἐν δὲ μεταρσίῳ τόπῳ δαίμονες· ἀνάγκη τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀΐδιον εἶναι, εἴπερ ἀληθῶς ὁ λόγος συμβιβάζει, μὴ μόνον τὰ μέρη συνυπάρχειν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ περιεχόμενα τοῖς μέρεσι.

Plato] Plato lib. VII. de legib. εὖ γὰρ δὴ τόγε τοσοῦτον χρὴ πάντ' ἄνδρα ξυννοεῖν, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις, ἢ τὸ παράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἴληχεν, οὐδ' ἕξει ποτέγε τελευτὴν, ἀλλ' ἦν τε ἀεὶ, καὶ ἔσται πάντως, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέγονεν, ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς ἂν εἴη.

Antiquæ academiæ philoſophi] Antiquam academiam inſtituit Plato, teſte Diogene Laertio in proœm. Auguſtin. lib. 19. de civit. Dei. c. 1. Novam ſive tertiam Carneades. Cenſorin. inf. cap. xv. Lucian. περὶ μακροβ. Euſeb. lib. 14. de præpar. Euang. cap. 11. Diog. Laert. dict. loco. Mediæ auctor fuit Arceſilaus. Diogen. ibidem.

Ariſtoteles quoque] Lactant. lib. II. Inſtit. cap. XI. *Nam Stoici animantium fabricam divinæ ſolertiæ tribuunt. Ariſtoteles autem labore ſe ac moleſtia liberavit, dicens, ſemper mundum fuiſſe: itaque & humanum genus, & cætera quæ in eo ſunt, initium non habere, ſed fuiſſe ſemper ac fore.* Quod congruit cum Varronis loco paulo ante adducto. Eiuſ-

Eiusque rei exempla] Eadem quæstio agitatur apud Plutarch.Sympos.problem. lib. II.quæst.III.Macrob.lib.VII.Saturnal.cap. XVI.Vide Franc.Valesium in lib.de sacra philosoph.in Genes.c I.pag.50.

Fabulares poëtarum hist.] Fabularis historiæ mentionem quoque facit Suetonius, in Tiberio.c.70.eiusque Tiberium Imp.per-quam studiosum fuisse narrat. Et Flavius Vopiscus in Firmo in pr. Mythistoricorum voluminum meminit.

Promethei molli luto] Fabula vulgata. Vid. Lactant. lib. II. Instit. cap. XI. Apollod. Biblioth lib.I. pag. 18. Pausan. in Phocic. pag. 319. Steph. in Ἰκόνιον. Ioh. Tzetz. Chil.VII. cap. 134. August. lib. 18. de civit. Dei. c. 8.

Deucalionis Pyrrhæque] Ovid.lib.I.Metamorph. Servius ad Eclog. VI. Virgil. Arnob.lib.V.Tzetzes chil. VII. cap. 137. Hygin. Fabul.153. Ab hac lapidum iactatione Apollod.lib I. de orig.Deor.pag.20. existimat, λαοὺς, id est, populos, dictos ἀπὸ τοῦ λάας, quod lapidem significat. Pertinet huc illud Homeri Odyss.VII.

οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσὶ παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.

Vid. Eustath. Iliad. α. pag. 18. Alii ex fraxino primos homines ortos fuisse fabulati sunt. V. Palæphat. & Stat. lib. 4. Thebaid. Anaxi-

Anaximander Milesius] Vid. Plutarch. lib. v. de placit. philoſ. cap. xix. & Symp. lib. VIII. quæſt. VIII. circ. fin. Sunt etiam ex recentioribus philoſophis, qui hominem ex putredine, ut alia minuta animalia, naſci poſſe opinantur: Picus nimirum Mirandulanus in 900. concluſ., Concluſione ſecundum Avicennam v. Cardan. lib. IX. de ſubtilit. quem reprehendit Iulius Cæſ. Scalig. de ſubtil. exercit. 193. Vid. Averroem in lib. VIII. phyſ. Ariſt. & Ioh. Philopon. in Comment. in lib. III. Ariſt. de gener. animal. 79. b. Andream Cæſalpin. lib. v. quæſt. Peripat. cap. I.

Empedocles] Plutarch. lib. v. de placit. phil. cap. 9. Varro apud Non. in *Blitum. Empedocles natos homines ex terra ait, ut blitum.*

Lucretius] Lucret. lib. I.

In Parmenide] At Parmenides, ut refert Diogenes Laërt. lib. IX, putabat, γένεσιν ἀνθρώπων ἐξ ἡλίου πρῶτον γενέσθαι.

Vel in Ste..*..fuit] Locus mutilus, nec facilis emendatu abſque ope MS. Cod. In aliis exemplaribus eſt *inſerta fuit*. Iuſt. Lipſ. lib. III. Phyſiol. Stoic. cap. IV. legendum putat: *in Zenone, vel in Parmenide, & Veliate Zenone.*

Democrito vero Abderitæ] Lactant. lib. VII. Inſtit. divin. cap. VII. *Erravit Democritus, qui vermiculorum modo putavit effuſos* (ho-

(homines) *esse de terra nullo auctore, nullaque ratione.*

Nec longe secus Epicurus] Epicuri sententiam refert Lucretius his elegantissimis versibus:

Tum tibi terra dedit primum mortalia saecla.
Multus enim calor, atque humor superabat in arvis:
Hinc ubi quaeque loci regio opportuna dabatur,
Crescebant uteri terrae radicibus apti:
Quos ubi tempore maturo patefecerat aetas
Infantum; fugiens humorem, aurasque petissens,
Convertebat ibi natura foramina terrae,
Et succum venis cogebat fundere apertis
Consimilem lactis &c.

Adi Philon. Iudaeum περὶ ἀφθαρσ. κόσμυ. pag. 647. Lactant. lib. II. cap. XII.

Zenon Cittieus Stoicae sectae cond.] Strabo lib. XIV. Κίτιον, ἔχει λιμένα κλειστόν. ἐντεῦθέν ἐστι Ζήνων ὁ τῆς Στωικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης. Seneca epist. 83. *Zeno vir maximus, huius sectae fortissimae ac sanctissimae conditor.* Lucian. περὶ μακροβ. Theodoret. Graecar. affect. serm. V. Suid. Gell. l. 19. c. 1.

Novo mundo] An coelum intelligit? quod Stoici κόσμον solent appellare. Macrobius *coelum* vocari mundum indicat, cum inquit lib. I. in somn. Scip. c. 20. *Cur vero* (Sol) *temperatio mundi dictus sit, ratio in aperto est. ita enim non*

non solum terram, sed ipsum quoque cœlum, quod vere mundus vocatur, temperari à sole certissimum est. Etiam vide Ioseph. Scaligeri notas in sphæram Barbar. Manilii p. 434. & Robert. Balfor. in lib. 2. Cleomed. pag. 274.

Adminiculo divini ignis, id est, Dei provid.] Lactant. lib. 11. cap. xi. *Stoici animantium fabricam divinæ solertiæ tribuunt.* Ovid. lib. 1. Metamorph. fab. 2. ἀμφοτερίζει.

Natus homo est, sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Sive recens tellus.

Genealogiæ auctores] Genealogias scripserunt Pherecides Atheniensis, teste Dionys. Halicarn. lib. 1. antiquit. Rom. pag. 10. Hecatæus; Athen. lib. iv. pag. 148. Andron; citatus à Scholiaste Apollonii Rhodii lib. 1. Argon. pag. 3. & alii.

Ut in Attica] De Atheniensibus tradit Herodot. lib. vii. pag. 497. ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μοῦνον δὲ ἐόντες, οὐ μετανάσται Ἑλλήνων. Plato in Menexeno pag. 404. Pausan. in Corinth. pag. 57. Euripid. apud Plutarch. περὶ φυγῆς. pag. 1073. Strabo lib. viii. Lucian. in Philopseud. Aristides in Panathen. Aen. Gazæus pag. 40. Iustin. lib. 11. Harpocration in αὐτόχθονες. Suid. in τεττιγοφόροι. Georg. Gemist. Orat. 1. de reb. Pelopon.

Arcadia] Theodoret. serm. v. Græc. af-

fect. οἱ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ πρῶτον φῦναι ἀνθρώπους. ἄλλοι δὲ, ἐν Ἀρκαδίᾳ τοῦτο γενέσθαι πρῶτον. ἕτεροι δ' αὖ πάλιν ἐν Αἰγύπτῳ. Vid. Suid. in αὐτόχθονες. Marc. Heracleot. περιηγ. pag. 22.

Αὐτόχθονας] Dicuntur & ἰθαγενεῖς. Fest. in *Natio*. Latine *Aborigenes*. Sic enim vetus glossar. p. 2. *Aborigenes αὐτόχθονες*. Solino c. 15. sunt *Genuini terræ*.

Poëta cecinit] Virgil. lib. VIII. Aeneid. & ibid. Serv.

Erichthonius] Pausan. Attic. pag. 3. πατέρα δὲ Ἐριχθονίῳ λέγουσιν ἀνθρώπων μὲν οὐδένα εἶναι· γονέας δὲ Ἥφαιστον καὶ Γῆν. Homer. in Catalog. Apollod. lib. III. de deor. orig. Lucian. in Philopseud. Origenes cont. Cels. lib. VIII. pag. 434. Augustin. lib. XVIII. de civit. Dei, cap. XII. D. Hieron. contra Iovinian. cap. IV. Lactant. lib. I. cap. XVII. Tertull. de spectac. c. 9.

Exortus] Sic legendum potius ex Germanica & Manutii editione, itemque schedis Fr. Modii, quam *exaratus*, ut Carrio edidit.

Armati partus] Carrionis editio habet *Spartoe*. Theodoret. serm. V. Græc. affect. ἐκεῖνοι γὰρ (poëtas intellige) οὐ μόνον γηγενεῖς, ἀλλὰ καὶ σπαρτοὺς ἀνθρώπους γεγενῆσθαι φασίν, καὶ ἐκ δρακοντείων ἀναφυῆναι ὀδόντων. Gell. lib. 17. c. 3. Palæphat. περὶ μύθ. pag. 86. Hygin. fab. 178. Lucian. loco supra citato. Scholiast. Apol-

Apollon. Rhod. lib. iv. Argonaut. pag. 166. Eunap. in Eclog. legat. pag. 12. οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ μῦθοι λέγουσι, περὶ τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν Κολχίδα δρακοντίων ὀδόντων καταπαρέντων ἐν ὅπλοις, ἅμα τῷ σπόρῳ τοὺς ἄνδρας ἀναπέλλεσθαι. Senec. Hercule furente Act. 2. Sc. *O magne*. Lucan. lib. 4. D. Ambros. lib. de fide resurrect. cap. xv. Ammian. Marcell. lib. 19. p. 157. Ovid lib. 3. metamorph. Fab. 1. Agath. lib. 3. hist. p. 72.

Tages] Videndus Cicero lib. 11. de divinat. Fest. in *Tages*. Ovid. lib. xv. Metamorph. fab. 2. Ammian. Marcellin. lib. xxi. pag. 139. Arnob. lib. 11. pag 108. Martian. Capell. lib. 2. p. 39. & lib. 6. p. 204. Isidor. lib. 8. orig. c. 9. Serv. lib. 11. Aeneid. *Thusci autem à frequentia sacrificii dicti sunt, hoc est, ἀπὸ τοῦ θύειν. Constat namque, illic à Tage aruspicinam repertam, ut Lucanus meminit.*

--- Sed conditor artis
Finxerit ista Tages.

Caput V.

Hactenus de prima hominum origine. Cæterum, quæ ad præsentes nostros pertinent natales, eorumque initia, quam potero compendio dicam. Igitur, semen unde exeat, inter sapientiæ professores non constat. Parmenides enim tum ex dextris, tum è lævis partibus dirivari putavit. Hip-

poni vero Metapontino, ſive, ut Ariſtoxenus auctor eſt, Samio, ex medullis profluere ſemen videtur: idque eo probari, quod poſt admiſſionem pecudum, ſi quis, qui mares ſunt, perimat, medullas utpote exhauſtas non reperiat. Sed hanc opinionem nonnulli refellunt, ut Anaxagoras, Democritus, & Alcmæon Crotoniates. Hi enim poſt gregum contentionem non medullis modo, verum & adipe, multaque carne mares exhauriri reſpondent. Illud quoque ambiguam facit inter auctores opinionem, utrumne ex patris tantummodo ſemine partus naſcatur, ut Diogenes, & Hippon, Stoicique ſcripſerunt, an etiam ex matris, quod Anaxagoræ, & Alcmæoni, nec non Parmenidi, Empedoclique, & Epicuro viſum eſt. Quæ diſſerens, non definite ſe ſcire, Alcmæon confeſſus eſt, ratus, neminem poſſe perſpicere.

IN CAPUT V.

IGitur ſemen] Semen quid ſit, & unde fluat, inter Philoſophos medicoſque cum veteres, tum recentiores controvertitur. Pythagoras quidem dixit, τὸ σπέρμα εἶναι σαγόνα ἐγκεφάλου, περιέχουσαν ἐν αὑτῇ θερμὸν ἀτμόν. Diogen. Laert. lib. VIII. in vita Pythag. A quo non multum diſcedit Timæus Locrus lib. de anima mundi, pag. 18. qui fluxum id dicit eſſe medullæ per dorſi vertebras, cuius origo

origo & radix sit cerebrum. Verba eius hæc sunt: τῶ δὲ σώματος ἀρχὰν μὲν καὶ ῥίζαν μυελῶ εἶμεν ἐγκέφαλον, ἐν ᾧ ἁ ἁγεμονία, ἀπὸ δὲ τούτω ἀπόχυμα ῥεῖ διὰ τῶν νοτίων σπονδύλων τὸ λοιπὸν, ἐξ ὧ εἰς σπέρμα καὶ λόγον μερίζεσθαι. Adde Hippocratem lib. de genitura, non longe à pr. & Nemesium lib. I. de natur. homin. c. 25. Zeno & reliqui Stoici, semen animæ particulam esse volunt, exq; omnibus corporis partibus defluere. Diogen. Laert. lib. VII. in vita Zenonis Cittiei, & Theodoret. serm. V. Græc. affect. pag. 73. Alii spumam sanguinis esse censent: atque inde τὰ ἀφροδίσια dicta, Apolloniates Diogenes existimat, teste Clem. Alexand. lib. I. Pædag. cap. VI. Tertullianus quoque lib. de carne Christi c. 19. materiam seminis sanguinis esse calorem statuit. Aristoteles autem libro I. de generat. animal. cap. XIX. opinatur, τῆς αἱματικῆς περίττωμα τροφῆς τὸ σπέρμα. Alias aliorum opiniones si scire aves, vide sis Plutarch. lib. V. de placit. Phil. cap. III. Lactant. de Opif. Dei cap. XII. Iohan. Argenter. Comment. secundo in Galen. art. med. pag. 175. & seqq. Franc. Vales. lib. II. controvers. med. & Philos. cap. VIII. Ludov. Septalium Comment. V. in lib. Hippocrat. de aëre, aq. & loc. pag. 407. And. Laurent. in hist. anatom. lib. XIII. quæst. 3. & 4. Hieronym. Mercurial. lib. 4. Variar. lect. c. 16. Franc. Bonamic. lib. 4. de

alimento. c. 10. & seq. Balduin. Ronsseum lib. de hum. vitæ primord. c. 1.

Post admissionem] *Post admissionem*, id est, μετ' ὀχείαν.

Illud quoque ambiguam] Vid. Plutarch. lib. v. de placit. philosoph. cap. v.

Stoicique scripserunt] Zeno Cittieus & Sphærus: quorum opinionem Diogenes Laërt. lib. vII. in vita Zenonis, his verbis recitat: τὸ δὲ τῆς θηλείας (σπέρμα) ἄγονον ἀποφαίνονται, ἄτονον εἶναι καὶ ὀλίγον, καὶ ὑδατῶδες. In eadem opinione fuit Aristoteles lib. 1. de gener. animal. cap. xix. & xx. quamvis sibi non satis constet. Nam lib. iv. de generat. animal. cap. 1. etiam fœminis semen tribuit, his verbis: διαφέρει δὲ τὸ τοῦ ἄρρενος σπέρμα, ὅτι ἔχει ἀρχὴν ἐν αὐτῷ τοιαύτην, οἵαν κινεῖν καὶ ἐν τῷ ζώῳ, καὶ διαπέττειν τὴν ἐσχάτην τροφήν. τὸ δὲ τοῦ θήλεος, ὕλην μόνον. Quo fortasse respexit Lactant. de Opif. Dei cap. xII. *Conceptum igitur Varro & Aristoteles sic fieri arbitrantur: Aiunt enim, non tantum maribus inesse semen, verum etiam fœminis, & inde plerumque matribus similes procreari.*

An etiam ex matris] Mulierem semen quoque emittere, tradit Hippocrat. in lib. de genitura. Nemes. lib. 1. de natur. hom. c. 25. Inde etiam gentiles olim feminæ Liberam coluerunt, ut Augustinus docet lib. 6. de civit. Dei cap. 9. *Liberum*, inquit, *à liberamento appel-*

appellare volunt, quod mares in coëundo per eius beneficium emissis seminibus liberentur. Hoc idem dicunt in feminis agere Liberam, quam etiam Venerem putant, quod & ipsas perhibeant semina emittere, & ob hoc Libero eandem virilem corporis partem in templo poni, femineam Liberæ. Vide eund. lib. 7. de civit. Dei. c. 3. & Iul. Cæsar. Scaliger. de subtilit. exercit. 268. Vid. And. Laurent. lib. VIII. hist. anat. quæst. V. Francisc. Bonamic. lib. 4. de alimento. c. 20. & seq. Balduin. Ronss. lib. iam dict. c. 2.

Caput VI.

Empedocles, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicavit increscere, quod hominis vitam maxime contineat. Hippon vero, caput, in quo est animi principale. Democritus alvum cum capite, quæ plurimum habent ex inani. Anaxagoras cerebrum, unde omnes sunt sensus. Diogenes Apolloniates ex humore primum carnem fieri existimavit, tum ex carne ossa, nervosque, & cæteras partes enasci. At Stoici una totum infantem figurari dixerunt, ut una nascitur, aliturque. sunt, qui id opinentur fieri ipsa natura, ut Aristoteles, atque Epicurus. sunt, qui potentia spiritus semen comitantis, ut Stoici ferme universi. sunt, qui ætherium calorem inesse arbitrentur, qui membra disponat, Anaxagoran secuti.

Utcunque tamen formatus infans, quemadmodum in matris utero alatur, duplex opinio est. Anaxagoræ enim, cæterisque compluribus, per umbilicum cibus administrari videtur. at Diogenes & Hippon existimarunt, esse in alvo prominens quiddam, quod infans ore apprehendat; ex eoque alimentum ita trahat, ut, cum editus est, ex matris uberibus. Cæterum, ut mares, feminæve nascantur, quid caussæ esset, varie ab iisdem philosophis proditum est. Nam, ex quo parente seminis amplius fuit, eius sexum repræsentari dixit Alcmæon; ex seminibus autem tenuioribus feminas, ex densioribus mares fieri, Hippon affirmat. Utrius vero parentis principium sedem prius occupaverit, eius reddi naturam Democritus retulit. At, inter se certare feminas, & mares, &, penes utrum victoria sit, eius habitum referri, auctor est Parmenides. Et è dextris partibus profuso semine mares gigni, at è lævis feminas, Anaxagoras, Empedoclesque consentiunt. quorum opiniones ut de hac specie congruæ, ita de similitudine liberorum sunt disspariles. Super qua re Empedoclis disputata ratio talis profertur. Si par calor in parentum seminibus fuerit, patri similem marem procreari; si frigus, feminam matri similem. Quod si patris calidum erit, & frigidum matris, puerum fore, qui matris vultum repræ-

præſentet; at ſi calidum matris, patris autem fuerit frigidum, puellam futuram, quæ patris reddat ſimilitudinem. Anaxagoras autem eius parentis faciem referre liberos iudicavit, qui ſeminis amplius contuliſſet. Cæterum, Parmenidis ſententia eſt, cum dexteræ partes ſemina dederint, tunc filios eſſe patri conſimiles; cum lævæ, tunc matri. Sequitur vero de geminis, qui ut aliquando naſcantur, modo ſeminis fieri Hippon ratus eſt. Id enim, cum amplius eſt, quam uni ſatis fuerit, bifariam diduci. Id ipſum ferme Empedocles videtur ſenſiſſe. nam, cauſas quidem cur divideretur, non poſuit: tantummodo ait, ſi utrumque ſedes æque calidas occupaverit, utrumque marem naſci: ſi frigidas æque, utramque feminam. ſi vero alterum calidiorem, alterum frigidiorem, diſpari ſexu partum futurum.

In Caput VI.

ARiſtoteles ſecutus] Ariſtotel. lib. III. de partibus anim. cap. IV. Cæterum cor primum naſcentibus formari, præter Ariſtotelem aſſerunt Plin. lib. X. cap. LIII. & lib. XI. cap. XXXVII. Solin. cap. IV. Simplic. in lib. V. Ariſtot. τῆς φυσικ. ἀκροάσ. pag. 205. Baſil. Magn. in Pſalm. I. in pr. Lactant. de Opif. Dei cap. XII. Quæ opinio tamen à Galeno reiicitur, de fœt. form. cap. IV. ſtatuente, ie-

cur primum fœtus fundamentum esse.

Hippon vero caput] Et Alcmæon; teste Plutarcho lib. v. de placit. Philos. cap. xvii. Varro autem, citante Gellio lib. iii. cap. x. caput & spinam, quæ est in dorso. Hippocrates lib. i. περὶ διαίτης, omnia membra simul existere putavit: in qua opinione fuerunt etiam Stoici, ut Censorinus hoc capite tradit.

Sunt qui id opinentur] De causa fœtuum formatrice inter philosophos dissensio est. Galenus ingenue fatetur se illam ignorare, lib. de fœt. form. cap. vi. V. Iacob. Fontan. part. i. univers. art. med. c. 10.

Quemadmodum in matris utero alatur] Videndus Plutarchus lib. v. de placit. philos. cap. xvi.

Per umbilicum] Aristot. lib. vii. de hist. anim. cap. viii. & lib. ii. de gener. animal. cap. v. Hippocrat. de nat. pueri, pag. 16. κατὰ δὲ μέσον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ πνέει καὶ τὴν αὔξησιν ἴσχει. Suid. ὀμφαλὸς οἷόν τις ῥίζα τοῦ βρέφους ἐστι. δι' ἐκείνου γὰρ αὔξεται καὶ τρέφεται. Lactant. de Opificio Dei. c. 10. in fin. Cœl. Rhodog. lib. 15. lect. antiq. c. 21.

Prominens quiddam] Idem sensit Hippocrates de carnib. τὸ δὲ παιδίον, inquit, ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον τὰ χείλεα μύζει ἐκ τῶν μητρέων τῆς μητρὸς, καὶ ἕλκει τήν τε τροφὴν, καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω. Qui locus adversatur illi, quem

quem modo adduximus ex libro de nat. pueri. Sed viri docti hunc locum in libro de carnib. Hippocrati falso affictum esse opinantur. Vid. And. Laurent. lib. VIII. hist. anatom. cap. VI. quæst. 23.

Cæterum ut mares] De diversitate sexus, quinque profert Philosophorum dispariles rationes. Quibus adde quæ à Plutarcho lib. V. de placit. philos. cap. VII. Lactant. de Opif. Dei cap. XII. & Anaxagora apud Diogenem Laërtium pag. 94. varie disputantur. Cœl. Rhodog. lib. 4. Variar. lect. c. 23.

Similitudine liberorum] Quid de prolis similitudine philosophi senserint, sigillatim referre, longum foret; indicabimus saltem aliquot auctorum loca. Videndus itaque Aristoteles lib. IV. de gener. animal. cap. III. & lib. VII. de hist. anim. cap. VI. Plutarch. de placit. philos. lib. V. cap. XI. & XII. Stob. in Eclog. phys. pag. 87. Galen. lib. II. de semine. Plin. lib. VII. cap. XII. Solin. cap. V. Dionys. Halicarn. περὶ τῆς τῶν λογ. ἐξετ. pag. 68. Strabo lib. XV. pag. 479. D. Augustin. lib. V. cont. Iulian. cap. 9. Lactant. de Opif. cap. XII. Isidor. lib. II. orig. c. I. Pet. Messias lib. I. Variar. lect. c. 42. Levin. Lemn. lib. I. de occult. nat. mirac. c. 4. Cornel. Gemma lib. I. cosmocrit. c. 5. Ioh. Riolan. lib. de homin. procreat. c. 12. Iacob. Fontan. part. I. univers. art. med. c. 17. Franç. Bonamic. lib. 5.

de

de aliment. c. 34. Balduin. Ronſ. lib. de hum. vitæ primord. c. 10.

Sequitur vero de geminis] Hæc verba, ut ſequentium commodus ſenſus eſſet, ex editione Germanica & Aldina inſeruimus; in editione enim Carrionis omiſſa erant.

Hippon ratus eſt] Et Ariſtotel. lib. iv. de gener. animal. cap. iv. Vid. Plutarch. lib. v. de placit. phil. cap. x.

CAPUT VII.

SUpereſt dicere de temporibus, quibus partus ſoleant eſſe ad naſcendum maturi. qui locus eo mihi cura maiore tractandus eſt, quod quædam neceſſe eſt de aſtrologia, muſica, & arithmetica attingere. Iam primum, quoto poſt conceptionem menſe infantes edi ſoleant, frequenter inter veteres agitatum, nondum convenit. Hippon Metapontinus à ſeptimo ad decimum menſem naſci poſſe exiſtimavit. nam ſeptimo partum iam eſſe maturum, eo quod in omnibus numerus ſeptenarius plurimum poſſit. ſiquidem ſeptem formemur menſibus, additiſque alteris recti conſiſtere incipiamus, & poſt ſeptem menſes dentes nobis innaſcantur, iidemque poſt ſeptimum cadant annum. quartodecimo autem pubeſcere ſoleamus. Sed hanc à ſeptem menſibus incipientem maturitatem, uſque ad decimum perductam: ideo,

ideo, quod in aliis omnibus hæc eadem natura eſt, ut ſeptem menſibus, anniſve, tres aut menſes, aut anni ad confirmationem accedant. Nam dentes ſeptem menſium infanti naſci, & maxime decimo perfici menſe: ſeptimo anno primos eorum excidere, decimo ultimos. poſt decimum quartum annum non nullos, ſed omnes intra ſeptimum decimum annum pubeſcere. Huic opinioni in parte aliqua repugnant alii, alii in parte conſentiunt. Nam ſeptimo menſe parere mulierem poſſe, plurimi affirmant, ut Theano Pythagorica, Ariſtoteles Peripateticus, Diocles, Euenor, Straton, Empedocles, Epigenes, multique præterea. quorum omnium conſenſus Euthyphronem Cnidium non deterret, id ipſum intrepide pernegantē. Contra eum ferme omnes, Epicharmum ſecuti, octavo menſe naſci negaverunt. Diocles tamen Caryſtius, & Ariſtoteles Stagirites aliter ſenſerunt. Nono autem, & decimo menſe, tum Chaldæi plurimi, & idem mihi ſupra nominatus Ariſtoteles, edi poſſe partum putaverunt. neque Epigenes Byzantius nono poſſe fieri contendit. nec Hippocrates Cous decimo. Cæterum undecimum menſem Ariſtoteles ſolus recipit, cæteri univerſi improbarunt.

IN CAPUT VII.

NUmerus ſeptenarius] De huius numeri myſteriis multa Varro apud Gell. lib. III. cap. x. Macrob. lib. I. in Somn. Scipion. cap. v. Alexand. Aphrod. lib. II. probl. 47. Philo Iudæus de opific. mundi. & lib. I. allegor. leg. p. 29. Clem. Alexand. Strom. VI. pag. 291. Iuſtin. Martyr. Reſponſ. ad orthod. 69. Baſil. Magn. in Pſalm. CXIV. Chalcid. in Timæum Platon. pag. 41. & ſequent. Cyprian. ſerm. de Spiritu S. Ambroſ. lib. 6. Epiſt. 39. Auguſtin. lib. II. de civit. Dei. c. 31. Cœl. Rhodog. lib. 22. lect. antiq. c. 12. Ioh. Bodin. lib. 3. theat. nat. p. 418. & omnium pleniſſime. Pet. Bongus.

Recti conſiſtere] Macrob. lib. I. in Somn. Scip. cap. v. *Poſt bis ſeptem ſedet ſine caſus timore.* Et. *Poſt quater ſeptem non ſolum ſtat firmiter, ſed & incedit.*

Poſt ſeptem menſes dentes nobis] Hippocrat. de ſeptimeſt. partu. τοῖσι δὲ παιδίοις ἑπταμήνοισιν ἐοῦσι, καὶ ἄλλα διαφέροντα γίνεται ἐν τοῖς σώμασι, καὶ οἱ ὀδόντες φαίνεσθαι ἄρχονται ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. Vid. eund. περὶ σαρκ. in fin. Ariſtot. lib. VII. de hiſt. anim. cap. x. τὰ δὲ παιδία ἑβδόμῳ μηνὶ ἄρχονται ὀδοντοφυεῖν. Alexand. Aphrod. lib. II. problem. 47. Moſchion περὶ γυναικ. παθ. c. 117. Plin. lib. VII. cap. XVI. *Cæterum editis, primores ſeptimo menſe gigni dentes,*

tes, priusquam in ſupera fere parte, haud dubium eſt: ſeptimo eoſdem decidere anno, alioſque ſuffici. Adde Macrob.lib.1.in ſomn.Scip.cap.v.Auſon. in Monoſyllab. *Indicat in pueris ſeptennia prima novus dens.*

Pubeſcere ſoleamus] Aur. Macrob. loco dicto. *Poſt annos autem bis ſeptem ipſa ætatis neceſſitate pubeſcit. Tunc enim moveri incipit vis generationis in maſculis, & purgatio fœminarum. Ideo & tutela puerili quaſi virile iam robur abſolvitur, de qua tamen fœminæ propter votorum feſtinationem, maturius biennio legibus liberantur.* Et lib.7.Saturnal.c.7.Vid. Tertullian. de anima cap. xxxviii. & lib. de veland. virg. cap.11.Inſtit.tit. *Quib. mod. tutel. fin.* Ulpian.in frag. tit. *de Tutel.* §. ult. Alex. Aphrod. lib.11.probl.47. *δὶς ἑπτὰ ἔτη, ἡβάσκει, τρὶς ἑπτὰ ἔτη, ἀνδροῦται.* Phil. Iud.lib.1. allegor. leg. Auguſtin. lib. 15. de civit.Dei.c.12.

Intra ſeptimum decimum] Iuriſconſulti annum unum adiiciunt, plenamque pubertatem annis decem & octo definiunt. §. *minorem.* Inſtit. *de adopt.* L. *adrogato.* 40. §. *non tantum.* D.eod.tit. *L.Mela.*14.§. *certe.* D. *de alim. legat.* Iul. Paul. lib. 3. ſent. tit. 4. §. *Spadones.*

Septimo menſe parere] Videndus Hippocrates *περὶ σαρκῶν*, non procul à fine, & toto libro de ſeptimeſtri partu, citatus à Paulo IC. L. *ſeptimo menſe.* 12. D. *de ſtat. hom.* & Ulpiano

Ulpiano L. *Intestato*.3.§. fin. D. *de suis & legit.* Alibi tamen Paulus in hanc rem numeros Pythagoreos allegat lib.4.sent tit.9. Adi Galen. de fœt. format. cap. 1. Alexand. Aphrod lib.11.problem.47. Cicer. lib.x.ad Attic.Epist.ult. D.Ambros. lib.6. epist. 39. Schol. Græcum in Homer. Ιλ.τ. pag.327.

Aristoteles Peripateticus] Aristotel. lib. vii. hist animal.cap.iv. ὅσα μὲν οὖν τῶν πρὸ τῶν ἑπτὰ μηνῶν, οὐδὲν οὐδαμῆ δύναται ζῆν. τὰ δ᾽ ἑπτάμηνα γόνιμα τῶν πρώτων, ἀσθενῆ δ᾽ τὰ πολλά. διὸ καὶ σπαργάνουσιν ἐρίοις αὐτά. Vid. Plutarch.lib.v.de placit.philos.cap.xviii.

Diocles] Huius & Empedoclis de hac re sententiam refert Plutarch. modo dicto loco.

Octavo mense] Hippocrat.lib.de octim. part. negat, octimestrem partum esse vitalem, & libro περὶ σαρκῶν diserte inquit, ὀκτάμηνον δ᾽ γενόμενον, οὐδὲν βιοῖ πώποτε. Citatur in eandem rem à Gellio lib. iii.cap.xvi.eiusdem ex lib. περὶ τροφῆς locus: ἔστι δ᾽ καὶ οὐκ ἔστιν ὀκτάμηνος γένεσις. quæ verba ibidem sic explicat Sabinus medic. ἔστι μὲν φαινόμενα ὡς ζῶα μετὰ τὴν ἔκτρωσιν, οὐκ ἔστι δ᾽, ὡς θνήσκοντα μετὰ ταῦτα. καὶ ἔστιν οὖν φαντασίᾳ μὲν παραυτίκα ὄντα· δυνάμει δ᾽ οὐκ ἔστι. Sed Hippocratis locus hodie aliter in impressis libris habetur. Quid vero de Octimestri partu sentiendum sit, vide quæ doctissime accuratissimeque commentatus

est

eſt Federicus Bonaventura Urbinas. Ludov. Cœl.Rhodog lib.20. lect. antiq.c.1.& lib. 22.c.13.

Diocles tamen Caryſtius] Vid. Plutarch. lib.v.de placit.philoſ.cap.xviii.

Et Ariſtoteles] Ariſtoteles lib. vii. hiſt. animal. cap. iv. & lib. iv. de generat. animal. cap. iv. Item Problem. 40. ſect. 10. octimeſtrem partum recipit. Item Cæcilius Comicus apud Gell.lib.iii.cap.xvi. Varro apud eundem ibid. Et Plin.lib.vii.cap. v.ex Ariſtotelis lib.vii.Hiſt. animal. cap. iv. refert, *Tranſlatitum in Ægypto eſſe, octavo gigni,& in Italia iam tales partus eſſe vitales, contra priſcorum opiniones*. De Naxiis mulieribus beneficio Iunonis ὀκτάμηνα parientibus, teſtantur Stephan.de Urbib.& Suidas.Nicol.Leonic. lib.1.var.hiſt.c.99.

Nono autem & decimo menſe] Hinc illa Parcarum nomina *Nona* & *Decima*. Gellius lib.iii.cap.xvi. Sept. Tertullian. de anima cap.xxxvii. *Hæc æſtimando etiam ſuperſtitio Romana finxit Alemonam, alendi in utero fœtus. Et Nonam & Decimam, à ſollicitatoribus menſibus*. Decimum menſem agnoſcit Varro apud Nonium in *Spiſſum*. *Naſcimur enim*, inquit, *ſpiſſius quam emorimur. Vix duo homines decem menſibus edolatum unum reddunt puerum: contra una peſtilentia, hoſtica acies, puncto temporis immaneis acervos facit*. Et Salomon, ſive quis alius au-

ctor, Sapientiæ cap. VII. ver. 2. ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ. Vid. Formulam Galli Aquilii IC. in L. *Gallus* 29. in pr. D. *de lib. & post. hæred. inst.* & L. *quidam.* 4. D. *de post. hæred. instit.* Iul. Paul. lib. 4. sent. tit. 9. §. *septimo mense.* Terent. Adelph. Act. 3. Scen. 4. *Virgo ex eo compressu gravida facta est. mensis hic decimus est.*

Hippocrates Cous] Hippocrates de natura pueri. οὐκ ἔστι χρονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν γαστρὶ ἔχειν ἐγὼ φράσω.

Undecimum mensem Aristoteles] Aristoteles lib. VII. de Histor. animal. cap. IV. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῶα, μοναχῶς ποιεῖται τὴν τοῦ τόκου πλείωσιν, (εἷς γὰρ ὥρισται τοῦ τόκου χρόνος πᾶσιν) ἀνθρώπῳ δὲ πολλοὶ μόνῳ τῶν ζώων. καὶ γὰρ ἑπτάμηνα, καὶ ὀκτάμηνα, καὶ ἐννεάμηνα γίνονται, καὶ δεκάμηνα τὸ πλεῖστον. ἔνιαι δ' ἐπιλαμβάνουσι καὶ τοῦ ἑνδεκάτου μηνός. Undecimum mensem etiam admisit D. Hadrianus apud Gell. lib. III. cap. XVI. Vid. Feder. Bonavent. lib. IX. de Octimestri partu cap. II. & seq. De duodecimestri partu est apud Charisium Grammaticum lib. I. pag. 78. qui Gracchi nomen derivat à gerendo, eo quod mater eius duodecim mensibus eum gestaverit. Decimi tertii mensis exemplum refertur à Plinio lib. VII. cap. V. & deinde Gellio lib. III. cap. XVI. Iacobus Fontanus medicus ex relatione medicorum Monspellensium narrat part. I. universæ art med. l. 5.

l.5. physiol. c. 16. nonnullas fœminas legitimos peperisse natos duodecimestres, sexdecimestres, vigesimestres, & vigesiquatrimestres.

Cæteri universi improbarunt] Uti etiam Ulpianus L. *intestato.3.§. post decem.* D. *de suis & legit.* & Iustinianus Imp. Novell. 39. c. 2.

Caput VIII.

SEd nunc Chaldæorum ratio breviter tractanda est, explicandumque, cur septimo mense, & nono, & decimo, tantummodo posse nasci homines arbitrentur. Ante omnia igitur dicunt, actum, vitamque nostram, stellis tam vagis, quam statis esse subiectam, earumque vario multiplicique cursu genus humanum gubernari, sed ipsarum motus, schemataque, & effectus, à Sole crebro immutari. nam ut aliæ occasum, nonnullæ stationem faciant, nosque omnes disparili sua temperatura afficiant, Solis fieri potentia. Itaque eum qui stellas ipsas, quibus movemur, permovet, animam nobis dare, qua regamur; potentissimumque in nos esse, moderarique, quando post conceptionem veniamus in lucem. sed hoc per tres facere conspectus. Quid autem sit conspectus, & quot eius genera, ut liquido perspici possit, pauca prædicam. Circulus est, ut ferunt, signifer,

quem Græci vocant ζωδιακόν; in quo Sol, & Luna, cæteræque ſtellæ vagæ feruntur. hic in duodecim partes, totidem ſignis redditas, æquabiliter diviſus eſt. eum ſol annuo ſpatio metitur: ita in unoquoque ſigno ferme unum menſem moratur. ſed ſignum quodlibet cum cæteris ſingulis habet mutuum conſpectum, non tamen uniformem cum omnibus. nam validiores alii, infirmiores alii habentur. Igitur, quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo ſigno ſit neceſſe; & in aliqua eius particula, quem locum conceptionis proprie appellant. Sunt autem hæ particulæ in unoquoque ſigno tricenæ, totius vero zodiaci numero CCCLX. has Græci μοίρας cognominarunt: eo videlicet, quod deas Fatales nuncupant μοίρας. Et eæ particulæ nobis veluti fata ſunt. nam, qua potiſſimum oriente naſcantur, plurimum refert. Sol ergo, cum in proximum ſignum tranſcendit, locum illum conceptionis aut imbecillo videt conſpectu, aut etiam nec conſpicit. nam plures, proximantia ſibimet zodia, invicem ſe videre, omnino negaverunt. at, cum in tertio eſt ſigno, hoc eſt, uno medio interpoſito, tunc primum illum locum, unde profectus eſt, videre dicitur, ſed valde obliquo & invalido lumine; qui conſpectus vocatur καθ' ἑξάγωνον, qui ſextam partem circuli ſubtendit. nam ſi, ut à primo zodio ad tertium, ſic à tertio ad quin-

quintum, inde porro ad ſeptimum, ac deinde alternæ lineæ emittantur, hexagoni æquilateralis forma in eodem circulo ſcriberetur. Hunc quidam conſpectum non uſquequaque receperunt, quod minimum ad maturitatem partus videatur conferre. Cum vero in quartum ſignum pervenit, & media duo ſunt, videt κατὰ τετράγωνον. quoniam illa linea, qua viſus pertendit, quartam partem orbis abſcidit. Cum autem in quinto eſt, tribus interiacentibus mediis, κατὰ τρίγωνον adſpicit. Nam tertiam ſigniferi partē viſus ille metitur. Quæ duæ viſiones τετράγωνοι & τρίγωνοι perquam efficaces, incrementum partus multum adminiculant. Cæterum à loco ſexto conſpectus omni caret efficientia. eius enim linea nullius polygoni afficit latus. At à ſeptimo zodio, quod eſt contrarium, pleniſſimus potentiſſimuſque conſpectus, quoſdam iam maturos infantes educit, qui ſeptemmeſtres appellantur, quia ſeptimo menſe naſcuntur. At, ſi intra hoc ſpatium matureſcere uterus non potuerit; octavo menſe non editur. (ab octavo enim ſigno, ut à ſexto, inefficax viſus) ſed vel nono menſe, vel decimo. Sol enim à nono zodio particulam conceptionis rurſus conſpicit κατὰ τρίγωνον, & à decimo κατὰ τετράγωνον. qui conſpectus, ut ſupra iam dictum eſt, perquam efficaces ſunt. Cæterum undecimo non putant naſci, quia languido

iam radio infirmum lumen καθ' ἑξάγωνον mittatur. multo minus duodecimo, unde conspectus pro nullo habetur. itaque secundum rationem hanc ἑπτάμηνοι nascuntur κατὰ διάμετρον, ἐννεάμηνοι autem κατὰ τρίγωνον, δεκάμηνοι vero κατὰ τετράγωνον.

IN CAPUT VIII.

CHaldæorum] *Chaldæi*, inquit Cicero lib. 1. de divin. *non ex artis, sed ex gentis vocabulo nominati, diuturna observatione siderum, scientiam putantur effecisse, ut prædici posset, quid cuique eventurum, & quo quisque fato natus esset.* Vide Diodor. Sicul. lib. XVII. Vitruvium lib. IX. cap. VII. Gell. lib. XIV. cap. I. Hi *Babylonii* quoque dicuntur. Iul. Firm. lib. II. cap. III. unde *numeri Babylonii* apud Horat. lib. I. Ode II. --- *nec Babylonios Tentaris numeros.* Et *Genethliaci*. Gell. lib. XIV. cap. I. Censorin. cap XIV. *Planetarii*. Augustin lib. IV. Confession *Mathematici.* Tit. C. Theod. & Iustin. *De malef. & mathemat.* Augustin. lib. II. de doctrin. Christ. cap. XXI. Isidor. lib. VIII. Orig. cap. IX. D. Hieronym. in cap. II. Daniel. Gell. lib. I. cap. IX. *Horoscopi.* Pers. sat. 6.
--- *Geminos horoscope varo Producis genio.*

Dicunt actum vitamque nostram] Vid. infr. cap. XIII. Clem. Alexand. Strom. VI. pag. 291. ἐπεὶ ᾗ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων σὺν πλανήτας εἶναι φασὶν ἀστέρας, τὴν περίγειον διοίκησιν

κησιν ἐπιτελοῦντες, ὑφ᾽ ὧν κατὰ συμπάθειαν οἱ Χαλδαῖοι πάντα γίνεσθαι νομίζουσι, τὰ περὶ τὸν θνητὸν βίον. Vid. Cic. lib. II. de divin. Sext. Empir. adverſ. Mathemat. cap. XXI. Pertinet huc Auſonii Eclogarium de ratione puerperii. Vide quæ infra notavi ad. c. 13.

Stationem faciant] Chalcid. in Timæum Platon. pag. 61. *Statio* (inquit, eſt) *viſum & imaginatio ſtellæ, diu manentis in eodem loco, iuxta aliam fixam ſtellam, nec errantem.* Græci στηριγμὸν vocant. Pappus Alexand. εἰσαγωγ. εἰς τὴν ἀποτελέσμ. Et στάσιν. Gemin. pag. 10. Iulius Pollux lib. IV. cap. XX. Iſidorus lib. III. Orig. cap. LXIX.

Quid autem ſit conſpectus] *Adſpiciendi* verbo in hac re uſus eſt Horatius lib. II. Od. XVII.

Seu Libra, ſeu me Scorpius adſpicit
Formidoloſus.

Vid. Sext. Empir. adverſ. Mathem. cap. XXI.

Quot eius genera] Dividuntur ſigna Zodiaci vel in Hexagona, vel in Tetragona, vel in Trigona, vel in Oppoſita.

Hexagona

♈	♊	♌	♎	♐	♒
♉	♋	♍	♏	♑	♓

Tetragona

♈	♋	♎	♑
♉	♌	♏	♒
♊	♍	♐	♓

Trigona

♈	♌	♐
♉	♍	♑
♊	♎	♒
♋	♏	♓

Oppoſita.

♈	♎
♉	♏
♊	♐
♋	♑
♌	♒
♍	♓

Cha-

Characteres aspectuum Planetarum.

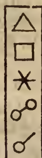
Trigonus

Quadratus.

Hexagonus

Diametralis

Coniunctionis nota.

De aspectibus planetarum vide Ioh. Stoflerinum in lib. de usu astrolabii. part. 2. proposit. 55. ubi & alios enumerat, qui de aspectibus scripserunt.

Signifer, quem Græci vocant ζωδιακὸν] ἀπὸ τῶν ζωδίων, quod duodecim animalium effigies descriptas contineat. Plinius lib. II. cap. IV. Aur. Macrob. in Somn. Scipion. cap. XXI. Huius inventum alii Pythagoræ, alii Oenopidæ Chio, Plutarch. lib. II. d. Placit. philos. cap. XII. alii Anaximandro Milesio tribuunt. Plin. lib. II. cap. VIII.

Hic in duodecim partes] Videndus Geminus de apparent. cœlest. in pr. Auson. Eidyll. XIII.

Signifer inde subest, bis sex & sidera complent.
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, (nã
Libraq;, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vr-
Qui tenet, & Pisces.

Locum conceptionis] Quem in genethliologiæ ratione ſequutus dicitur Achinapolus, teſte Vitruvio lib. IX. cap. VII. & alii veteres Aſtrologi. Tertull. lib. de anima. c. 25. in fine. V. Auguſtin. lib. 5. de civit. Dei. c. 5.

Sunt autem hæ particulæ in unoquoque ſigno tricenæ] Geminus de apparent. cœleſt. pag. 3. *πάλιν δὲ ἕκαστον τῶν δωδεκατημορίων διαιρεῖται εἰς μέρη λ. καὶ καλεῖται τὸ ἓν τμῆμα μοῖρα, ὥστε τὸν κύκλον τῶν ζωδίων περιέχειν ζώδια μὲν ιβ, μοίρας δὲ τξ.* Idem teſtatur Sext. Empir. adverſ. Mathem. cap. XXI. Iul. Firm. lib. II. cap. IV. Suid. in *ἐποχή*. B. Ambroſ. lib. 4. Hexaëm. c. 4.

Deas Fatales nuncupant *μοίρας*] Hinc Gloſſario veteri *μοῖρα Fatum* eſt, & *μοῖραι Parcæ*: uti etiam Suidæ & auctori Etymologici *μοῖρα* eſt *εἱμαρμένη*. Vid. Gell. lib. III. cap. XVI. Euripides in Elect. verſ. 1247.

--- -- *πάντοθεν δὲ χρὴ*
Πράσσειν, ἃ μοῖρα Ζεύς τ' ἔκρανε σοῦ πέρι.

Haſce *μοίρας* Iul. Firmic. lib. II. cap. IV. ait *eſſe infinitæ poteſtatis, & licentiæ, & quæ fata hominum poteſtatis ſuæ auctoritate deſignent.* Vid. Ioh. Tzetz. ad verſ. Heſiod. lib. I. *Ζεὺς ὑψιβρεμέτης*. &c.

Sol

Sol ergo] Vid. ſubiectum ſchema.

Ponit iſtud ſchema Georgius Purbachius in Theoricis planetarum ab Eraſmo Reinholdo figuris auctis. Valentinus Nabod in enarratione elementorum aſtrologiæ. Franciſcus Barocius lib. 4. Coſmographiæ. c. 4. Elias Vinetus in comment. ad Eidyll. 12. Auſonii. Guliel. Philander in annotat. in Vitruv.

truv. lib. 9. c. 4. Gaudent. Merula lib. 2. memorab. c. 3. & 13.

Vel decimo] Sic Aldus & editio Germanica, quod & ratio ipſa ſuadet. Carrio male *Vndecimo.*

CAPUT IX.

HAc Chaldæorum ſententia explicata, tranſeo ad opinionem Pythagoricam, Varroni tractatam in libro, qui vocatur Tubero, & intus inſcribitur, De origine humana. quæ quidem ratio præcipue recipienda ad veritatem proxime videtur accedere. alii enim plerique, cum omnes partus non uno tempore fiant maturi, una tamen eademque tempora omnibus conformandis dederunt. ut Diogenes Apolloniates, qui maſculis ait corpus quatuor menſibus formari, & feminis quinque. vel Hippon, qui diebus ſexaginta infantem ſcribit formari; & quarto menſe carnem fieri concretam, quinto ungues capillumque naſci; ſeptimo iam hominem eſſe perfectum. Pythagoras autē (quod erat credibilius) dixit, partus eſſe genera duo, alterum ſeptem menſium, alterum decē: ſed priorem aliis dierum numeris conformari, aliis poſteriorem. eos vero numeros, qui in unoquoq; partu aliquid afferunt mutationis, dum aut ſemen in ſanguinem, aut ſanguis in carnem, aut caro in hominis figuram convertitur,

vertitur, inter ſe collatos rationem habere eam, quam voces habent, quæ in muſica σύμφωνοι vocantur.

IN CAPUT IX.

UNa tamen eademque] Imo diverſa. Nam Diogenes Apolloniates aliter ſenrit, aliter Hippon; Pythagoras item aliter, & Empedocles, Aſclepiadeſque, quorum opiniones extant apud Plutarch. lib. v. de Placit. Philoſoph. cap. xxi. Hippocrates ſane maſculi conformationem diebus triginta, fœminæ quadraginta duobus fieri exiſtimavit. Verba eius in libro de natura pueri hæc ſunt: Ὃ γέγονεν ἤδη παιδίον, καὶ εἰς τοῦτο ἀφικνέεται, τὸ μὲν θῆλυ τὴν πρώτην πῆξιν, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι καὶ δύο τὸ μακρότατον. τὸ δὲ ἄρσεν ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσι τὸ μακρότατον. ὡς γὰρ ἐπιπολὺ ξυμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἢ ὀλίγῳ μείονι, ἢ ὀλίγῳ πλείονι ταῦτα διαρθροῦσθαι. Hippocratem ſequutus eſt Lactant. de Opif. Dei cap. xii. Vid. Cenſorin. inf. cap. xi. At Ariſtoteles lib. vii. de hiſt. animal. cap. iii. longius tempus ſtatuit, nimirum in maſculis quadraginta dies, in fœminis tres menſes.

Partus eſſe genera duo] Diogenes Laërtius ex Pythagoræ ſententia tria genera memorat. κατὰ δὲ τοὺς τῆς ἁρμονίας λόγους, ἐν ἑπτὰ, ἢ ἐννέα, ἢ δέκα τὸ πλεῖστον μησὶ τελεωθὲν, ἀποκυΐσκεσθαι τὸ βρέφος.

Quam

Quam voces habent] Vide Guliel. Philandri annotat. in Vitruv. lib. 1. c. 1.

CAPUT X.

SEd hęc quo ſint intellectu apertiora, prius aliqua de muſicæ regulis huic loco neceſſaria dicentur; eo quidem magis, quod ea dicam, quæ ipſis muſicis ignota ſunt. nam ſonos ſcienter tractavere, & congruenti ordine reddidere illos: ipſis autem ſonis motuum modum menſuramque invenere geometræ magis, quam muſici. Igitur muſica eſt ſcientia bene modulandi. hæc autem eſt in voce. ſed vox alias gravior mittitur, alias acutior. ſingulæ tamen voces ſimplices, & utcunque miſſæ, φθόγγοι vocantur. diſcrimen vero, quo alter φθόγγος acutior eſt, alter gravior, appellatur διάστημα. Inter infimam, ſummamque vocem, multa eſſe poſſunt in ordine poſita diaſtemata: quæ alia aliis maiora, minorave. ut eſt illud, quod τόνον appellant, vel hoc minus ἡμιτόνιον, vel duorum, triumve, ac deinceps aliquot tonorum intervallum. Sed non promiſcue voces omnes cũ aliis ut libet iunctæ, concordabiles in cantu reddunt effectus. Ut litteræ noſtræ, ſi inter ſe paſſim iungantur, & non congruenter, ſæpe nec verbis, nec ſyllabis copulandis concordabunt: ſic in muſica certa quædam ſunt intervalla, quæ ſymphonias poſſint efficere. Eſt autem ſymphonia

nia duarum vocum diſparium inter ſe iunctarum dulcis concentus. Symphoniæ ſimplices ac primæ, ſunt tres, quibus reliquæ conſtant: una duorum tonorum & hemitonii habens διάστημα, quæ vocatur διὰ τεσσάρων: altera trium & hemitonii, quam vocant διὰ πέντε: tertia eſt διὰ πασῶν: cuius διάστημα continet duas priores. Eſt enim vel ſex tonorum, ut Ariſtoxenus muſicique aſſeverant; vel quinque, & duorum hemitoniorum, ut Pythagoras, Geometræque: qui demonſtrant, duo hemitonia tonum complere non poſſe. quare etiam huiuſmodi intervallum Platoni abuſive ἡμιτόνιον, proprie autem δίεσις vel λεῖμμα appellatur. Nunc vero, ut aliquid appareat, quemadmodum voces, nec ſub oculos, nec ſub tactum cadentes, habere poſſint menſuras: admirabile Pythagoræ referam commentum: qui, ſecreta naturæ ſcrutando, reperit, phthongos muſicorum convenire ad rationem numerorum. nam chordas æque craſſas, parique longitudine diverſis ponderibus tetendit: quibus ſæpe pulſis, nec phthongis ad ullam ſymphoniam concordantibus, pondera mutabat, & id identidem frequenter expertus, poſtremo deprehendit, tunc duas chordas concinere id, quod eſt διὰ τεσσάρων, cum earum pondera inter ſe collata rationem haberent, quam tria ad quatuor. quem phthongum arithmetici Græci

ἐπί-

ἐπίτριτον vocant, Latini Supertertium. At eam ſymphoniam, quæ διὰ πέντε dicitur, ibi invenit, ubi ponderum diſcrimen in ſeſquitertia eſt proportione, quam duo faciunt ad tria collata, quod ἡμιόλιον appellant. cum autem altera chorda, duplo maiore pondere, quam altera, tenderetur, & eſſet διπλασίῳ locus, διὰ πασῶν ſonabat. Hoc & in tibiis, ſi conveniret, tentavit: nec aliud invenit. nam quatuor tibias pari cavo paravit, impares longitudine. Primam (verbi cauſſa) longam digitos ſex: ſecundam, tertia parte addita, id eſt, digitorum octo: tertiam, digitorum novem, ſeſcuplo longiorem, quam primam: quartam vero duodecim digitorum, quæ primam longitudine duplicaret. His itaque inflatis, & binarum facta collatione, omnium muſicorum auribus approbavit, primam & ſecundam reddere eam convenientiã, quam reddit διὰ τεσσάρων ſymphonia, ibique eſſe proportionem ſupertertiam. Inter primam vero, ac tertiam tibiã, ubi ſeſcupla proportio eſt, reſonare διὰ πέντε. Primæ autem, quartæque intervallum, quod habet duplam porportionem, διάστημα facere διὰ πασῶν. Sed inter tibiarum, chordarumque naturam, hoc intereſt, quod tibiæ incremento longitudinis fiunt graviores, chordæ autem, augmento additi ponderis, acutiores. utrobique tamen eſt eadem proportio.

IN

In Caput X.

Nam sonos scienter tractavere, & congruenti ordine reddidere illos] Hæc est lectio Aldinæ & German. editionis quæ sane tolerari potest: aut si illa displicet, ex editione Carrionis expungendum τὸ *illorum*, aut pro *tractavere*, & *reddidere*, legendum *tractare* & *reddere*.

Musica est scientia] Eadem est Cassiodori definitio. Bacchius autem ita definit: μουσική ἐστι εἴδησις μέλους, καὶ τῶν περὶ μέλους συμβαινόντων. Ptolemæus initio lib. περὶ μουσικῆς. Μουσική ἐστι ῥυθμοῦ, καὶ μέλους, καὶ πάσης ὀργανικῆς θεωρίας ἐπιστήμη. Alius vetus Musicus anonymus MS. Μουσική ἐστιν ἐπιστήμη περὶ μέλος τέλειον, θεωρητική τε τῶν ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῆς. Vel, ἕξις θεωρητική τε, καὶ πρακτική, καὶ ποιητική τῶν περὶ τὸ τέλειον μέλος.

Φθόγγοι vocantur] φθόγγους Vitruvius lib. v. cap. iv. *Sonitus* interpretatur. Boëtius autem lib. i. Music. cap. viii. & Chalcid. in Comment. in Timæum Platonis pag. 47. *Sonos*. Est autem φθόγγος Bacchio, φωνῆς ἐμμελοῦς πτῶσις ἐπὶ μίαν τάσιν. quam definitionem sequutus est Boëtius dicto loco his verbis: *Sonus est vocis casus emmeles, id est, aptus melo, in unam intensionem*. Ptolemæus lib. i. Harmonicor. cap. iv. sic definit: φθόγγος sonus est, unum eundemque sustinens tonum. Psellus

autem sic: φθόγγ☉ ἐςὶ φωνῆς ἀδιαςάτε ἐναρμόνι☉ τάσις.

Appellatur διάςημα] διάςημα, id est, intervallum. Vitruv. lib. v. cap. iv. Bacchio est διαφορὰ δύο φθόγγων ἀνομίων ὀξύτητι ϗ βαρύτητι. Boët. lib. i. Music. cap. viii. *Soni acuti gravisque distantia.* Martiano Capellæ lib. ix. *vocis spatium, quo acuta & gravior includitur.* Psello φθόγγων ἡ πρὸς ἀλλήλες ποιὰ σχέσις. Vid. Isidor. lib. iii. Orig. cap. xix.

Τόνον appellant] *Tonus* est, definitore Martiano Capella lib. iv. spatium cum legitima quantitate, quod ex duobus sonis diversis inter se invicem continetur. Vid. Isidor. dicto loco.

Ut litteræ nostræ] Hæc ab Aristoxeno mutuatus est lib. ii. Harmonicor. pag. xxv. cuius verba, ut ea latine reddidit Antonius Gogavinus, hæc sunt: *Est autem huiuscemodi quædam in canoro & cantui inidoneo series, qualis est literarum quoque inter disserendum compositio: non enim temere ex iisdem elementis composita syllaba emergit, sed certo modo.*

Symphonia duarum vocum] Symphonia Vitruvio est *concentus*, lib. v. cap. iv. Bacchius autem sic definit: συμφωνία ἐςὶ κρᾶσις δύο φθόγγων ἀνομοίων ὀξύτητι ϗ βαρύτητι λαμβανομένων· ἐν ᾗ ἐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλ☉ φαίνεται τε βαρυτέρε φθόγγε ἤπερ τε ὀξυτέρε, ἐδὲ τε ὀξυτέρε ἤπερ τε βαρυτέρε. Brevius Boëtius lib. i. Music.

fic. cap. VIII. *Conſonantia eſt acuti ſoni graviſque mixtura, ſuaviter uniformiterque auribus accidens.* Caſſiodorus autem lib. de Muſica. *Symphonia eſt temperamentum ſonitus gravis ad acutum, vel acuti ad gravem, modulamen efficiens: ſive in voce, ſive in percuſſione, ſive in flatu.* Vid. Iſidor. lib. III. cap. XIX.

Simplices ac primæ ſunt tres] Vid. Martian. Capell. lib. IX. His autem totidem adduntur compoſitæ, διαπασῶν & διατεσσάρων, διαπασῶν καὶ διαπέντε, δὶς διαπασῶν. Vid. Bacchium lib. de Muſica. Vitruvium lib. V. cap. IV. Macrob. lib II. in Somn. Scip. cap. I. Plutarch. in libello de εἰ apud Delphos pag. 693. Caſſiodor.

Vel quinque & duorum hemitoniorum] Videndus Cl. Ptolemæus lib. I. Harmonic. cap. XI. Boët. lib. I. Muſic. cap. XIX.

Duo hemitonia] Sic Germanica editio; idque rectum eſſe, conſtat ex præcedentibus hiſce auctoris verbis, *vel quinque & duorum hemitoniorum.* Macrob. l. 2. ſomn. Scip. c. I.

Δίεσις vel λεῖμμα] Quid δίεσις, quid λεῖμμα, docet Vitruvius lib. V. cap. IV. Macrob. lib. II. in ſomn. Scip. cap. I. Boët. lib. II. Muſic. cap. XXVII. Chalcid. in Tim Plat. pag. 47. & ſeq. Bacchius, Pſellus, Martianus Capella, Heſych. & Suid.

Admirabile Pythagoræ referam commentum] Qua ratione Pythagoras ſonituum in-

tervalla invenerit, tradunt Iamblich. lib. I. de vita Pythag. cap. XXVI. Boëth. lib. I. Music. cap. X & XI. Macrob. lib. II. in Somn. Scipion. cap. I. Cassiodor. de Musica. in pr.

Et id identidem frequenter] Τὸ *frequenter*, utpote glossema præcedentis vocis *identidem*, tollendum censeo.

Διπλασίω locus] An hoc rectum? an potius legendum διπλάσιος λόγος?

CAPUT XI.

His expositis, forsitan obscure, sed quam potui lucidissime, redeo ad propositum: ut doceam, quid Pythagoras de numero dierum ad partus pertinentium senserit. Primum, ut supra memoravi, generaliter duos esse partus dixit: alterum minorem, quem vocant septemmestrem, qui decimo & ducentesimo die post conceptionem exeat ab utero; alterum maiorem, decemmestrem, qui edatur die CCLXXIV. quorum prior ac minor senario maxime continetur numero. Nam quod ex semine conceptum est, sex, ut ait, primis diebus humor est lacteus: deinde proximis octo, sanguineus: qui octo, cum ad primos sex accesserunt, faciunt primam symphonian διὰ τεσσάρων; tertio gradu novem dies accedunt, iam carnem facientes: hi cum sex illis primis collati, sescuplam faciunt rationem, & secundam symphoniam διὰ πέντε.

tum

tum deinceps ſequentibus duodecim diebus, fit corpus iam formatum. horum quoque ad eoſdem ſex collatio, tertiam διὰ πασῶν reddit ſymphoniam, duplici ratione ſubiectam. Hi quatuor numeri, VI. VIII. IX. XII, coniuncti, faciunt dies XXXV. Nec immerito ſenarius fundamentum gignendi eſt. nam eum τέλειον Græci, nos autem perfectum vocamus: quod eius partes tres, ſexta, & tertia, & dimidia, id eſt, unus, & duo, & tres, eundem ipſum perficiunt. Sed, ut initia ſeminis, & lacteum illud conceptionis fundamentum, primitus hoc numero abſolvitur: ſic hoc initium formati hominis, & velut alterum matureſcendi fundamentum, quod eſt quinque & triginta dierum, ſexies ductum, cum ad diem CCX. pervenit, maturum procreatur. Alter autem ille partus, qui maior eſt, maiori numero continetur, ſeptenario ſcilicet, quo tota vita humana finitur; ut & Solon ſcribit, & Iudæi in dierum omnium numeris ſequuntur, & Etruſcorum libri Rituales videntur indicare. Hippocrates quoque, aliique medici, in corporum valetudinibus non aliud oſtendunt. namque ſeptimum quemque diem κρίσιμον obſervant. Itaque, ut alterius partus origo in ſex eſt diebus, poſt quos ſemen in ſanguinem vertitur: ita huius in ſeptem: &, ut ibi quinque & triginta diebus infans membratur, ita hîc pro portione, diebus

fere quadraginta. Quare in Græcia dies habent quadragesimos insignes. Namque prægnans, ante diem quadragesimum non prodit in fanum. & post partum quadraginta diebus pleræque fetæ graviores sunt, nec sanguinem interdum continent. & parvuli ferme per hos dies morbidi, sine risu, nec sine periculo sunt. ob quam causam, cum is dies præterit, diem festum solent agitare. quod tempus appellant τεσσαρακοσταῖον. Hi igitur dies XL. per septem illos initiales multiplicati, fiunt dies CCXXC. id est, hebdomades quadraginta. Sed, quoniam ultimæ illius hebdomadis primo die editur partus, sex dies decedunt: & CCLXXIIII. observatur. Qui numerus dierum ad tetragonum illum Chaldæorum conspectum subtiliter congruit. Nam cum signiferum orbem diebus CCCLXV. & aliquot horis Sol circumeat, quarta necesse est parte demta, id est, diebus XC. & uno, aliquotque horis, tres quadras, reliquis diebus ducentis septuaginta quinque non plenis, percurrat, usque dum perveniat ad id loci, unde conceptionis initium quadratus adspiciat. Unde autem mens humana dies istos commutationis speculari, & arcana naturæ rimari potuerit, nemo miretur. hæc enim frequens medicorum experientia pervidit: qui, cum multas animadverterent semen non retinere conceptum, compertum habuerunt,

id, quod intra ſex dies, ſeptemve eiiciebatur, eſſe lacteum, & vocaverunt ἔκρυσιν; quod poſtea autem, ſanguineum, idque ἐκτρωσμὸς appellatur. Quod vero ambo partus videntur paribus dierum numeris contineri, Pythagoras imparem laudet, tamen à ſecta non diſcrepat. duos enim impares CCIX. & CCLXXIX. dicit expleri; ad quorum conſummationem aliquid ex ſequentibus accedere, quod tamen diem ſolidum non afferat. Cuius exemplum videmus tam in anni, quam menſis ſpatio ſervaſſe naturam. cum & anni imparem dierum CCCLXV. numerum aliquanto cumulaverit; & menſi lunari ad dies undetriginta aliquid addiderit.

IN CAPUT XI.

UT ſupra memoravi] Cap. IX.

Sex, ut ait, ptimis diebus] Vide Macrobium lib. I. Somn. Scip. cap. V. D. Auguſtin. in octoginta tribus quæſtionibus, quæſtion. 56.

Hi quatuor numeri.] v. Clement. Alexand. Stromat. 6. p. 279.

Τέλειον Græci] Euclides lib. 7. element. defin. 22. numerum perfectum ſive. τέλειον ita definit. τέλειος ἀριθμός ἐστιν, ὁ τοῖς μέρεσιν ἴσος ὤν. Adde Vitruv. lib. III. cap. I. Nicomachum Geraſenſ. lib. II. Theolog. arithm. pag. 22. Auguſtin. lib. XI. de civit. Dei cap. XXX.

& lib.4. de trinit. c.4. Cassiodor. lib. I. Variar. Epist. x. Item in lib. de Arithmetica, & lib. de amicit. Martian. Capell. lib VII. Boët. lib. I. Arith. c.15. Philon Iud. περὶ κοσμοποι. p.2. Ioh. Damascen. de transfigur. Domini. p.29. Auson. epist. 18. Cœl. Rhodigin. lib. 22. lect. antiq. c II.

Vnus, & duo, & tres]	Colloca figuras hac serie.	1. Sexta 2. Tertia 3. Dimidia 6.	pars.

Ad diem ducentesimum decimum] Hippocrates lib. de Septimest. part. in prin. & Polybius apud Clement. Alexand. Strom. VI. pag. 290. Ulpianus in L. *Intestato.3.§.* fin. D. *De suis & legit.* brevius tempus recipiunt, videlicet dies centum octoginta duos.

Septenario scilicet] Vid. Gell. lib. III. cap. x. & Macrob. lib. I. in Somn. Scipion. cap. v. Hanc vero numerorum virtutem ridet & explodit Galen. lib. III. de dieb. decret. cap. VIII.

Vita humana finitur] Verbū *finitur*, quod in editione Carrionis omissum erat, ex Germana & Aldina adiecimus.

Solon scribit] Vid. inf. cap. XIV.

Iudæi] Vid. Basil. Magn. in hexame. homil. II. Gregor. Nazianzen. εἰς τὴν ἁγίαν πεντηκοστήν.

Libri Rituales] Citantur iidem inf. cap. XVII. & à Festo in *Rituales*, & Ammiano Mar-

Marcell. lib. xvii. pag. 106. lib. xxiii. p. 264.

Hippocrates quoque] Hippocrates lib. de Septimest. partu. αἱ μὲν οὖν ἡμέραι ἐπισημόταταί εἰσιν ἐν τοῖς πλείστοις αἵτε πρώτη καὶ ἑβδομαῖαι. πολλαὶ μὲν περὶ νοῦσων, πολλαὶ δὲ καὶ τοῖς ἐμβρύοις &c. Vid. Alexand. Aphrod. lib. ii. problem.47. Gell. lib. iii. cap. x. Gaudent. Merul. lib. 2. memor. c. 3. Fabric. Paduan. in catena temp. annulo 30.

Membratur] διαρθροῦται. quo verbo usus est Hippocrates lib. de natura pueri.

Post partum quadraginta diebus] Lege Moysis, si mulier masculum peperisset, triginta tribus diebus manebat in sanguine; sin vero fœminam, sexaginta sex. Levit. xii. Hippocrates brevius tempus statuit. Censet enim, mulieribus à partu, si fœminam susceperint, purgationem fieri duobus & quadraginta diebus; sin marem, triginta. lib. i. de morb. mulier. item, de natura pueri. Aristotel. lib. vii. histor. animal. cap. iii. contra sentire videtur. modo locus ille non sit corruptus: αἱ δὲ καθάρσεις, φοιτῶσι ταῖς πλείσταις ἐπί τινα χρόνον συνειληφυίαις, ἐπὶ μὲν τῶν θηλειῶν, τετάκοντα ἡμέρας μάλιστα. περὶ πεντηκοντα δὲ ἐπὶ τῶν ἀρρένων. καὶ μὴ τοῦ τόκους δὲ αἱ καθάρσεις βούλονται τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀποδιδόναι τούτων. Novell. Leonis 17.

Per hos dies morbidi] Hippocrat. de

Septimeſt. part. & Aphor. XXVIII. Plin. lib. VII. cap. V. Celſus lib. II. cap. I. *Maxime, omnis pueritia primum circa quadrageſimum diem periclitatur.*

Sine riſu] Ariſtotel. lib. VII. de hiſt. animal. cap. X. τὰ δὲ παιδία ὅταν γένωνται περὶ τετταράκοντα ἡμερῶν, ἐγρηγορότα μὲν, οὔτε γελᾷ οὔτε δακρύει, νύκτωρ δὲ ἐνίοτε ἄμφω. Idem narrat Antigon. pag. 140. τὰ δὲ παιδία ἄχρι γένηται τετταράκοντα ἡμερῶν, ἐγρηγορότα μὲν οὐ γελᾶν, οὐδὲ δακρύειν. ὑπνοῦντα δὲ ἀμφότερα. Solin. cap. IV. *Naſcentium vox prima vagitus eſt. lætitiæ enim ſenſus differtur in quadrageſimum diem.* Plinius in prooemio lib. VII. *At hercule riſus præcox ille & celerrimus, ante quadrageſimum diem nulli datur.* Quod tamen negat Hippocrates de Septimeſtri partu. ἔν τε γὰρ, inquit, τοῖς ὕπνοισιν ἐοῦσιν εὐθέως ἐπὴν γένωνται, γελῶντα φαίνεται τὰ παιδία καὶ κλαίοντα. ἐγρηγορότα τε αὐτόματα, εὐθέως γελᾷ τε καὶ κλαίει, πρόσθεν ἢ τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι γένοιτο. Zoroaſter certe eodem die, quo genitus eſt, riſiſſe fertur. Plinius lib. VII. cap. XVI. Solin. cap. IV. De parvulorum riſu quid ſentiendum, vide Hieronym. Garimbert. lib. I. problem. 8 & Laurent. Ioubert. lib. 3. de riſu c. 9.

Diebus nonaginta] Sic legendum eſſe, uti & paulo poſt, *ſeptuaginta quinque*, ratio & calculus ipſe indicat. Nam ſi 365½ dies, quibus annus conſtare putatur, quadripartito divi-

das,

das, reſultant inde dies 91. & $7\frac{1}{4}$ horæ. quibus demtis, remanent dies 275. minus ſeſquihora.

Unde autem mens humana] Vide hiſtoriam de fidicina genituram ſex dierum eiiciente, relatam ab Hippocrate lib. de nat. pueri. Lege eiuſdem librum de carnib.

Et vocarunt ἔκρυσιν] Ita legendum, non ἐκκρίσιν, vel ἤκρυον, ut vulgo, & ſtatim, ἐκτρωσμὸς, non ἄτρωμος aut ἐκτρομὸς, docet Ariſtoteles lib. VII. de hiſt. animal. cap. III. καλοῦνται δὲ ἐκρύσεις μὲν αἱ μέχρι τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν διαφθοραί· ἐκτρωσμοὶ δὲ αἱ μέχρι τῶν τετταράκοντα. Hippocrat. lib. de Septim. part. αἱ μὲν ἡμέραι ἐπισημόταται εἰσὶν ἐν τοῖς πλείστοις, αἵτε πρῶται καὶ ἑβδομιαῖαι. πολλαὶ μὲν περὶ νούσων, πολλαὶ δὲ καὶ τοῖς ἐμβρύοις. τρωσμοί τε γὰρ γίνονται καὶ οἱ πλεῖστοι ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα ἐκρύσιες, ἀλλ' οὐ τρωσμοί.

Anni imp. dier. trec. ſexaginta quinque] Perperam legebatur in editione Carrionis, *trecentorum quadraginta quinque.*

Caput XII.

Nec vero incredibile eſt, ad noſtros natales muſicam pertinere. hæc enim, ſive in voce tantummodo eſt, ut Socrates ait; ſive, ut Ariſtoxenus, in voce & corporis motu; ſive in his, & præterea in animi motu, ut putat Theophraſtus; certe multum obtinet

divini-

divinitatis, & animis permovendis plurimum valet. Nam; nisi grata esset immortalibus diis, qui constant ex anima divina: profecto ludi scenici, placandorum deorum causa instituti non essent: nec tibicen omnibus supplicationibus, in sacris ædibus adhiberetur: non cum tibicine triumphus ageretur: non Apollini cithara, non Musis tibiæ, cæteraque id genus essent adtributa; non tibicinibus, per quos numina placantur, esset permissum, aut ludos publice facere, ac vesci in Capitolio, aut Quinquatribus minusculis, id est, Idibus Iuniis, urbem vestitu quo vellent, personatis temulentisque pervagari. Hominum quoque mentes, & ipsæ (quamvis Epicuro reclamante) divinæ, suam naturam per cantus agnoscunt. denique, quo facilius sufferant laborem, vel in navis metu à vectore symphonia adhibetur. legionibus quoque in acie dimicantibus, etiam metus mortis classico depellitur. Quamobrem Pythagoras, ut animum sua semper divinitate imbueret, prius quam se somno daret, & cum esset expergitus, cithara, ut ferunt, cantare consueverat. & Asclepiades medicus phreneticorum mentes, morbo turbatas, sæpe per symphoniam suæ naturæ reddidit. Erophilus autem, artis eiusdem professor, venarum pulsus rhythmis musicis ait moveri. Itaque, si & in corporis, & animi motu est harmonia;

nia: proculdubio à natalibus noſtris muſica non eſt aliena.

In Caput XII.

Et animis permovendis] Vid. Cicer. lib. II. de Legibus. Macrob. lib. II. in Somn. Scip. cap. III. Dionyſ. Longin. περὶ ὕψους pag. 59. Iſidor. lib. III. Orig. cap. XVI. Alexand. Aphrod. lib. I. problem. 78. & 119. Hieron. Magium. lib. 4. miſcell. c. 13. Ioh. Langium lib. 3. epiſt. medicin. 6.

Ludi ſcenici] Vid. Valer. Maxim. lib. II. cap. IV.

Tibicen omnibus ſupplicationibus] Tibicines ſacrificiis adhibitos fuiſſe, omnibus conſtat ex Livio, Horat. Virgil. Iſidor. lib. III. Orig. cap. XX. Ovid. VI. Faſt.

Cantabat fanis, cantabat tibia ludis.

Cicer. Tuſcul. qu. 4. Inſcript. vet. apud Gruter. p. 269. Tibicines Romani qui Sacris Public. Præst. Sunt. Macrocrob. lib. II. Somn. Scip. cap. III. *Ideo canere cœlum etiam Theologi comprobantes, ſonos muſicos ſacrificiis adhibuerunt, qui apud alios lyra vel cithara, apud nonnullos tibiis aliiſve muſicis inſtrumentis, fieri ſolebant.* Dion. Chryſoſt. Orat. ad Alexandrinos: θεοῖς μετὰ μέλους θύομεν. Hinc *Præcentoriæ tibiæ,* quarum locus eſt ad pulvinaria præcinendi, teſte Solino cap. XI. Et *templorum tibicines,* apud Iul. Firmic. lib. IV. cap. VII.

VII. Et *sacrorum*, apud Gell. lib. I. cap. XII. Ioh. Guliel. Stuck. de sacris sacrificiisq; gentil. p. 112.

Cum tibicine triumphus] Flor. lib. II. cap. II. *Duillius Imperator non contentus unius diei triumpho, per vitam omnem, ubi à cœna rediret, prælucere funalia, præcinere sibi tibias iussit, quasi quotidie triumpharet.* Plutarchus tamen triumpho tubam assignat, ovationi tibiam: cuius verba in Marcello sunt hæc: εὔαν Ἕλληνες, ὄβαν δὲ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. πέμπει δὲ αὐτὸν οὐκ ἐπὶ τοῦ τεθρίππου βεβηκὼς, οὐδὲ δάφνης ἔχων στέφανον, οὐδὲ περισαλπιζόμενος, ἀλλὰ πεζὸς ἐν βλαύταις, ὑπ' αὐλητῶν μάλα πολλῶν καὶ μυῤῥίνης στέφανον ἐπικείμενος.

Non Apollini cithara] Apollinem cum cithara veteres nummi passim repræsentant. Suid. Ἀπόλλωνος ἄγαλμα κιθάραν ἐπὶ χειρῶν ἔχων πλάττουσι. Obseruandum tamen, non Apollini tantum & Musis, instrumenta musica attributa fuisse ab antiquis, sed etiam reliquis Diis. Causam eius rei exponit Plutarch. περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχογ. circa fin. οἵτε πάλαι θεόλογοι πρεσβύτατοι φιλοσόφων ὄντες, ὄργανα μουσικὰ θεῶν ἐνεχείριζον ἀγάλμασιν· οὐχ' ὡς λύραν που καὶ αὐλὸν, ἀλλὰ οὐδὲν ἔργον οἰόμενοι θεῶν οἷον ἁρμονίαν εἶναι καὶ συμφωνίαν. Vid. eundem περὶ μουσικῆς. pag. 2081.

Ludos publice facere, ac vesci in Capitolio] Vid. Liv. lib. IX. Valer. Max. lib. II. cap.

cap. v. Plin. Secund. de vir. illust. in Appio Claudio.

Quinquatribus minusculis] Varro lib. iv. de ling. Lat. *Quinquatrus minusculæ dictæ Iuniæ Eidus, ab similitudine maiorum, quod tibicines tum feriati per urbem vagantur, & conveniunt ad ædem Minervæ.* Vid. Fest. in *Minusculæ quinquatrus*: Ovid. lib. vi. Fast. Plutarch. Quæst. Rom. 55. sed ibi perperam legitur *Idibus Ianuariis*, pro *Iuniis*.

Epicuro reclamante] Vide Ciceron. lib. i. Tuscul. quæst.

In navis metu] An *motu* legendum? an ut alii volunt *meatu*, vel *metatu*? dispicias. Cæterum de symphonia nautica Ascon. Pædian. in Orat. Cicer. in Verrem. *Cani remigibus celeuma per symphoniacos solebat, & per assam vocem, id est, ore prolatam, &, ut in Argo navi, per citharam.* Quintil. lib. i. cap. xiv. *Siquidem remiges cantus hortatur.* Isidor. Orig. lib. iii. cap. xvi. Pet. Chrysolog. serm. 10. in pr.

Legionibus quoque] In præliis alii tuba, alii tibia, alii cithara, alii aliis denique instrumentis utebantur. Testantur Polyb. lib. iv. pag. 289. & seq. Plutarch. lib de Musica pag. 2088. Val. Max. lib 2. c. 6. nu. 2. Athen. lib. xiv pag. 626. & seq. Dion Chrysost. Orat. ad Alexandrinos. Polyæn. lib. i. in *Procles*. Ælian. lib. 2. Var. hist. c. 44. Lucian. περὶ ὀρχής. Seneca lib. iii. de ira, cap. 9. Gell. lib. i. cap.

xi.

VII. Et *ſacrorum*, apud Gell. lib. I. cap. XII. Ioh. Guliel. Stuck. de ſacris ſacrificiiſq; gentil. p. 112.

Cum tibicine triumphus] Flor. lib. II. cap. II. *Duillius Imperator non contentus unius diei triumpho, per vitam omnem, ubi à cœna rediret, prælucere funalia, præcinere ſibi tibias iuſſit, quaſi quotidie triumpharet.* Plutarchus tamen triumpho tubam aſſignat, ovationi tibiam: cuius verba in Marcello ſunt hæc: εὔαν Ἕλληνες, ὄβαν δὲ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. πέμπει δὲ αὐτὸν οὐκ ἐπὶ τοῦ τεθρίππου βεβηκὼς, οὐδὲ δάφνης ἔχων στέφανον, οὐδὲ περισαλπιζόμενος, ἀλλὰ πεζὸς ἐν βλαύταις, ὑπ' αὐλητῶν μάλα πολλῶν καὶ μυῤῥίνης στέφανον ἐπικείμενος.

Non Apollini cithara] Apollinem cum cithara veteres nummi paſſim repræſentant. Suid. Ἀπόλλωνος ἄγαλμα κιθάραν ἐπὶ χειρῶν ἔχων πλάττουσι. Obſervandum tamen, non Apollini tantum & Muſis, inſtrumenta muſica attributa fuiſſe ab antiquis, ſed etiam reliquis Diis. Cauſam eius rei exponit Plutarch. περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχαγ. circa fin. οἵτε πάλαι θεόλογοι πρεσβύτατοι φιλοσόφων ὄντες, ὄργανα μουσικὰ θεῶν ἐνεχείριζον ἀγάλμασιν· οὐχ' ὡς λύραν που καὶ αὐλὸν, ἀλλὰ οὐδὲν ἔργον οἰόμενοι θεῶν οἷαν ἁρμονίαν εἶναι καὶ συμφωνίαν. Vid. eundem περὶ μουσικῆς. pag. 2081.

Ludos publice facere, ac veſci in Capitolio] Vid. Liv. lib. IX. Valer. Max. lib. II. cap.

cap. v. Plin. Secund. de vir. illuſt. in Appio Claudio.

Quinquatribus minuſculis] Varro lib. iv. de ling. Lat. *Quinquatrus minuſculæ dictæ Iuniæ Eidus, ab ſimilitudine maiorum, quod tibicines tum feriati per urbem vagantur, & conveniunt ad ædem Minervæ.* Vid. Feſt. in *Minuſculæ quinquatrus.* Ovid. lib. vi. Faſt. Plutarch. Quæſt. Rom. 55. ſed ibi perperam, legitur *Idibus Ianuariis,* pro *Iuniis.*

Epicuro reclamante] Vide Ciceron. lib. i. Tuſcul. quæſt.

In navis metu] An *motu* legendum? an ut alii volunt *meatu*, vel *metatu?* diſpicias. Cæterum de ſymphonia nautica Aſcon. Pædian. in Orat. Cicer. in Verrem. *Cani remigibus celeuma per ſymphoniacos ſolebat, & per aſſam vocem, id eſt, ore prolatam, &, ut in Argo navi, per citharam.* Quintil. lib. i. cap. xiv. *Siquidem remiges cantus hortatur.* Iſidor. Orig. lib. iii. cap. xvi. Pet. Chryſolog. ſerm. 10. in pr.

Legionibus quoque] In præliis alii tuba, alii tibia, alii cithara, alii aliis denique inſtrumentis utebantur. Teſtantur Polyb. lib. iv. pag. 289. & ſeq. Plutarch. lib de Muſica pag. 2088. Val. Max. lib 2. c. 6. nu. 2. Athen. lib. xiv pag. 626. & ſeq. Dion Chryſoſt. Orat. ad Alexandrinos. Polyæn. lib. i. in *Procles.* Ælian. lib. 2. Var. hiſt. c. 44. Lucian. περὶ ὀρχήσ. Seneca lib. iii. de ira, cap. 9. Gell. lib. i. cap.

xi.

XI. Martian. Capell. lib. 9. Boët. lib. de Musica cap. I. Pollux lib. IV. cap. XI. Isidor. lib. III. Orig. cap. XVI.

Quamobrem Pythagoras] Quintilian. lib. IX. Instit. Orat cap. IV. *Pythagoreis certe moris fuit, & cum evigilassent, animos ad lyram excitare, quo essent ad agendum erectiores: & cum somnum peterent, ad eandem prius lenire mentes, ut si quid fuisset turbidiorum cogitationum, componerent.* Cicer. Tuscul. quæst. 4. Senec. lib. 3. de ira c. 9. Malch. de vita Pythagoræ. Iamblich. lib. 1. de vita Pythagoræ. Iamblich. lib. 1. de vita Pythagoræ cap. XXV. circa fin. Plutarch. de Iside & Osir. non longe à fin. Aelian. lib. XIV. var. hist. cap. XXIII. Athen. lib. XIV. pag. 624. D. Ambros. lib. III. de Virginib. Boët. de Musica, lib. I. cap. I. Indi, à quibus Pythagoras illud fortasse accepit, idem fecerunt. Nam illi regem suum dormitum euntem, cum symphonia accedebant, ut Philostratus narrat lib. 2. de vita Apollonii c. 14. hisce verbis. Τοιαῦτα διαλεγομένων αὐτῶν, ἐπεισῆλθεν ὁ ὕμνος αὐλῷ ἅμα. ἐρομένου δὲ αὐτοῦ τοῦ Ἀπολλωνίου τὸν βασιλέα, ὅ, τι ἐθέλει ὁ κῶμος· Ἰνδοί, ἔφη, παραινέσεις τῷ βασιλεῖ ᾄδουσιν, ἐπειδὰν πρὸς τῷ καθεύδειν γίνηται, ὀνείρασί γε ἀγαθοῖς χρῆσθαι, χρηστόν τε ἀνίστασθαι, καὶ ξύμβουλον τοῖς ὑπηκόοις.

Expergitus] Al. *experrectus.* sed *expergitus* antique. Lucret. lib. 3. pag. 102.

--- *nec*

--- nec quisquam expergitus exstat,
Frigida quem semel est vitai pausa secuta.

Et Asclepiades medicus] Martian. Capella lib. IX. *Perturbationibus animorum corporeisque morbis medicabile crebrius carmen insonui. Nam phreneticos symphonia resanavi. Quod Asclepiades quoque medicus imitatus: cum, consulentibus urbium patribus, plebis incondita vulgus infremeret, seditiones accensas crebrior cantus inhibuit.* Vid. Apollon. de mirabilib. histor. sect. 48. v. Pet. Messiam lib. 3. Var. lect. c. 12. Iohan. Brod. lib. 4. miscell. c. 31.

Erophilus] Martian. dicto loco. Plin. lib. XXIX. cap. 1. Vitruv. lib. 1. cap. 1. Gell. lib. III. cap. X. Achil. Stat. in prolegom. in Arat. pag. 89.

Caput XIII.

AD hæc accedit, quod Pythagoras prodidit, hunc totum mundum musica factum ratione: septemque stellas inter cœlum & terram vagas, quæ mortalium geneses moderantur, motum habere ἔνρυθμον, & intervalla musicis diastematis congrua, sonitusque varios reddere, pro sua quamque altitudine, ita concordes, ut dulcissimam quidem concinant melodiam, sed nobis inaudibilem, propter vocis magnitudinem, quam capere aurium nostrarum angustiæ non possunt. Nam, ut Eratosthenes geometrica ratione

 colle-

collegit, maximum terræ circuitum eſſe ſtadiorum CCLII. millium: ita Pythagoras, quot ſtadia inter terram & ſingulas ſtellas eſſent, indicavit. Stadium autem in hac mundi menſura id potiſſimum intelligendum eſt, quod Italicum vocant, pedum DCXXV. nam ſunt præterea & alia, longitudine diſcrepantia. ut Olympicum, quod eſt pedum DC. item Pythicum, pedum CIↃ. Igitur ab terra ad Lunam Pythagoras putavit eſſe ſtadiorum circiter CXXVI. millia, idque eſſe toni intervallum: à Luna autem uſque ad Mercurii ſtellam, quæ στίλβων vocatur, dimidium eius, velut ἡμιτόνιον: hinc ad φωσφόρον, quæ eſt Veneris ſtella, fere tantundem, hoc eſt, aliud ἡμιτόνιον. inde porro ad Solem ter tantum, quaſi tonum & dimidium. Itaque Solis aſtrum abeſſe à terra tonos tres, & dimidium, quod vocatur διὰ πέντε; à Luna autem duos & dimidium, quod eſt διὰ τεσσάρων: à Sole vero ad ſtellam Martis, cui nomen eſt πυρόεις, tantumdem intervalli eſſe, quantum à terra ad Lunam, idque facere τόνον: hinc ad Iovis ſtellam, quæ φαέθων appellatur, dimidium eius, quod faciat ἡμιτόνιον: tantumdem à Iove ad Saturni ſtellam, cui φαίνων nomen eſt, id eſt, aliud ἡμιτόνιον: inde ad ſummum cœlum, ubi ſigna ſunt, perinde ἡμιτόνιον. Itaque à cœlo ſummo ad Solem diaſtema eſſe διὰ τεσσάρων, id eſt, duorum tonorum & dimidii: ad

terræ

terræ autem ſummitatem ab eodem cœlo tonos eſſe ſex, in quibus ſit διὰ πασῶν ſymphonia. Præterea multa, quæ muſici tractant, ad alias retulit ſtellas, & hunc omnem mundum ἐναρμόνιον eſſe oſtendit. Quare Dorylaus ſcripſit, eſſe hunc mundum organum Dei. alii addiderunt eſſe idem τὸ χορεῖον, quia ſeptem ſunt vagæ ſtellæ, quæ plurimum moveantur. Sed his omnibus ſubtiliter tractandis hic locus non eſt: quæ ſi vellem in unum librum ſeparatim congerere, tamen in anguſtiis verſarer. quin potius (quoniam me longius dulcedo muſica abduxit) ad propoſitum revertor.

In Caput XIII.

Pythagoras prodidit] Athen. lib. xiv. Dipnoſoph. pag. 632. καὶ γὰρ ὁ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος τηλικαύτην δόξαν ἔχων, ἐπὶ φιλοσοφίᾳ καταφανής ἐστιν ἐκ πολλῶν, οὐ παρέργως ἁψάμενος μουσικῆς. ὅς γε καὶ τὴν τοῦ παντὸς οὐσίαν διὰ μουσικῆς ἀποφαίνει συγκειμένην. Vid. Boët. lib. de Muſic. cap. 11. Chalcid. in Timæum Plat. pag. 61. & 72. Sidon. Apollinar. carm. 15.

Vagas] *Vagæ* hæ ſtellæ dicuntur, quod inordinatum (ut Apuleius libro de mundo inquit) ordinem ſervent. *Errones* Nigidio apud Gell. lib. 14. c. 1. Vid. Cicer. lib. 11. de nat. deor. Macrob. lib. 1. in Somn. Scip. cap. xiv. Iſidor. lib. 111. Orig. cap. lxvi. Plato

lib. VII. de legib. pag. 582, Plin. lib. 2. c. 6.

Mortalium genefes] γενέσιν Vitruvius dixit *nafcentiam* lib. IX. cap. VII. Spartianus in Anton. Geta. *genituram*. Tertull. de Idolol. c. 9. *nativitatem*.

Genefes moderantur] Id eft, quod fupra cap. VIII. ex opinione Chaldæorum dixit, actum vitamque noftram ftellis tam vagis, quam ftatis effe fubiectam. Iul. Firmic lib. I. Aftron. c 3. Aufon.

Omnia quæ vario rerum metimur in actu,
Aftrorum dominatus agit. terrenaque tantum
Membra homini; è fuperis fortuna & fpiritus auris.

Seneca Confol. ad Marc. cap. XVIII. *Videbis quinque fidera diverfas agentia vias, & in contrarium præcipiti mundo nitentia: ex horum leviffimis motibus fortunæ populorum dependent, & maxima ac minima proinde formantur, prout æquũ iniquũve fidus inceffit.* Sed hanc Genethliacorum vanitatem damnat ridetque Cic. lib II. de divin. Sext. Empir. adverf. Mathem. cap. XXI. Gell. lib. XIV. cap. I. Simplic. in Epictet. cap. I. Bardefanes Syrus apud Eufeb. lib. VI. de præpar. Euang. Origenes homil. III. in Ierem. Tertull. de Idolol. cap. IX. Bafil. Magn. hom. VI. in hexaëmer. Theodoret. quæft. in Genef. 15. D. Ioh. Chryfoft. Orat. 3. de fato. Auguftin. lib. 5. de civit. Dei. c. I. Leo pp. ferm. 6. de paff.

paſſ. Domini. in fi. Nemeſ. de nat. homin. c.36. Concil. Bracarenſ.1. ca. IX. Iſidor. lib.3. Orig. circa fin. Ioh. Sareſber. lib. II. Policr. cap. 19. & 24. Vid. Iul. Siren. lib. IX. de fato. Caſpar Peucer. de divinat. gen.

Intervalla muſicis diaſtem.] De hac cœleſti harmonia vid. Heraclid. Pontic. in allegoriis Homer. pag. 104. Chalcid. in Timæum Platon. pag. 72. Macrob. lib. II. in Somn. Scip. cap. IV. Nicet. Choniat. lib. I. Theſaur. orthod. cap. VIII. Malch. in vita Pythag. Iſidor. lib. III Orig. cap. XVI. D. Anſelm. lib. I. de imag. mundi, cap. XXIII. Exploditur autem ab Ariſtotel. lib. II. de cœlo. cap. IX. Baſil. Magno homil. III. in hexaëmer. & D. Ambroſ. lib. I. hexaëm. cap. II. Adducitur quidem in hanc rem illud Iobi cap. XXXVIII. v. 37. *Quis enarrabit cœlorum rationem, & concentum cœli quis dormire faciet?* Sed à doctiſſimis Theologis locus ille aliter exponitur.

Nam ut Eratoſthenes] Citatur hic locus à Caſſiodoro lib. de Geomet. Eratoſthenem autem laudat Strabo lib. II. pag. 90. ἀποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος, εἶναι τὸ μέγεθος τῆς γῆς σταδίων εἴκοσι πέντε μυριάδων καὶ διχιλίων. ὡς καὶ Ἐρατοσθένης ἀποδίδωσιν. Et Vitruvius lib. I. cap. VI. Plin. lib. II. cap. 108. Eratoſtheni aſtipulatur Dionyſiodorus apud Plin. lib. II. cap. ult. & Macrob. lib. II. in Somn. Scip. cap. XX. Cleomedes autem lib. I. Meteor.

cap. I, Eratosthenis ſententiam referens, de ſumma aliquantum detrahit. Ait enim, ambitum terræ continere ducenta quinquaginta millia ſtadiorum. Martianus autem Capella lib. VIII. aliquid addit, cum CCCCVI. millia ſtadiorum, & decem ſtadia circulo terræ aſſcribit. A quo nõ longe diſcedit Ariſtoteles lib. II. de cœl. cap. ult. in fin. his verbis: καὶ τῶν μαθηματικῶν ὅσοι τὸ μέγεθος ἀναλογίζεσθαι πειρῶνται τῆς περιφερείας (terrę ſcilicet,) εἰς τετταράκοντα λέγουσιν εἶναι μυριάδας σταδίων. Vide ſis Gulielm. Philandri annotationes ad ſup. citatum locum Vitruvii, & Robert. Hueſ. in tractatu de globis, part. III. cap. II.

Stadium autem] Tria facit ſtadiorum genera; Italicum, Olympicum, & Pythicum, unumquodque diſpari menſura. Nam Italico tribuit pedes ſexcentos viginti quinque, uti etiam Plin. lib. II. cap. XXIII. Columell. lib. V. de re ruſt. cap. I. Iſidor. lib. XV. Orig. cap. XVI. Olympico pedes ſexcentos. quot etiam Herodot. lib. II. pag. 167. Gell. lib. I. cap. I. Suid. in στάδιον, item μίλιον, & πλέθρον. Pythico pedes mille. Sed inter Italicum & Olympicum ſtadium nullam eſſe differentiam, acutiſſime animadvertit Lucas Pætus lib. I. de menſur. & ponderib. pag. 3. & Robert. Hueſ. tractat. de glob. part. III. cap. II. Nam pes Græcus excedit pedem Romanum ſemuncia. Sexcentæ autem ſemun-

ciæ conſtituunt pedes illos viginti quinque, quibus pes Græcus Romano pede longior eſt. Porro notandum, octo ſtadia facere miliare Italicum. Polyb. lib. III. pag 193. ταῦτα γὰρ νῦν βεβημάτισται καὶ σεσημείωται κατὰ σταδίους ὀκτὼ διὰ Ῥωμαίων ἐπιμελῶς. Strabo lib. VII. pag. 223. λογιζομένῳ δ' ὡς μὲν οἱ πολλοὶ τὸ μίλιον ὀκταστάδιον. A quo non diſcrepat Plutarch. in Gracchis, pag. 1535. τὸ δὲ μίλιον ὀκτὼ σταδίων ὀλίγον ἀποδεῖ. Reſpexit enim ad pedem Græcum. Quod autem Suidas tradit, ἑπτὰ στάδια ἥμισυ ποιοῦσι μίλιον, pertinet ad morem ſui temporis; ut evidentiſſime patet ex Iuliano Aſcalonita, citato ab Harmenopulo lib. II. Prompt. tit. 4. §. 21.

Pythagoras putavit eſſe ſtad. cir. CXXVI. mil.] Eandem diſtantiam ſecundum Pythagoræ opinionem, refert Plinius lib. II. cap. XXI. Eratoſthenes autem putavit Lunam à terra abeſſe ſeptingenta & octoginta ſtadiorum millia. Plutarch. lib. II. de placit. philoſoph. cap. XXXI.

Mercurii] Alii *Apollinis*. Plin. lib. II. cap. VIII. Achil. Stat. in prolegom. Arat. pag 89.

Quæ Veneris] Alii Iunonis eſſe voluerunt. Timæus Locrus de anima mundi, pag. XII. Hygin. lib. II. Aſtron. non procul à fine. Alii Iſidis, alii Matris Deûm. Plin. lib. II. cap. VIII. Eadem ſtella & Lucifer & Veſper

dicitur. Plato in Epinom. Nam ὁπόταν ἐπικαταδύνητι τῷ ἡλίῳ, Ἕσπερος· ὁπόταν δὲ προανίσχῃ αὐτοῦ, Ἑωσφόρος eſt, teſte Cleomede lib. I. Meteor. cap. III. Et hanc eius naturam Pythagoram primum deprehendiſſe, Plinius auctor eſt. lib. II. cap. VIII. Diogenes vero Laërt. hoc Parmenidi aſſcribit lib. IX. in vita Parmenid.

Stellam Martis] Quam alii Herculis dixerunt. Hygin. & Plin. modo dictis locis. Macrob. lib. 3. Saturn. c. 12. Achil. Statius in proleg. Arat. pag. 89. Πυρόεις dicitur, quod πάντων ἐστὶ ἐρυθρότατον ἔχει χρῶμα, ut Plato teſtatur in Epinomide.

Iovis ſtellam, quæ Phaëton] Aegyptiis *Oſiridis ſtella* dicitur. Achil. Stat. loco dicto.

Saturni ſtell. c. Phę.] Κατὰ τὸ δύσφημον ita dicitur, quum ſit obſcuriſſima. Aegyptiis eſt *ſtella Nemeſis*. Achil. Stat. loco ſup. notato. Illud hoc loco obiter obſervandum, magnam eſſe diſſenſionem inter doctos, de ordine erraticarum ſtellarum. Nam Pythagoræ ordinem, quem auctor noſter approbavit, ſequuti ſunt Cic. lib. I. de divinat. & in fragm. lib. VI. de republ. in Somn. Scipionis; Plin. lib. II, cap. XXII; Manil. lib. I. Aſtron. pag. 25; Gemin. de apparentiis cœleſt. pag. 11; Cleomed. lib. I. Meteor. cap. III; Hygin. de limit. agror. pag. 111; Chalcid. in Timæum Plat. pag. 60; Suid. in ἐποχή; D. Anſhelm. lib.

lib. I. de imag. mundi, cap. xxiii; Nicet. Choniat. lib. I. thes. orth. cap. viii. Timæus Locrus autem, pag. 12, & Eratosthenes apud Chalcid. pag. 61, Macrob. lib. I. Somn. Scip. cap. xix & xxi, ex sententia Platonis, quæ refertur etiam à Plutarcho, lib. II. de placit. philosoph. cap. xv. & de procreatione anim.

dicitur. Plato in Epinom. Nam ὁπόταν ἐπικαταδύνηται τῷ ἡλίῳ, Ἕσπερος· ὁπόταν δὲ προανίσχῃ αὐτοῦ, Ἑωσφόρος est, teste Cleomede lib. I. Meteor. cap. III. Et hanc eius naturam Pythagoram primum deprehendisse, Plinius auctor est. lib. II. cap. VIII. Diogenes vero Laërt. hoc Parmenidi ascribit lib. IX. in vi-

lib. I. de imag. mundi, cap. xxIII; Nicet. Choniat. lib. I. thes. orth. cap. VIII. Timæus Locrus autem, pag. 12, & Eratosthenes apud Chalcid. pag. 61, Macrob. lib. I. Somn. Scip. cap. XIX & XXI, ex sententia Platonis, quæ refertur etiam à Plutarcho, lib. II. de placit. philosoph. cap. XV, & de procreatione anim. pag. 1891, Stob. in Stob. in Eclog. phys. pag. 54, Iul. Firmic. lib. II, cap. II, hoc ordine illos disponunt: Luna, Sol, Mercurius, Venus, Mars, Iupiter, Saturnus. At Aristoteles lib. de Mund. pag. 376. Cic. lib. II. de nat. deor. Apul. lib. I. de Mund. Achil. Stat. in Prolegom. in Arat. ita: Luna, Sol, Venus, Mercurius, Mars, Iupiter, Saturnus. Anaximander apud Stobæum, in Eclog. phys. pag. 53, Solem omnium supremum esse voluit, deinde Lunam, tum denique fixas errantesque stellas sequi.

Tonos esse sex] Ex figura, quæ sequitur, manifestius hæc cognosces. Plinius autem lib. II, cap. XXIII, & D. Anselm. lib. I. de imag. mund. cap. XXIII, à terra ad summum cœlum tonos septem esse aïunt. Nam à Saturni stella ad signiferum auctor noster semitonium, illi sesquiplum, esse volunt. Pertinet huc etiam locus Achil. Statii in Prolegom. Arati, pag. 89. οἱ μὲν μουσικοὶ ὑποτίθενται, τὸν ζωδιακὸν κύκλον, ὡς ἐν ἁρμονίᾳ, τάξιν ἔχειν φθόγγου, τοῦ τε χρωματικῆς διεζευγμένου· τοῦ μὲν τοῦ

Κρόνου ἐπέχειν λόγον τῆς ἐναρμονίου τῆς διεζευγμένον. ὁ δὲ τοῦ Διὸς τάξιν ἔχει ἐν μουσικῇ φθόγγου, τοῦ καλουμένου διατόνου διεζευγμένου. ὁ δὲ τοῦ Ἄρεως τάξιν ἔχει φθόγγου τοῦ καλουμένου παραμέσου. ὁ δὲ τοῦ Ἑρμοῦ τάξιν ἐπέχει φθόγγου, παρὰ μουσικῆς τῆς μέσης. ὁ δὲ τῆς Ἀφροδίτης τάξιν ἔχει φθόγγου λεγομένου μέσου διατόνου. ὁ δὲ ἥλιος, ἐὰν μὴ τέταρτος, ἀλλὰ ἕκτος δοθῇ, ἔσται τάξιν ἐπέχων μέσου λιχανοῦ. ἡ δὲ σελήνη, ἑβδόμη οὖσα, τάξιν ἐπέχει φθόγγου τοῦ λεγομένου ὑπάτης μέσης. τὸ δὲ ἀπὸ γῆς διάστημα μέχρι τῆς σελήνης, θέλουσιν εἶναί τινες ἀπὸ φθόγγου τοῦ παρὰ τοῖς μουσικοῖς ὑπάτων διατόνου. Sed hæc iucunda magis, quam necessaria subtilitate, ut Plinius ait, differuntur.

Τὸ χορεῖον] Atque inde Planetarum ἐναρμόνιον motum, χορείαν dixit Chalcidius in Tim. Plat. pag. 91. *Stellarum vero errantium opera, quæ propter modulatam & consonam celebrantur agitationem, quam iidem appellant* χορεῖαν, *in progressibus & amfractibus earundem stellarum perspicue videntur*. Lucian. περὶ ὀρχησ. ἡ γοῦν χορεία τῶν ἀστέρων, καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς τῶν πλανήτων συμπλοκὴ καὶ εὔρυθμος αὐτῶν κοινωνία, καὶ εὔτακτος ἁρμονία, τῆς πρωτογόνου ὀρχήσεως δείγματά ἐστι.

CAPUT XIV.

IGitur, expositis iis, quæ ante diem natalem sunt: nunc, ut climacterici anni noscantur, quid de gradibus ætatis humanæ sensum sit, dicam.

dicam. Varro quinque gradus ætatis æquabiliter putat esse divisos; unumquemque scilicet, præter extremum, in annos xv. Itaque primo gradu usque ad annum xv. pueros dictos, quod sint puri, id est, impubes. Secundo ad xxx. annum adolescentes, ab adolescendo sic nominatos. In tertio gradu qui erant, usque xlv. annos, iuvenes appellatos, eo quod rempublic. in re militari possunt iuvare. In quarto autem adusque lx. annum, seniores esse vocitatos, quod tunc primum senescere corpus incipiat. Inde usque finem vitæ uniuscuiusque, quintum gradum factum, in quo qui essent, senes appellatos, quod ea ætate corpus senio iam laboraret. Hippocrates Medicus in septem gradus ætates distribuit. finem primæ putavit vii. annum: secundæ xiv: tertiæ xxiix: quartæ xxxv: quintæ xlii: sextæ lvi: septimæ novissimum annum vitæ humanæ. Solon autem partes fecit decem: & Hippocratis gradum tertium, & sextum, & septimum, singulos bifariam divisit, ut unaquæque ætas annos haberet septenos. Staseas Peripateticus ad has Solonis decem hebdomadas addidit duas, & spacium plenæ vitæ quatuor & octoginta annorum esse dixit. quem terminum si quis præterit, facere idem quod σταδιοδρόμοι ac quadrigæ faciunt, cum extra finem procurrunt. Etruscis quoque libris Fa-

talibus

talibus ætatem hominis duodecim hebdomadibus deſcribi Varro commemorat. quæ duo ad decies ſeptenos annos poſſet fatalia deprecando rebus divinis proferri: ab anno autem octuageſimo nec poſtulari debere, nec poſſe ab diis impetrari. Cæterum, poſt annos octogintaquatuor à mente ſua homines abire, neque his fieri prodigia. Sed ex iis omnibus proxime videntur acceſſiſſe naturam, qui hebdomadibus humanam vitam emenſi ſunt. fere enim poſt ſeptimum quemque annum articulos quoſdam, & in his aliquid novi natura oſtendit. ut & in elegia Solonis cognoſcere datur. ait enim, in prima hebdomade dentes homini cadere; in ſecunda, pubem apparere; in tertia, barbam naſci; in quarta, vires; in quinta, maturitatem ad ſtirpem relinquendam; in ſexta, cupiditatibus temperari; in ſeptima, prudentiam linguamque conſummari; in octava, eadem manere; in qua alii dixerunt oculos albeſcere; in nona, omnia fieri languidiora; in decima, hominem fieri morti maturum * tamen in ſecunda hebdomade, vel incipiente tertia, vocem craſſiorem, & inæquabilem fieri. quod Ariſtoteles appellat τϱαγίζειν, antiqui noſtri hirquitallire, & inde ipſos putant hirquitallos appellari, quod tum corpus hircum olere incipiat. De tertia autem ætate adoleſcentulorum tres gradus eſſe factos in Græcia,

prius

prius quam ad viros perveniatur, quod vocent annorum quatuordecim παῖδα: μελλέφηβον autem quindecim; dein ſedecim, ἔφηβον; tum ſeptemdecim, ἐξέφηβον. Præterea multa ſunt de his hebdomadibus, quæ medici ac philoſophi libris mandaverunt. unde apparet, ut in morbis dies ſeptimi ſuſpecti ſunt, ac κρίσιμοι dicuntur; ita per omnem vitam, ſeptimum quemque annum periculoſum, & velut κρίσιμον eſſe, & κλιμακτηρικὸν vocari. Sed ex his Genethliaci alios aliis difficiliores eſſe dixerunt. & nonnulli, eos potiſſimum, quos ternæ hebdomades conficiunt, putant obſervandos, hoc eſt, unum & viceſimum, & quadrageſimum ſecundum, dein tertium & ſexageſimum, poſtremum octogeſimum & quartum, in quo Staſeas terminum vitæ defixit. Alii autem non pauci unum omnium difficillimum κλιμακτῆρα prodiderunt, anno ſcilicet undequinquageſimo, quem complent anni ſepties ſepteni: ad quam opinionem plurimorum conſenſus inclinat. nam quadrati numeri potentiſſimi ducuntur. Denique Plato ille (venia cæterorum) philoſophus ſanctiſſimus, quadrato numero annorum vitam humanam conſummari putavit, novenario, qui complet annos octuaginta & unum. Fuerunt etiam, qui utrumque reciperent numerum, undequinquageſimum & octogeſimum unum: & mi-

norem

norem nocturnis genesibus, maiorem diurnis adscriberent. Plerique aliter moti, duos istos numeros subtiliter discreverunt, dicentes, septenarium ad corpus, novenarium ad animum pertinere. hunc medicinæ corporis, & Appollini attributum; illum Musis; quia morbos animi, quos appellant πάθη, musica lenire ac sanare consueverit. Itaque primum κλιμακτῆρα annum quadragesimum & nonum esse prodiderunt; ultimum autem octogesimum & unum; medium vero, ex utroque permixtum, anno tertio & sexagesimo, quem vel hebdomades novem, vel septem enneades conficiunt. Hunc licet quidam periculosissimum dicant, quod & ad corpus, & ad animum pertineat; ego tamen cæteris duco infirmiorem. Nam utrumque quidem supradictum continet numerum, sed neutrum quadratum: & ut est ab utroque non alienus, ita in neutro potens: nec multos sane, quos vetustas claros nomine celebrat, hic annus absumpsit. Aristotelem Stagiritem reperio: sed hunc ferunt naturalem stomachi infirmitatem, crebrasque morbidi corporis offensiones adeo virtute animi diu sustentasse, ut magis mirum sit, ad annos sexaginta tres eum vitam pertulisse, quam ultra non protulisse.

IN

In Caput XIV.

Climacterici anni] De his infra.

Varro quinque grad. æt.] Varronis teſtimonio utitur quoque Servius lib.v. Aeneid. verſ. 295. *Ætates Varro ſic dividit: Infantiam, Pueritiam, Adoleſcentiam, Iuventam, Senectam.*

Pueros dictos, quod ſint puri] Iſidor. lib. xi. Orig. cap. 11. *Puer à puritate vocatus, quia purus eſt, & nec dum lanuginem floremque genarum habens.* In Decreto Felicis PP. *Pueris, quod adhuc inveſtes ſunt, à puritate vocabulum eſt.* Qui locus etiam in Capitulari Karoli Mag. extat lib. v. cap. lxix. De *Inveſtibus* vid. Feſt. & Non. Marcell.

Ab adoleſcendo] Vid. Feſt. in *Adoleſcit*, & *Suboles*. Nonium in *Adolere*. Iſidor. lib. xi. Orig. cap. 11.

In re milit. poſſ. iuvare] Macrob. lib. 1. in Somn. Scip. cap. vi. *Nonnullarum rerumpublicarum mos eſt, ut poſt ſextam* (hebdomadem, id eſt, poſt annum xlii.) *ad militiam nemo cogatur.*

Seniores eſſe vocitatos] *Senior & Iunior*, ſecundum Varronem, citatum à Servio in Comment. ad Virgilii lib. v. Aeneid. comparativi ſunt per imminutionem: vel, ut Donatus inquit, ad Terent. Phorm. Act. 2. Scen. 3, qui non habent ſignificationem à poſitivo. ut,

Iam

Iam senior; sed cruda Deo, viridisque senectus. Vid. Isidor. lib. XI. cap. 11. Callistratus IC. seniorum ætatem anno quinquagesimo & quinto definit. L. *Non tantum*. 11. D. *de decurionib.*

Inde usque finem vitæ] Gradum quintum ætatis à sexagesimo anno incipere Varro tradit, cum hic, tum lib. II. de vita populi Rom. citante Nonio in *Sexagenarios*. At Dionysius Halicarnas. δ[illegible]. pag. 114. à septuagesimo demum anno senes appellari tradit. Ultimus certe hic ætatis gradus, certum terminum, præter mortem, non habet. Unde Cicero in Catone Maiore inquit: *Omnium ætatum certus est terminus: senectutis autem nullus certus est terminus*.

Senio iam laborant] *Quem enim* (inquit D. Hieronymus ad Psalm. LXXXIX) *invenies octogenarium esse & sanum? Dicit & Græca sententia: Senectus ipsa morbus est*. Respexit vir sanctus ad illud Apollodori, citatum à Donato in Phormionem Terentii Act. 4. Scen. 1. τὸ γῆρας ἐστὶν αὐτὸ νόσημα. Et senectus insanabilis morbus, teste Seneca lib. 1. Epist. 108. Vid. Nonium in *Senium*.

Hippocrates medicus] Hippocratis verba de ætatum gradibus, extant apud Philonem Iud. περὶ κοσμοποιίας, pag. 16. & Moschop. περὶ σχεδ. pag. 134. Pollucem lib. II. Onomast. in prin. Sed hic in numero anno-

rum

rum à nostro auctore dissentit. Vid. D. Ambros. lib. vi. Epist 39. Hieronym. in Amos. c. 6. Macrob. lib. i. in Somn. Scip. c. 6. Ioh. Gorræum in definit. med. in ἡλικία.

Solon autem partes fec. dec.] Atque ita terminum vitæ, septuagesimum annum statuit: uti etiam in illo colloquio cum Crœso apud Herodot lib. i. pag. 14. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζωῆς ἀνθρώπῳ προτίθημι. Sed divinus ille Moyses multis sæculis ante dixerat: *Anni nostri sicut aranea meditabuntur: dies annorum nostrorum in ipsis, septuaginta anni. Si autem in potentatibus, octoginta anni; & amplius eorum, labor & dolor.* Psalm. LXXXIX. vers. 10.

Spatium plenæ vitæ] Idem spatium Persæ quoque ζωῆς πλήρωμα esse voluerunt, teste Herodoto lib. iii. pag. 192. Et in sacris literis *Octogenarius* valde senex dicitur. 2. Reg. xix. vers. 32. Quo respexisse etiam Varro videtur, Fundaniæ uxori scribens lib. i. de re rust. in princip. *Cogitans esse properandum, quod (ut dicitur) si est homo bulla, eo magis senex. Annus enim octogesimus admonet me ut sarcinas colligam, antequam proficiscar è vita.* Et anus illa apud Plautum in Mercatore, Act. iv. Sc. *Quoniam.*

--- *Qujn is ocius?*

Sy. *Nequeo mecastor, tantum hoc oneris est, quod fero.*

DO. *Quid oneris?* SY. *annos octoginta & quatuor.*

Auſon. in Grypho ternarii numeri.

Quiq; novem novies fati tenet ultima finis.

Extra finem] *Extra lineas*, ut Cicero inquit 3. Parad.

Etruſcis quoque libris Fatalibus] *Librorum Fatalium* fit mentio apud Liv. lib. v. & lib. XXIV. quos eoſdem cum *Acheronticis* eſſe puto, apud Arnob. lib. II. adverſ. gentes.

Quæ duo ad decies] Locus corruptus. Fortaſſean legendum, *quæ ad duodecies ſeptenos annos poſſit fatalia deprecando rebus divinis proferri.* Fata enim differri poſſe, indicat Servius lib. VIII. Aeneid. ad verſ.

--- nec fata vetabant
Stare. Sciendum, inquit, *ſecundum aruſpicinæ libros & ſacra Acherontia, quæ Tages compoſuiſſe dicitur, fata decem annis quadam ratione differre.* V. Nemeſ. lib. I. de nat. homin. c. 36.

A mente ſua homines abire] Inde natum proverbium, *δὶς παῖδες οἱ γέροντες*. Plato in Axiocho. Suid. in λῆρος.

Neque his fieri prodigia] Hæc verba quid ſibi velint, neſcio.

In Elegia Solonis] Hæc Elegia extat apud Philonem Iudęum *περὶ κοσμοποιΐας*, pag. 16. & Clementem Alexand. Strom. VI. pag. 291. ſed mira differentia. Meminit eiuſdem Elegiæ etiam D. Ambroſ. lib. VI. Epiſt. 39.

In

In prima hebdom.] Vid. quæ ſup. cap. VII. notavi.

In quinta matur.] Ariſtotel. lib. VII. Polit. cap. XVI. διὸ τὰς μὲν ἁρμόττει περὶ τὴν ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν ἡλικίαν συζευγνύναι· τοὺς δ' ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ἢ μικρόν· ἐν τοσούτῳ γὰρ, ἀκμάζουσί τε τοῖς σώμασι, σύζευξις ἔσται· καὶ πρὸς τὴν παῦλαν τῆς τεκνοποιΐας συγκαταβήσεται τοῖς χρόνοις εὐκαίρως.

In ſeptima prudentiam] Circa hanc ætatem Ariſtoteles lib. VII. Polit. cap. XVI. τῆς διανοίας ἀκμὴν eſſe putavit. Et lib. II. Rhetor. cap. XIV. inquit: ἀκμάζει δὲ τὸ μὲν σῶμα, ἀπὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν, μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα. ἡ δὲ ψυχὴ, περὶ τὰ ἑνὸς δεῖν πεντήκοντα. Quod confirmat Dionyſ. Halicarn. lib. IV. Antiq. Rom. pag. 233. ὃς οὐ πολὺ ἀποδέῃ πεντηκονταέτης εἶναι. κράτιστα δὲ ἄνθρωποι φρονεῖν πεφύκασιν, οἱ περὶ ταύτην μάλιστα γινόμενοι τὴν ἡλικίαν.

Oculos albeſcere] Hæc verba neque in editione Aldina, neque Germanica habentur; monet tamen Aldus in veteri libro fuiſſe. Quid vero *albeſcere* hoc loco ſibi velit, ignoro: forte an *hebeſcere* legendum eſt. Mortis tempore pupillas albeſcere Servius notat. ad Virgil. lib. 10. Aen. verſ. *Vt ſenior letho canentia lumina ſolvit.* Quod an huc pertineat dubito.

Ariſtoteles appellat τεκνογονεῖν] Ariſtotel.

lib. VII. histor. anim. cap. I. περὶ δὲ αὐτὸν χρόνον τοῦτον, ἥ τε φωνὴ μεταβάλλειν ἄρχεται ἐπὶ τὸ τραχύτερον καὶ ἀνωμαλέστερον, οὔτέ τι ὀξεῖα οὖσα, οὔτέ πω βαρεῖα, οὔτε πᾶσα ὁμαλὴ, ἀλλ' ὁμοία φαινομένη ταῖς παρανενευρισμέναις καὶ τραχείαις χορδαῖς. ὃ καλοῦσιν τραγίζειν. Idem lib. V. Auson. in monosyll. *Pubentes annos robustior anticipat vox.* V. Non. Marcell. in Gallulare. de gener. animal. cap. VII. Alexand. Aphrod. lib. I. problem. 125.

Hircum olere incipiat] *Hircus* est fœtor alarum. Catull. Epig. 70 & 72. Horat. Epod. 12. Inde *Hircosus* Ulpiano, L. *Qui clavum.* 12. §. *Is cui.* D. *De ædilit. edict. Is, cui os oleat, an sanus sit, quæsitum est. Trebatius ait, non esse morbosum, os alicui olere, veluti hircosum, strabonem.* Mallem legere, *grasonem.* Nam γράζος & γράος teste Suida, est ἡ δυσοσμία τῶν τράγων. καὶ γράζων ἄνθρωπος, ὁ δύσοσμος. Et Glossis veteribus γράζων *hircosus* est. Vid. Tzetz. Chil. 13. pag. 476. Polluc. lib. II. tit. περὶ ῥινὸς, pag. 100. *Hirquitallos* autem Festus non à graveolentia, sed à libidine hircorum dictos autumat. V. Ioh. Brodeum lib. 5. miscell. c. 22.

Ac κρίσιμοι dicuntur] Vid. quæ sup. cap. XI. notavi.

Septimum quemque annum periculosum] Vid. lib. III. cap. X.

Κλιμακτηρικὸν vocari] Ἀπὸ τῆς κλίμακος, quod

quod certis numeris, velut per ſcalarum gradus aſcendat atque colligatur. *Scanſilem* vocat Plin. lib. VII. cap. XLIX. Sunt autem climactericorum duo genera: aut enim ἑϐδομαπικοὶ ſunt, aut ἐννεαδικοί. Iul. Firm. lib. IV. cap. XIV. ἑϐδομαδικοὶ qui numero ſeptenario conſtant. veluti, 7. 14. 21. 28. 35. 42. 49. 56. 63. 70. 77. 84. ἐννεαδικοὶ qui novenario. ut 9. 18. 27. 36. 45. 44. 63. 72. 81. In ἑϐδομαδικοῖς periculoſiores à nonnullis putantur, qui ternis hebdomadibus conſtant, ut 21. 42. 63. 84. Sed omnium difficillimos auctor noſter opinatur eſſe, quos complet numerus quadratus, cuiuſmodi ſunt 49. & 81. quorum alter confit ex ſepties ſeptem, alter ex novies novem. Plura de annis Climactericis lege, ſi lubet, apud Feder. Bonavent. lib. VI. de Octimeſt. partu cap. L. cum quatuor ſequentib. Marſil. Ficin. lib. 2. de triplici vita c. 20. Pet. Meſſ. lib. I. var. lect. c. 46. Fabric. Paduan. in catena tempor. annul. 31. Læl. Biſciol. lib. 15. hor. ſubſec. c. 7. Levin. Lemn. lib. 2. de occult. nat. mirac. c. 2.

Quadrati numeri] *Quadratus numerus* eſt, definitore Boëtio lib. II. de Muſic. cap. VI. qui gemina dimenſione in æqua concreſcit, ut bis duo, ter tres, quater quatuor, quinquies quinque, ſexies ſex. Vid. Gell. lib. I. cap. XX. Euclid. in Element. 7. defin. 16.

Plato ille (ven. cæt.) philoſoph. ſanctiſſimus] Platonem ἱερώτατον etiam Lucianus appellat περὶ Μακροϐ. pag. 605.

πάθη] Gell. lib. I. cap. XXVI.

Hunc licet quidam periculoſiſſimum] Annum ſexageſimum tertium periculoſiſſimum eſſe, frequens opinio eſt. & idcirco ab Aegyptiis *Androclan* dictum eſſe (quod omnem vitæ ſubſtantiam frangat atque debilitet) auctor eſt Iul. Firm. lib. IV. cap. XIV. Cœl. Rhodig. lib. 22. antiq. lect. c. 12. D Auguſtus Imp. perquam lætus eſt, quod illum veluti communem ſeniorum omnium κλημακτῆρα evaſerit. Vid. epiſtolam eius ad Caium nepotem ſuum, apud Gell. lib XV. cap. VII.

Hic annus abſumpſit] Abſumpſit tamen Orphea, teſte Suida in Ὀρφεύς: & Ciceronē. Seneca Suaſor. VII. Gell. lib. XV. cap. XXVIII. Item alios, quos enumerat Bodin. lib. IV. de republic. cap. II.

Ariſtotelem Stagiriten] Diogenes Laërtius lib. V. in vita Ariſtot. Ammonius in vita eiuſdem, præfixa Commentario de Prædicamentis, itemque Suidas narrant, Ariſtotelem anno ſexageſimo tertio ætatis mortem obiiſſe. Eumelus autem teſte Diogene Laërt. & Cedren. pag. 132. ſeptuageſimo. De genere mortis etiam controvertitur. Nam Diogenes & Cenſorinus imbecillitate ſtomachi, Eumelus & Heſychius veneno, Iuſtinus Martyr

tyr autem in Parænet. pag. 30. Gregor. Nazianzen. Stelit. 1. in Iulian. pag. 288. Procop. lib. IV. de bello Gothico pag. 326. Auctor Etymolog. mag. in ἐνεχπ⁀, tædio & pudore, cum naturam Enripi explicare nequiret, Chalcide vitam finivisse scribunt.

CAPUT XV.

QUare, sanctissime Cerelli, cum istum annum, qui maxime fuerat corpori formidolosus, sine ullo incommodo transieris: cæteros, qui leviores sunt, κλιμακτῆρες, minus tibi extimesco, præsertim cum in te animi potius, quam corporis naturam sciam dominari: eosque viros, qui tales fuerunt, non prius vita excessisse, quam ad annum illum octogesimum & unum pervenerint, in quo Plato finem vitæ & legitimum esse existimavit, & habuit. Hoc anno & Dionysius Heracleotes, ut vita abiret, cibo abstinuit: & contra Diogenes Cynicus cibi cruditate in choleram solutus est. Eratosthenes quoque, ille orbis terrarum mensor, & Xenocrates Platonicus, veteris Academiæ princeps, ad eundem annum vixerunt. Non pauci etiam, per animi spiritum, molestiis corporis superatis, limitem istum transgressi sunt: ut Carneades, à quo tertia Academia est, quæ dicitur nova; vel Cleanthes, qui uno minus centum explevit. at Xenophanes Colophonius

maior annorum centum fuit. Democritum quoque Abderiten, & Isocratem rhetorem, ferunt prope ad id ætatis pervenisse, quo Gorgian Leontinum, quem omnium veterum maxime senem fuisse, & octo supra centum annos habuisse constat. Quod si cultoribus sapientiæ, sive per animi virtutem, seu lege fati, diutina obtigit vita: non despero, quin te quoque, diu corpore atque animo valentem, longior maneat senectus. Quem enim veterum nunc memoria suspicimus, quem prudentia vel temperantia, vel iustitia, vel fortitudine, tibi antistare dicemus? quis eorum, si adesset, non in te omnium virtutum prædicationem conferret? quis tuis laudibus se postponi erubesceret? Illud certe, ut arbitror, dignum est prædicatione, quod, cum illis ferme omnibus, quamvis prudentissimis, & procul à republica motis, non contigerit sine offensione, & odio plerumque capitali, vitam degere: tu tamen, officiis municipalibus functus, honore sacerdotii in principibus tuæ civitatis conspicuus, ordinis etiam equestris dignitate gradum provincialium supergressus, non modo sine reprehensione, & invidia semper fuisti; verum etiam omnium omnino amorem, cum maxima gloria consecutus es. Quis à te nosci, aut ex amplissimo Senatus ordine non expetivit, aut ex humiliore plebis non optavit? Quis mortalium vel te
vidit,

vidit, vel de tuo nomine accepit, quin & loco fratris germani diligat, & vice parentis veneretur? Quis ignorat, probitatem primam, fidem summam, benignitatem incredibilem, modestiam, verecundiamque singularem, cæteraque humanitatis officia penes te unum esse? & quidem maiora, quam possint digne à quoquam referri. Quare & ego his nunc commemorandis supersedebo. De eloquentia quoque sileo: quam omnia nostrarum provinciarum tribunalia, omnes præsides noverunt: quam denique urbs Roma, & auditoria sacra mirata sunt. hæc se & ad præsens & in futura sæcula satis ipsa nobilitat.

In Caput XV.

Sanctissime] Epitheton, ut plurimum parentibus & patronis datum, uti etiam iis, qui pari sunt honore. Documento sunt veteres inscriptiones quam plurimæ. L. Liberto. 9. D. de obseq. parent. & pat. præst.

Plato finem] Vid. sup. cap. præcedent. Allusit autem huc Ausonius in Grypho Ternarii numeri.

Quique novem novies fati tenet ultima finis.

Et habuit] Testatur Cicero in Cat. Maior. his verbis: *Est enim quiete, & pure, & eleganter actæ ætatis placida ac senis senectus: qualem accepimus*

mus Platonis, qui uno & octogesimo anno scribens mortuus est. Seneca Epist. 58. *Nam hoc scis, puto, Platoni diligentiæ suæ beneficio contigisse, quod natali suo decessit, & annum unum atque octogesimum implevit, sine ulla deductione.* Item Diogen. Laërt. lib. III, in vita Platonis. Lucian. περὶ μακροβ. pag. 605. Augustin. lib. 8. de Civit. Dei. c. 11. Athenæus tamen annos octoginta duos vixisse tradit lib. v. pag. 217. cui adstipulatur Suidas. Neanthes autem teste Diogene Laërtio annos octoginta quatuor.

Diogenes Cynicus] Diogenes Laërt. lib. VI. pag. 415. narrat, Diogenem Cynicum nonaginta ferme annorum obiisse mortem, devorato bovis pede crudo, unde in choleram solutus est. Vid. Tatian. contra Græcos, non longe à princip.

Eratosthenes] Huic Suidas annos LXXX. Lucianus vero περὶ μακροβ. LXXXII. tribuit.

Xenocrates] Hunc annos 84. vixisse scribit Lucian. ibid.

Carneades] Lucian. ibid. ann. 84.

Cleanthes] Idem testatur Lucianus ibid. Diogenes vero Zenonis annos hunc æquasse memorat. Fuit igitur annorum nonaginta octo. Tot enim Zenonem vixisse scribit Diogenes.

Xenophanes] Hunc annos 102. vixisse narrat

narrat Diogen. Laërt. lib. ix.

Democritum] De hoc Lucian. loco iam ſæpius citato. Δημόκριτος μὲν ὁ Ἀβδηρίτης, ἐτῶν γεγονὼς τεσσάρων καὶ ἑκατὸν, ἀποσχόμενος τροφῆς, ἐτελεύτα. Idem teſtatur Phlegon Trallian. pag. 90. Diogenes Laërtius autem lib. ix. annos 109. ei tribuit.

Iſocratem] Philoſtratus de vitis Sophiſtarum in Iſocrate. ἀπέθανε μὲν ἐν Ἀθήνησιν ἀμφὶ τὰ ἑκατὸν ἔτη. Suidas narrat annos centum & ſex vixiſſe. Lucian. vero περὶ μακροβ. annos, uno minus, centum.

Gorgiam Leontinum] De hoc videndus Cicero de Senect. Valer. Maxim. lib. viii. cap. xiii. Quintil. lib. iii. cap. i. Lucian. περὶ μακροβ. Athen. lib. xii. pag. 548. Plin. lib. vii. cap. 48. Suid.

Honore ſacerdotii] *Sacerdotiorum provincialium* fit mentio in L. 1. §. *Quod ſi*. D. *de Leg. Iul. ambit.* L. *Sponte*. 17. in princip. D. *de munerib. & honor.* L. *In honoribus*. 3. D. *de vacat.* Iul. Paul. lib. v. Sentent. tit. 30.

Auditoria ſacra] *Auditorium ſacrum*, id eſt, Principis. L. *Minor*. 18. §. *Sin autem*. D. *de minorib.* L. *Nonnulli*. 13. C. Th. *de appell.* Dicitur & *Conſiſtorium ſacrum*. L. *Cum anteriorib.* 5. §. *In his*. C. *de tempor. appellat.*

Caput

CAPUT XVI.

NUnc vero, quatenus de die natali ſcribo, meum munus implere conabor; tempuſque hodiernum, quo maxime flores, quam potero lucidiſſimis notis ſignabo. ex quo etiam primus ille tuus natalis liquido noſcetur. Tempus autem non diem tantummodo, vel menſem, vel annum vertentem appello; ſed & quod quidam luſtrum, aut annum magnum vocant, & quod ſæculum nominant. Cæterum de ævo, quod eſt tempus unum & maximum, non multum eſt, quod in præſentia dicatur. eſt enim immenſum, ſine origine, ſine fine, quod eodem modo ſemper fuit, & ſemper futurum eſt, neque ad quemquam hominum magis, quam ad alterum pertinet. Hoc in tria dividitur tempora, præteritum, præſens, futurum. ex quibus præteritum initio caret, exitu futurum: præſens autem, quod medium eſt, adeo exiguum, & incomprehenſibile eſt, ut nullam recipiat longitudinem, neque aliud eſſe videatur, quam tranſacti futurique coniunctio; adeo porro inſtabile, ut ibidem ſit nunquam; & quidquid tranſcurrit, à futuro decerpit, & apponit præterito. Hæc inter ſe tempora, anteactum dico, & futurum, neque paria ſunt, neque ita, ut alterum altero longius, breviuſve videatur. quidquid enim non habet

habet finem, collationem menſuræ non recipit. Quapropter ævum neque annorum, neque ſæculorum numero, nec denique ullo finiti temporis modulo metiri conabor. hæc enim ad ætatem infinitam non ſunt brumalis unius inſtar horæ. Itaque, ut ſæcula poſſim percurrere, & hoc noſtrum præſens deſignare, omiſſis aureis, argenteiſque, & hoc genus poëticis, à conditu urbis Romæ, patriæ noſtræ communis, exordiar.

In Caput XVI.

Cæterum de ævo] *Aevum* Varro lib. v. de Ling. Lat. pag. 46. ab ætate omnium annorum dictum putat. Græcis eſt αἰὼν, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ ὄντος. Plotin. lib. VII. Ennead. cap. III. de ætern. & temp. Sect. 3. Gregor. Nazianz. in nativit. Chriſti. αἰὼν οὔτε χρόνος, οὔτε χρόνου τι μέρος. Vid. Timæum Locrum de mundi anima pag. 12. Chalcid. in Tim. Plat. pag. 31. 73. & 77. Mar. Victorin. in Rhetor. Cicer. pag. 151. Iſidor. lib. v. Orig. cap. XXXVIII.

Hoc in tria] Vel in duo; præteritum & futurum. Nam nonnulli philoſophi, ut Marius Victorinus dicto loco indicat, præſens eſſe negaverunt, quod in eo quod præſens dicimus, ſi quid iam ex parte aliqua confectum eſt, præteritum ſit: ſi quid mox perfici habeat, futurum eſt. Vide Mercurium Trimeg-

meg. ad Tatium apud Stobæum in eclog. physf.c.11.p.20.

Præsens autem] Eleganter Seneca de brevit. vitæ, cap.x. *Præsens tempus brevissimum est, adeo ut quibusdam nullum videatur. In cursu enim semper est, fluit & præcipitatur: ante desinit esse, quam venit.* V. Basilium M homil. 1. in hexaëm. p. 3. ἢ οὐχὶ τοιοῦτος ὁ χρόνος; οὗ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίσθη, τὸ δὲ μέλλον οὔπω πάρεστι, τὸ δὲ παρὸν πρὶν γνωσθῆναι διαδιδράσκει τὴν αἴσθησιν.

Brumalis un. inst. horæ] *Bruma* dicta, quod brevissimus dies est. Varro lib. v. de ling. Lat. pag. 45. Vitruv. lib. ix. cap. v. Inde *brumalis hora*, id est, brevissima, quæ & *hiberna* dicitur Plauto Pseud. scen. ult. Cui opponitur *æstiva*, id est, longa. Martial. lib. xii. Epig. 1.

Omissis aureis argent.] De quibus Hesiod. lib. 1. ἔργ. Arat. Phænom. pag. 118. & seq. Ovid. lib. 1. Metamorph. Lactant. lib. v. cap. v.

Romæ, patriæ nostræ com.] Roma communis patria. L. *Roma.* 33. D. *ad municip.* L. *Si duas.* 6. §. *Romæ.* D. *de excusat. tut.* L. *Tempore.* 21. C. Theod. *de prætorib.* Liv. lib. iii. *Dissolvi licentia militandi morem, nec pro communi iam patria Romam esse.* Athen. lib. 1. dipnosoph. p. 3. Aur. Symmach. lib. 1. Epist. 61. & lib. v. Epist. 94. Seneca consol. ad Helv.

Helv. cap. vi. Sidon. Apollin. lib. i. epist. 6. *In qua unica totius orbis civitate* (de Roma loquitur) *soli barbari & servi peregrinantur.*

Caput XVII.

Et quoniam sæcula aut naturalia sunt aut civilia, prius de naturalibus dicam. Sæculum autem est spatium vitæ humanæ longissimum, partu & morte definitum. quare qui annos triginta sæculum putarunt, multum videntur erraſſe. hoc enim tempus γενεὰν vocari Heraclitus auctor est. quia orbis ætatis in eo sit spatio. orbem autem vocant ætatis, dum natura humana à ſementi ad ſementim revertitur. Hoc quidem γενεᾶς tempus alii aliter definierunt. Herodicus annos quinque & viginti scribit dici γενεάν. Zenon triginta. Sæculum autem quid sit, usque adhuc arbitror ad subtile examinatum non esse. Poëtæ quidem multa incredibilia scripserunt, nec minus historici Græci: quamvis eos à vero non par fuit recedere. ut Herodotus; apud quem legimus, Arganthonium Tartessiorum regem, centum & quinquaginta annorum fuisse. ut Ephorus; qui tradit, Arcadas dicere, apud se reges antiquos aliquot ad trecentos vixisse annos. Verum hæc, ut fabulosa, prætereo. Sed inter ipsos Astrologos, qui in stellarum signorumque ratione verum scrutantur, nequaquam etiam con-

convenit. Epigenes in centum duodecim annis longiſſimam vitam conſtituit; Beroſus autem in centum ſedecim; alii ad centum viginti annos produci poſſe, quidam etiam ultra crediderunt. Fuerunt, qui non idem putarent ubique obſervandum, ſed varie per diverſas regiones, prout in ſingulis ſit cœli ad circulum finitorem inclinatio, quod vocatur κλίμα. Sed, licet veritas in obſcuro lateat, tamen in unaquaque civitate quæ ſint naturalia ſæcula, Rituales Etruſcorum libri videntur docere: in quîs ſcriptum eſſe fertur, initia ſic poni ſæculorum; quo die urbes, atque civitates conſtituerentur: de his, qui eo die nati eſſent, eum, qui diutiſſime vixiſſet, die mortis ſuæ primi ſæculi modulum finire. eoque die, qui eſſent reliqui in civitate, de his rurſum eius mortem, qui longiſſimam ætatem egiſſet, finem eſſe ſæculi ſecundi. ſic deinceps tempus reliquorum terminari. ſed ea, quod ignorarent homines, portenta mitti divinitus, quibus admonerentur, unumquodque ſæculum eſſe finitum. Hæc portenta Etruſci, pro haruſpicii diſciplinæque ſuæ peritia, diligenter obſervata in libros retulerunt. Quare in Tuſcis hiſtoriis, quæ octavo eorum ſæculo ſcriptæ ſunt, ut Varro teſtatur, & quot numero ſæcula ei genti data ſint, & tranſactorum ſingula quanta fuerint, quibuſve oſtentis eorum exitus deſignati ſint,

ſint, continetur. Itaque ſcriptum eſt, quatuor prima ſæcula, annorum fuiſſe centum & quinque: quintum, centum viginti trium; ſextum, undeviginti & centum; ſeptimum totidem; octavum tum demum agi; nonum, & decimum ſupereſſe. quibus tranſactis finem fore nominis Etruſci. Romanorum autem ſæcula quidam ludis ſæcularibus putant diſtingui. cui rei fides ſi certa eſt, modus Romani ſæculi eſt incertus. temporum enim intervalla, quibus ludi iſti debeant referri, non modo quanta fuerint retro, ignoratur: ſed ne quanta quidem eſſe debeant, ſcitur. Nam ita inſtitutum eſſe, ut centeſimo quoque anno fierent, id, cum Antias aliique hiſtorici auctores ſunt, tum Varro de ſcenicis originibus libro primo ita ſcriptum reliquit: *Cum multa portenta fierent, & murus ac turris, quæ ſunt intra portam Collinam, & Eſquilinam, de cœlo eſſent tacta, & ideo libros Sibyllinos X-viri adiſſent; renuntiarunt, uti Diti patri, & Proſerpinæ, ludi Terentini in campo Martio fierent, & hoſtiæ furvæ immolarentur; utique ludi centeſimo quoque anno fierent.* Item T. Livius libro CXXXVI. *Eodem anno ludos ſæculares Cæſar ingenti apparatu fecit; quos centeſimo quoque anno (is enim terminus ſæculi) fieri mos.* At contra, ut decimo centeſimoque anno repetantur, tam Commentarii quindecimvirorum, quam D. Auguſti edicta teſtari videntur. adeo ut Hora-

tius Flaccus in carmine, quod sæcularibus ludis cantatum est, id tempus hoc modo designaverit:

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos
Ter die clara, totiensque grata
Nocte frequentes.

At enim, temporum si veterum revolvantur annales, longe magis in incerto invenietur. Primos enim ludos sæculares exactis regibus post Romam conditam annis CCXLV. à Valerio Publicola institutos esse, Valerius Antias ait: at XV-virorum Commentarii annis CCLXXXXVIII, M. Valerio, SP. Verginio Coss., secundos ludos; ut Antias vult, anno post urbem conditam quinto trecentesimo: ut vero in Commentariis quindecim-virorum scriptum est, anno octavo & quadringentesimo; M. Valerio Corvino iterum, C. Pœtilio Coss. Tertii ludi fuerunt, Antiate Livioque auctoribus, P. Claudio Pulchro, C. Iunio Pullo Coss. aut, ut in libris quindecim-virorum scriptum est, anno quingentesimo duodevicesimo, P. Cornelio Lentulo, C. Licinio Varo Coss. De quartorum ludorum anno triplex opinio est. Antias enim, & Varro, & Livius, relatos esse prodiderunt, L. Marcio Censorino, M. Manilio Coss., post Romam conditam anno DCV. At Piso Censorius, & Cn. Gellius, sed & Cassius Hemina, qui illo tem-

tempore vivebat, post annum factos tertium affirmant, Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummio Achaico Coss. id est, anno DCVIII. In quindecim-virorum autem Commentariis notantur sub anno DCXXVIII, M. Æmilio Lepido, L. Aurelio Oreste Coss. Quintos ludos C. Furnio, C. Iunio Silano Coss., anno DCCXXXVII, Cæsar Augustus & Agrippa fecerunt. Sextos autem fecit Ti. Claud. Cæsar, se IIII. & L. Vitellio III. Coss., anno IↃCCC. Septimos Domitianus, se XIV. & L. Minucio Rufo Coss., anno IↃCCCXLI. Octavos imperatores Septimius & M. Aurelius Antoninus, Cilone & Libone Coss., anno IↃCCCCLVII. Hinc animadvertere licet, neque post centum annos, ut hi referrentur ludi, statum esse, neque post centum decem. Quorum etiamsi alterutrum retro fuisset observatum, non tamen id satis argumenti esset, quo quis his ludis sæcula discerni constanter affirmet præsertim cum ab urbis primordio, ad reges exactos, annos CCXLIV, factos esse, nemo sit auctor. quod tempus proculdubio naturali maius est sæculo. Quod si quis credit, ludis sæcularibus sæcula discerni, sola nominis origine inductus: sciat, sæculares dici potuisse, quod plerumque semel fiant hominis ætate. ut multa alia, quæ raro fiunt, post sæculum evenire, loquentium consuetudo usurpat. Sed nostri maiores, quod natu-

rale sæculum quantum esset, exploratum non habebant, civile ad certum annorum modulum centum statuerunt. testis est Piso, in cuius annali septimo scriptum est sic: *Roma condita anno* IↃXCVI *sæculum accipit, his consulibus quis proximi sunt Consules M. Aemilius M. F., Lepidus, C. Popilius II. absens*. Sed, ut hunc numerum constituerent nostri, nonnihil causæ fuit; primum, quod multos suorum civium ad hanc ætatem vitam producere videbant. dein quod Etruscos, quorum prima sæcula centenum fuerant annorum, etiam hic, ut in aliis plerumque, imitari voluerunt. Præterea fieri potest, quod refert Varro, quodque Dioscorides astrologus scripsit, Alexandriæ inter eos, qui mortuos solent conservare, constare, hominem plus centum annis vivere non posse: id cor humanum declarare eorum, qui integri perierunt sine corporis tabe. eo, quod id multis annis pendendo, omnis ætatis incrementa & deminutiones observent: & anniculi pendere duas drachmas, bimi quatuor, & sic in annos singulos, usque ad quinquaginta, accedere binas; ab iis centum drachmis ab anno quinquagesimo item decedere in unoquoque binas. ex quo perspicuum sit, centesimo anno redire ad anni primi pondus, nec longius vitam posse produci. Quoniam igitur civile Romanorum sæculum centum annis transigitur,

scire

ſcire licet, in decimo ſæculo & primum natalem tuum fuiſſe, & hodiernum eſſe. Quot autem ſæcula urbi Romæ debeantur, dicere meum non eſt: ſed, quid apud Varronem legerim, non tacebo. qui libro Antiquitatum duodeviceſimo ait, fuiſſe Vettium Romæ in augurio non ignobilem, ingenio magno, cuivis docto in diſceptando parem; eum ſe audiſſe dicentem: Si ita eſſet, ut traderent hiſtorici, de Romuli urbis condendæ auguriis, ac duodecim vulturibus; quoniam cxx. annos incolumis præteriiſſet populus Romanus, ad mille & ducentos perventurum.

In Caput XVII.

Heraclitus auctor eſt] Sic legendum, non *Herodicus*. Plutarch. περὶ τῶν ἐκλελ. χρησ. pag. 739. ἔτη τριάκοντα ποιοῦσι τὴν γενεὰν καθ' Ἡράκλειτον. Et ſtatim ſubiungit: ἐν ᾧ χρόνῳ γεννῶντα παρέχει τὸν ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένον ὁ γεννήσας. Quæ verba ſunt interpretamentum eorum, quæ auctor noſter ſubnectit: *Quia orbis ætatis in eo ſit ſpatio*. *Orbem* autem vocant *ætatis*, dum natura humana à ſementi ad ſementem revertitur. Nam Plato lib. v. de republ. triceſimum annum in maſculis aptum proli procreandæ cenſuit. Uti etiam in ſacris literis legimus, pleroſque anno triceſimo ætatis filios genuiſſe. Ariſtoteles

lib. VII. Polit. requirit annos triginta & ſeptem.

Alii aliter definierunt] Γενεᾶς vocabulo ſæpe utuntur auctores, hiſtorici inprimis. Quot vero annos γενεὰ contineat, inter ipſos non convenit. Nam quidam unum annum γενεὰν eſſe voluerunt, teſte Plutarcho lib. περὶ τ͂ ἐκλελ. χρης. pag. 739. alii annis ſeptem eam definierunt, ut refert Artemidorus lib. II. Ὀνειροκρ. cap. LXXV. in pr. Suid. in γενεὰ & Ὀρφεύς. Alii viginti. Heſych. in γενεά. Alii viginti quinque, uti Heraclitus, quem hoc loco auctor noſter citat, itemque Heſych. dict. loco. Alii annis viginti ſeptem, ut colligitur ex Dionyſio Halicar. lib. I. Rom. antiq. pag. 8. ubi tradit, ab Ilio capto uſque ad conditam Romam, geneas eſſe ſedecim, id eſt, ut ipſe colligit eodem lib. pag. 57, annos 432. Diviſis igitur illis 432. annis per 27. exſurgunt geneæ ſedecim. Sed non ſatis ſibimet ipſi conſtat, ut videre eſt, cum ex aliis eiuſdem ſcriptoris locis, tum ex illo qui eſt lib. II. pag. 120 ubi de Pythagora agit. Alii triginta, ut Zenon & Heraclitus, quos Cenſorinus noſter auctores laudat. Vid. Plutarch. περὶ ἐκλελ. χρης. pag. 739. Artemidor. lib. II. Ὀνειροκρ. cap. LXXV. Suid. loco ſup. citato, & in γεγηρών. Euſtath. Iliad. α. pag. 37. Porphyr. quæſt. 14 in Homer. Latini hoc tempus *Aevum* quandoque vocant, ut Horat. lib. II. Od. IX.

At

At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos.

Nonnulli largius geneæ ſpatium tribuunt: tres enim geneas, centum annos eſſe volunt. Herodot. lib. II. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἑκατὸν ἔτεά ἐστι. Clem. Alexand. Strom. I. pag. 145. εἰς μέν τοι τὰ ἑκατὸν ἔτη, τρεῖς ἐγκαταλέγονται γενεαί. Vid. Herodian. lib. III. pag. 527. ubi de ludis ſæcularibus agit. Sunt etiam qui centum annis genean determinant, ut Gen. XV. verſ. 13. & 16. Dionyſ. Halicar. lib. I. pag. 2. narrat, Medorum imperium quatuor geneas duraſſe, id eſt, annos fere quadringentos. Alii adhuc extendunt in centum & octo annos. Vide Plutarch. ſup. dicto loco.

Sæculum autem quid ſit] *Sæculum* interdum indefinite pro quovis tempore accipitur. Terent. Eunucho. Act. II. Scen. II.

Olim iſti fuit generi quondam quæſtus apud
ſæculum prius.

Et Virgil. lib. VIII. Æneid.

Aureaque (ut perhibent) illo ſub rege fuere
Sæcula.

Interdum pro certo & determinato, de quo auctor noſter hic agit. Et quidem in ſacris literis pro quinquaginta annis interdum capitur; ut Exod. XXI. verſ. 6. & Levit. XXV. verſ. 39. 40. Iſidor. lib. V. Orig. cap. XXXVIII. Alii autem *Sæculum* triginta annis, alii centum &

 decem,

decem, alii mille definiunt. Servius lib. VI. Aeneid. ad verſ. *Sed mihi tarda gelu.* &c. *Notandum*, inquit, *dicta ſæcula etiam in uno homine, ſecundum eos, qui dicunt ſæculum triginta annos habere. Nam alii centum & decem, alii mille annis putant ſæculum contineri.* Quo pertinet illud Plauti in Milit. Act. IV. Scen. *Iam eſt.*

Py. *Quin mille annorum perpetuo vivunt, ab ſæculo ad ſæculum.*

Vid. Zoſim. lib. II. hiſt. in pr. & Etymol. magn. in *αἰών*.

Herodotus; apud quem legimus, Arganthonium] Herodoti locus eſt lib. I. his verbis: *ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῶν Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος, ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδοήκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν.* Ubi diſerte annos centum & viginti Arganthonium vixiſſe ſcribit. Ut & Cicero in Catone maiore. *Expectemus* (inquit) *Tarteſſiorum regis ætatem. Fuit enim (ut ſcriptum video) Arganthonius quidam Gadibus, qui octoginta regnavit annos, centum & viginti vixit.* Quibus aſſentitur Val. Maxim. lib. VIII. cap. XIII. & Plin. lib. VII. cap. XLVIII. At Cenſorinus noſter, item Strabo lib. III. pag. 104. Lucian. *περὶ μακροβ.* pag. 60. Phlegon Trallian. *περὶ θαυμασ. καὶ μακροβ.* pag 92. Anacreon poëta, à ſupra nominatis & Plinio lib. VII. cap.

XLVIII.

XLVIII. citatus, centum & quinquaginta annos Arganthonium vixisse volunt. Asinius Pollio, teste Valerio Maximo lib. VIII. cap. XIII, centum triginta. Silius Italicus trecentos. eius hi versus sunt lib. III.

Arganthoniacos armat Carteia nepotes.
Rex proavis fuit humani ditissimus ævi,
Ter denos decies emensus belliger annos.

Ephorus, qui tradit, Arcadas] Ephorus huius rei testis citatur etiam à Plinio lib. VII. cap. XLVIII. Pertinet huc quoque Servius lib. VIII. Aeneid. *Arcadas his oris.* *Constat* (inquit) *Arcadas plurimum vixisse, in tantum, ut quidam usque ad trecentos annos vivendo pervenerint.*

Sed inter ipsos astrologos] Servius in Comment. ad Virgil. lib. IV. Aeneid. *Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi. Tribus humana vita continetur; Natura, cui ultra centum & viginti solstitiales annos concessum non est; Fato, cui nonaginta anni, hoc est, tres Saturni cursus, exitium creant, nisi forte aliarum stellarum benignitas etiam tertium eius superet cursum; Fortuna, id est, casu, qui ad omnia pertinet, quæ extrinsecus sunt, ad ruinam, incendia, naufragia, venena.* Vid. Iul. Firmic. lib. II. cap. XXVII. Plinius lib. VIII. cap. XLIX.

Epigenes in centum duodecim] Varia fuit veterum opinio de longissimo termino vitæ humanæ. Alii enim statuerunt annos LXX.

Herodot. lib. I. pag. 14. Alii nonaginta ſex. Heſiod. apud Plutarch. lib. περὶ τῶν ἐκλελ. χρης. & Auſonius, qui Heſiodum latine vertit, Eidyll. XVIII. Alii centum. Eccleſiaſt. cap. XVIII. verſ. 8. *Numerus*, inquit, *dierum hominum, ut multum, centum anni.* Et Artemidor. lib. II. Ὀνειροκρ. cap. LXXV. καθ' ἡμᾶς τὰ ἑκατὸν ἔτη εἶναι τὸν τέλειον τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπειδὴ τοὺς πλείστους ἢ ὀλίγῳ ἀποδέοντας ζῶντας ὁρῶμεν, ἢ ὀλίγῳ ὑπεραίροντας. Quam ſententiam ſequuntur ICti quoque. L. *An uſusfructus.* 56. D. *de uſufr.* L. *Si uſusfructus.* 8. D. *de uſufr. leg.* L. *Vt inter.* 23. C. *de Sacroſ. eccleſ.* Euſtathius περὶ χρονικῶν διαστημ. tit. περὶ ε' χρόνων. Iuſtinian. Imp. Novell. 9. Alii annos centum & octo. Videndus Plutarch. περὶ τῶν ἐκλελ. χρης. 739. Sibylla, centum & decem:

Α'λλ' ὁπόταν μήκιστος ἵκη χρόνος ἀνθρώποισι
Ζωῆς, εἰς ἐτέων ἑκατὸν δέκα κύκλον ὁδεύων.

Epigenes centum & duodecim, vel ut à Plinio citatur lib. VII. cap. XLIX. centum viginti duobus annis vitam longiſſimam hominis definivit. Beroſus autem centum & ſedecim, vel ut eſt apud eundem Plinium ibid. centum ſeptendecim. Alii terminum vitæ eſſe putavere annum centeſimum viceſimum. Geneſ. VI. verſ. 3. Fl. Ioſeph. lib. I. antiquit. Iudaic. cap. IV. & VII. circ. fin. Lactant. lib II. Inſtit. cap. XIII. & ſeq. Adde his Quinctilian. Dialog. de Oratorib. pag. 697. Trebell. Pollion. in

in D. Claud. non longe à princip. Arnobius lib. II. adverſ. gentes. *Vultis* (inquit) *Faunus, Latinus, & Picus annis vixerint vicenis atque centenis? ultra enim negatur poſſe hominis vita produci.* Sed locum Geneſeos modo citatum, multi non de termino vitæ humanæ, ſed de tempore ad reſipiſcendum uſque ad diluvium hominibus relicto accipiunt. Vid. D. Hieron. quæſt. in Geneſ. Auguſt. lib. xv. de civit. Dei, cap. XXIV. Gratian. cap. *Prædixerat.* De pœnitent. diſt. I.

Quod vocatur κλίμα] Vitruvius lib. I. cap. I. *Inclinatione cœli, quæ Græci κλίματα dicunt.* Item Gell. lib. 14. c. 1. Columell. lib. I. de re ruſt. Declinatio. Achill. Stat. in prolegom. in Arat. pag. 91. κλίματα δὲ εἴρηται, διὰ τὸ τὴν γῆν μὴ εἶναι ὁμαλὴν, ἀλλ᾽ ἔχειν οἷον ἐγκλίματά τινα, ὑψηλοτέρων ὄντων καὶ ταπεινωτέρων τῶν μερῶν αὐτῆς, καὶ τὰς οἰκήσεις τῶν ἐθνῶν ἄλλας ἀλλαχοῦ εἶναι. Vid. Iſidor. lib. III. Orig. cap. XLI.

Licet veritas] Democriti ſententia eſt. ἐν βυθῷ κεῖται ἡ ἀλήθεια. Cic. lib. I. Acad. quæſt. prope finem. Seneca lib. VII. de benefic. cap. I. *Involuta veritas in alto latet.* Et lib. 7. natur. quæſt. c. 32. in fi.

Rituales] Ritualium librorum ſup. cap. XI. facta eſt mentio.

Annorum fuiſſe centum] Addidi ex Aldina & Germanica editione *quinque:* & ſtatim

tim legendum, *quintum centum viginti trium.* Quod etiam admonuit Carrio lib. II. emendat. cap. I.

Ludis ſæcularibus] De ludis ſæcularibus videndus Feſtus. Valer. Maxim. lib. II. cap. 4. Herodian. lib. 3. Zoſim. lib. II. hiſt. & qui plena manu de illis diſſeruit Onuphrius Panvin.

Id cum Antias] Sic Aldina & Germanica editio, itemque membranæ Fr. Modii.

Libros Sibyllinos X-viri] Sic Aldus & Germanica editio; idque verius eſſe puto. Quindecim virorum enim inſtitutio poſterior fuit. Vid. Auſon. in Grypho Ternarii numeri in fin.

Hoſtiæ furvæ[Id eſt, nigræ. Valer. Maxim. lib. II. cap. IV.

Is enim terminus ſæculi] Sic Aldus, quæ lectio melior videtur.

At contra ut decimo centeſimoque] Ludos ſæculares centeſimo decimo quoque anno factos, indicant verſus Sibyllini, apud Phlegont. Trallian. περὶ θαυμασ. pag. 94. & Zoſim. lib. II. hiſt. pag. 670. idque verius eſſe, erudite docet Ioſephus Scaliger lib II. de emend. temp. pag. 137. & Onuphrius Panvin. de lud. ſæcul.

Horatius] Epod. lib.

Annis ducentis quadraginta quinq;] Primo igitur ſuo conſulatu Val. Publicola ludos

dos sæculares fecit, iuxta sententiam Valerii Antiatis, & Zosimi lib. ii. hist. pag. 668. Nam regnatum est Romæ An. ccxliv. teste Livio lib. i. in fin. & Censorino inf. hoc capite.

M. Valer. Corvino] In Fastis Onuphrii est: *M. Valerio. M. F. M. N. Corvo II. C. Pœtilio. C. F. C. N. Libone Visolo.* At Zosimus secundos ludos sæculares in quartum consulatum M. Popilii refert, lib. ii. pag. 669.

Cæsar Augustus] Horum ludorum meminit Plin. lib. vii. cap. xlviii. Sueton. in Augusto cap. xxxi. Dion. Caff. lib. liv. pag. 610. Ovid. lib. ii. Trist. Eleg. i.

Iusserat & Phœbo dici, quo tempore ludos
Fecit, quos ætas aspicit una semel.

Huc pertinet nummus Sebastiani Erizzii, pag. 145. At Zosimus lib. ii. hist. pag. 669. hos ludos L. Censorino & C. Sabino Coss. factos esse auctor est.

Tib. Claudius] Sueton. in Claud. cap. xxi. Tacit. lib. xi. Annal. Plin. lib. vii. cap. xlviii. & lib. vii. cap. xlii. Zosimus lib. ii. hist.

Septimos Domitianus, se xiv. & L. Minutio Rufo Coss.] Sic correximus ex nummis antiquis apud Gulielmum Choul, pag. 284. & seq. Idemque monuit ante Lud. Carrio lib. ii. Emend. cap. i. Videndus Sueton. in Domitiano cap. iv. Zosim. lib. ii. hist.

Octa-

Octavos Imperatores Septimius & M. Aurelius Antoninus] Sic legendum, non *Antonius*, ut Carrio edidit. Vid. Ael. Spartian. in Severo. & paulo post, *anno* IↃCCCCLVII. non IↃCCCLVII. ut est in eadem editione. Vid Onuphr. de ludis sæcul. Mentionem horum ludorum faciunt Herodian. lib. III. pag. 527. Zosim. lib. II. pag. 669. Vid. nummum Sebast. Erizzi pag. 566.

Annos CCXLIV.] Sic Dionys. Halicarnass. lib. I pag. 61. Liv. lib. I. in fin. At Festus Rufus in breviario, & Augustin. lib. 3. de civit. Dei. c. 15. à primordio urbis, usque ad reges exactos, numerant annos CCXLIII. omisso nimirum anno interregni, inter Romulum & Numam.

Quod naturale sæculum] Sic Aldus, idque rectius. Carrionis Germ. editio, *natura. sæculum.*

Ad certum annorum modulum] Varro lib. v. de ling. Lat. *Sæculum spatium annorum centum vocarunt, dictum à sene, quod longissimum spatium senescendorum hominum id putarunt.*

Testis est Piso] Vid. Ioseph. Scalig. lib. v. de emendat. temp. pag. 367.

Quorum prima sæcula centenum] Sup. hoc cap.

Alexandriæ inter eos, qui mortuos solent conservare] *Conservare*, id est, ταριχεύειν, vel

salire,

ſalire, ut Varro inquit lib.xv.rer.hum. citante Diomede Grammat.lib.1. De condiendorum vero cadaverum ritu apud Ægyptios, vide ſis Geneſ.cap.v verſ 2.& cap. xxv. Herod. lib. 11. pag. 135. Sextum Empir. lib. 111. Pyrrhon.hypotheſ.cap.xxiv. Diodor. Sicul. lib.11.pag.

Lucian. de luctu. Silium Ital.lib.xiii.Pompon. Melam. lib. 1, cap. ix. Gell.lib.x. cap. x. Diogen. Laërt. lib.9. in Pyrrhone.

Plus centum annis] Idem narrat Plin. lib. xi.cap.xxxvii.

Duodecim vulturibus] De hoc augurio Liv. lib. 1. Aurel. Vict. de Orig. gent. Rom.

Ad mille & ducentos] Reſpexerunt ad hoc vaticinium Claudianus lib. de bello Getico.verſ.265.& Sidonius Apollinaris in Panegyr. Avito dicto.verſ.357.Vid.Cœl. Rhodog.lib.xxvii.cap.viii.

Caput XVIII.

HActenus dictum de ſæculo. Nunc de annis maioribus dicam. quorum magnitudo adeo diverſa, tam gentibus obſervata, quam auctoribus tradita eſt, ut alii annum magnum eſſe in annis vertentibus duobus, alii in multis annorum millibus arbitrati ſint. quod quale ſit, iam nunc conabor abſolvere. Veteres in Græcia civitates cum animad-

nimadverterent; dum Sol annuo cursu orbem suum circuit, Lunam interdum terdecies exoriri, idque sæpe alternis fieri: arbitrati sunt, lunares XII. menses, & dimidiatum, ad annum naturalem convenire. Itaque annos civiles sic statuerunt, ut interkalando facerent alternos XII. mensium, alternos XIII. utrumque annum separatim, vertentem; iunctos ambos, annum magnum vocantes. idque tempus τριετηρίδα appellabant, quod tertio quoque anno interkalabatur, quamvis biennii circuitus, & revera διετηρὶς esset. unde mysteria, quæ Libero patri alternis fiunt annis, trieterica à poëtis dicuntur. Postea, cognito errore, hoc tempus duplicarunt, & τετραετηρίδα fecerunt. sed eam, quod quinto quoque anno redibat, πενταετηρίδα nominabant. Qui annus magnus ex quadriennio commodior visus est. Ut annus Solis constaret ex diebus CCCLXV. & diei parte circiter quarta, quæ unum in quadriennio diem conficeret. Quare Agon & in Elide Iovi Olympio, & Romæ Capitolino, quinto quoque anno redeunte celebratur. Hoc quoque tempus, quod ad Solis modo cursum, nec ad Lunæ, congruere videbatur, duplicatum est, & ὀκταετηρὶς facta, quæ tunc ἐννεαετηρὶς vocitata. quia primus eius annus nono quoque anno redibat. Hunc circuitum verum annum magnum esse, pleraque

raque Græcia existimavit: quod ex annis vertentibus solidis constaret, ut proprie in anno magno fieri par est. Nam dies sunt solidi, uno minus centum, annique vertentes solidi octo. hanc ὀκταετηρίδα vulgo creditum est ab Eudoxo Cnidio institutam. sed hanc Cleostratum Tenedium primum ferunt composuisse, & postea alios aliter. qui mensibus varie interkalandis suas ὀκταετηρίδας protulerunt. ut fecit Harpalus, Nauteles, Mnesistratus, item alii, in quîs Dositheus. cuius maxime ὀκταετηρὶς, Eudoxi inscribitur. Ob hoc multæ in Græcia religiones hoc intervallo temporis summa cærimonia coluntur. Delphis quoque ludi, qui vocantur Pythia, post octavum annum olim conficiebantur. Proxima est hanc magnitudinem, quæ vocatur δωδεκαετηρὶς, ex annis vertentibus duodecim. Huic annô Chaldaico nomen est, quem Genethliaci non ad Solis Lunæque cursus, sed ad observationes alias habent accommodatum: quod in eo dicunt tempestates, frugumque proventus, sterilitates item, morbosque circumire. Præterea sunt anni magni complures: ut Metonicus, quem Meton Atheniensis ex annis undeviginti constituit, eoque ἐννεαδεκαετηρὶς appellatur, & interkalatur septies, in eoque anno sunt dierum sex millia & DCCCCXL. Est & Philolai Pythagorici annus, ex annis LIX. in quo sunt

mensſes interkalares viginti & unus. item Callippi Cyziceni, ex annis LXXVI; ita ut menſes duodetriginta interkalentur. & Democriti, ex annis LXXXII; cum interkalares ſint perinde viginti octo. Sed & Hipparchi, ex annis CCCIV. in quo interkalatur centies decies bis. Hæc annorum magnitudo eo diſcrepat, quod inter aſtrologos non convenit, quanto vel Sol plus quam trecentos ſexaginta quinque dies in anno conficiat, vel Luna minus quam triginta in menſe. Ad Ægyptiorum vero annum magnum Luna non pertinet, quem Græce κυνικόν, Latine canicularem vocamus, propterea quod initium illius ſumitur, cum primo die eius menſis, quem vocant Ægyptii Thot, caniculæ ſidus exoritur. Nam eorum annus civilis ſolos habet dies CCCLXV, ſine ullo interkalari. itaque quadriennium apud eos uno circiter die minus eſt, quam naturale quadriennium: eoque fit, ut anno MCCCCLXI. ad idem revolvatur principium. Hic annus etiam ἡλιακὸς à quibuſdam dicitur; & ab aliis ὁ θεοῦ ἐνιαυτός. Eſt præterea annus, quem Ariſtoteles maximum potius, quam magnum, appellat. quem Solis, Lunæ, vagarumque quinque ſtellarum orbes conficiunt, cum ad idem ſignum, ubi quondam ſimul fuerunt, una referuntur. cuius anni hyems ſumma eſt κατακλυσμὸς, quam noſtri diluvionem vocant: æſtas autem ἐκπύρωσις.

quod

quod est mundi incendium. nam his alternis temporibus mundus tum exignescere, tum exaquescere videtur. Hunc Aristarchus putavit esse annorum vertentium duûm millium CCCCLXXXIV. Aretes Dyrrachinus, quinque millium DLII. Heraclitus & Linus, decem millium CC ∞. Dion, X. M. CC ∞ XXCIV. Orheus, C. M. XX. Cassandrus, tricies sexies centum millium. alii vero infinitum esse, nec umquam in se reverti existimarunt. Sed horum omnium πεντααετηρίδας maxime notandis temporibus Græci observant, id est, quaternum annorum circuitus, quas vocant Olympiadas: & nunc apud eos ducentesima quinquagesimaquarta Olympias numeratur, eiusque annus hic secundus. Idem tempus anni magni Romanis fuit, quod Lustrum appellabant: ita quidem à Servio Tullio institutum, ut, quinto quoque anno censu civium habito, lustrum conderetur; sed non ita à posteris servatum. Nam, cum inter primum à Servio rege conditum lustrum, & id, quod ab Imperatore Vespasiano V. & Cæsare III. Coss. factum est, anni interfuerint paullo minus sexcentis quinquaginta, lustra tamen per ea tempora non plura, quam septuagintaquinque sunt facta. & postea plane fieri desierunt. Rursus tamen annus idem magnus per Capitolinos agonas cœptus est diligentius servari: quorum agonum primus

à Domitiano institutus fuit, duodecimo eius & Ser. Cornelii Dolabellæ consulatu. Itaque hoc nunc anno qui celebratus est agon, undequadragesimus numeratur. Quod ad annos pertinet magnos, in præsentia satis dictum. nunc de annis vertentibus dicendi locus.

IN CAPUT XVIII.

MYsteria] Vid. Diodor. Sicul. lib. IV. pag. 211. Fuerunt autem trina Liberalia Athenis, ut eleganter id docet Iosephus Scaliger lib. I. de emendat. temp. pag. 29.

Trieterica] Virgil. lib. IV. Æneid.

--- ubi audito stimulant trieterica Baccho
Orgia.

Ovid. lib. I. Fast.

Festa corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi
Tertia quæ solito tempore bruma refert.

Pap. Statius lib. II. Thebaid.

--- non hæc trieterica vobis
Nox patrio de more venit.

Cognito errore] Ut errorem hunc noscas, sic habeto. Annus solaris dies habet 365. & quadrantem. Annus Lunaris autem 354. Duo anni solares dies habent $730\frac{1}{2}$. duo vero Lunares anni, continent dies 708. Excedunt igitur duo anni Solares coniuncti, annos Lunares duos $22\frac{1}{2}$ diebus, ex quibus constitue-

bant

bant menſem embolimum. Sed non habita ratione dimidiati diei, qui ſupererat, interkalabantur tantum dies 22. Cognito igitur hoc errore, rationem ſuperiorem interkalandi mutaverunt.

In Elide] Vid. Pindar. in Olymp. Ode II. VIII. & IX. Pompon. Mela lib. II. cap. III. Iſaac. Tzetz. in Lycophron. pag. 14. Ioſeph. Scalig. lib. I. de emend. temp. pag. 27.

Romæ Capitolino] Vid. inf.

Nam dies ſunt ſolidi] Locus eſt mutilus; qui tamen ex Gemino de apparentiis cœleſtib. cap. VI. pag. 129. & Solin. cap. II. redintegrari poteſt. Legendum itaque cenſeo; *Nam dies ſunt ſolidi* cIↄ cIↄ DCCCCXXII, *menſes uno minus centum, annique vertentes ſolidi octo.* Vid. Suid. in ἐνιαυτός.

Eudoxo Cnidio] Vid. Diogen. Laërt. Lib. VIII. in eius vita, & Suid in Εὔδοξος. De reliquis Octaëteridum ſcriptoribus, quorum hîc fit mentio, vide quæ accuratiſſime ſcripſit ſummus vir Ioſephus Scaliger. lib. II. de emend. temp.

Delphis quoque ludi] Videndus Scaliger lib. II. de emendat. tempor. pag. 50. ubi agit de periodo Delphorum Pythica.

Δωδεκαετηρὶς] De hac quoque videndus Scaliger lib. II. de emend. tempor. & lib. III. canon. Iſagog. pag. 175.

Meton Athenienſis] Æliano lib. X. Va-

riar. hist. cap. VII. est Lacedæmonius.

Sex millia DCCCCXL.] Ita legendum esse Iosephus Scaliger lib. II. de emend. temp. pag. 47. evidentissime demonstrat.

Philolai Pythagorici annus] De quo consulas eundem Scaligerum lib. II. dicti operis.

Callippi Cyziceni] Achilles Statius in Prolegom. in Arat. annum magnum Callippicum septuaginta annos vertentes duntaxat continuisse scribit, sed falso. Melius te Scaliger docet lib. II. de emend. temp. pag. 81.

Et Democriti] Vid. Diogen. Laërt. lib. IX. in vita Democriti.

Cum interkalares sint viginti octo] Sic Germanicum & Aldinum exemplar. Carrio male ediderat: *Cum interkalares dies sint perinde viginti octo.* Non enim viginti octo dies, sed menses, in hoc Democriti anno intercalantur. Vid. Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 160.

Hipparchi ex annis] Vid. Scalig. lib. II. de emendat. tem. pag. 105.

Quem Græce κυνικὸν] A stella nimirum, quam ἀστρόκυνα quidam, Ægyptii vero ζῶθιν appellant. Horus Apol cap. III. & Plutarch. in lib. de Isid. Chalcid. in Timæum Platon. pag. 92. *Quam rationem* (inquit) *secutus vates etiam Homerus, ortum caniculæ, canem Orionis appellat.*

pellat. Cum hanc eandem stellam ἀςρόκυων *quidam, Ægyptii vero* σωλεχλῶ *vocant. Cuius completur annus, qui* κυνικὸς *vocatur; annis mille quadringentis sexaginta.* Corrupte; lege ἀςρόκυνα & ζῶθιν. Porphyr. de antro nymph. pag. 235. Αἰγυπτίοις ἢ ἀρχὴ ἔτους, ὐχ' ὁ ὑδροχόος, ὡς Ρ'ωμαίοις, ἀλλὰ καρκίνος. περὶ γὸ τῷ καρκίνῳ ἡ σῶθις, ἣν κυνὸς ἀςέρα Ἕλληνές φασι.

Quem vocant Ægyptii Thot] Cic. lib. III. de divinat. *Hunc* (Mercurium) *Ægyptii Thoyth appellant, eodemque nomine anni primus mensis apud eos vocatur.* Lactant. lib. I. Instit. cap. VI. *Hunc* (Mercurium) *Ægyptii Thot appellant, à quo apud eos primus anni sui mensis, id est, September, nomen accepit.* Meminit huius Euseb. lib. I. de præparat. Euangel. pag. 23. Stob. lib. I. Eclog. physſ. cap. II. in princ. Arnob. lib. II. adversſ. gent. Theon. Scholiastes Arati pag. 158. Plin. lib. XXVII. cap. XII. Sed ibi corrupte legitur *Thiatin.*

Caniculæ sidus oritur] De ortu caniculæ vide Plin. lib. II. cap. XLVII. & lib. XVIII. cap. XXVIII. Varron. lib. I. de re rust. cap. XXVIII.

Solos habet dies] Fortean legendum *Solidos.*

Uno circiter die minus est] Lucem huic loco præbet Geminus, pag. 123. Vide tamen Scaligerum, qui Censorinum aliquoties circa hunc annum κυνικὸν erroris coarguit, lib.

11. de Emendat. tempor. cap. de anno Ægyptiaco.

Millesimo quadringentesimo sexto] Sic Aldus edidit. Et recte quidem. Nam si 1460. quadrantes, quos, ut Censorinus opinatur, Ægyptii negligebant, colligas, fiunt dies 365. quibus constat annus solaris æqualis. Atque ita 1461. anni Ægyptiaci, respondent nostris 1460. annis. Vid. Chalcid. loco paulo ante citato. Germanica & Carriana editio hoc loco vitiosa est.

Θεοῦ ἐνιαυτὸς] Θεοῦ, id est, Solis. Nam vocabulum *Deus* absolute positum, Solem significare exemplis aliquot docet Carrio lib. 11. Emend. cap. 1. Quibus adde Pollucem lib. 1. cap. VII. ubi inter alia anni synonyma etiam hoc ponit, περιελθέντος ἐξ ὡρῶν εἰς ὥρας τοῦ θεοῦ.

Est præterea annus quem Aristoteles maximum] Haut scio an innuat locum Aristotelis lib. 1. Meteor. cap. XIIII. ἀλλὰ πάντων τούτων αἴτιον ὑποληπτέον, ὅτι γίγνεται διὰ χρόνων εἱμαρμένων, οἷον ἐν ταῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὥραις χειμών. οὕτω περιόδου τινὸς μεγάλης μέγας χειμὼν, καὶ ὑπερβολὴ ὄμβρων. De hoc anno magno Plato in Timæo. ἔστι δ' ὅμως οὐδὲν ἧττον κατανοῆσαι δυνατὸν ὡς ὅγε τέλεος ἀριθμὸς χρόνου τὸν τέλεον ἐνιαυτὸν πληροῖ τότε, ὅταν ἁπασῶν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰ πρὸς ἄλληλα ξυμπερανθέντα τάχη σχῇ κεφαλὴν, τῷ τοῦ ταυτοῦ καὶ ὁμοίως ἰόντος ἀναμετρη-

μετρηθέντα κύκλῳ. Quæ verba ita vertit Chalcidius p. 105. *Est tamen intellectu facile, quod perfectus temporis numerus perfectum annum compleat, tunc demum, cum omnium octo circumactionum cursus peracti, velut ad originem & caput circumactionis alterius revertentur, quam semper idem atque uniformis motus dimetietur.* De anno magno vide præterea Apul. de dogm. Platon. pag. 34. Theon. in Arat. pag. 152. Plutarch. lib. II. de placit. Philos. cap. XXXII. Achil. Stat. Proleg. in Arat. pag. 89. Ioseph. lib. I. Antiq. Iudaic. cap. IV. Quintilian. Dialog. de clar. Orator. Solin. cap. XXXVI. Photii Biblioth. pag. 714. Stobæum Eclog. Phys. lib. I. cap. XI. pag. 21. Ciceron. lib. II. de natura Deor. Servium lib. III. Æneid. ad versum, *Interea magnum Sol circumvolvitur annum.* Iul. Firm. lib. I. Mathes. in præfat. Festum lib. XI. Marium Victorin. lib. I. Rhetor. Ciceronis pag. 151. Nicet. Choniat. lib. I. Thesaur. orthod. cap. IX. Macrobius hunc annum *Mundanum* appellat, lib. II. in Somn. Scip. cap. XI.

Diluvionem] Glöss. *κατακλυσμὸς Dilubies, dilubium, inundatio.*

Nam his alternis] Plato in Timæo. *πολλαὶ καὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ γεγόνασιν ἀνθρώπων, καὶ ἔσονται πυρὶ μὲν καὶ ὕδατι μέγισται, μυρίοις δὲ ἄλλοις ἕτεραι βραχύτεραι.* Quē Platonis locū citat Clemens Alexan. Strom. V. pag. 235. Arnob.

lib. I. adverſ. gent. & Minut. Felix in Octavio. Stoicis idem placuit, teſte Diogene Laërtio in vita Zenonis. Vid. Senecam lib. III. nat. quæſt. XXVII. XXVIII. & XXIX. Iul. Firm. lib. III. Matheſ. cap. I. Macrob. lib. II. in Somn. Scipion. cap. X. Ovid. lib. I. Metamorph.

Eſſe quoque in fatis reminiſcitur, affore tempus
Quo mare, quo tellus, correptaque regio cœli
Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.

Videndus D. Auguſtinus lib. XII. de civit. Dei cap. X. Nemeſ. de natura homin. c. 38. Æn. Gazæus. p. 38. Cleomed. lib. I. Meteor. c. I. & ibid. Robert. Belfor. Ioh. Stobæus in Eclog. phyſ. c. 24. Suid. in χρόνος. Galeot. Marc. de doctr. promiſc. c. 25.

Heraclitus & Linus decem millium octingentorum] Imo duodeviginti millium, ſi Plutarcho credendum, lib. II. de placit. Philoſ. cap. XXXII. & Stobæo lib. I. Eclog. Phyſ. cap. XI.

Dion] Dion Neapolites, ut opinor, mathematicus nobilis, cuius mentionem facit Auguſtinus lib. 21. de civit. Dei. c. 8.

Quaternum annorum circuitus] Id eſſe verum ſpatium Olympiadis, videre eſt ex Dionyſ. Halicarn. lib. I. Antiq. Roman. pag. 61. Nam centum viginti annos, triginta Olympiadas facere, diſerte memorat. Vid. Africanum citatum ab Euſebio lib. X. præparat.

Euan-

Euangel. pag. 286. D. Cyrill. Catech. xii. quique illum locum in sua collectanea retulit, Suidam in voce Ὀλυμπιάς. Isidor. lib. v. Orig. cap. xxxvii. Solin. cap. i. Quia vero hoc temporis spatium etiam πενταετηρὶς dicitur, ideo Poëtæ pro solido quinquennio accepere. Ovid. lib. iv. de Ponto Eleg. vi.

In Scythia nobis quinquennis Olympias acta est,
Iam tempus lustri transit in ulterius.

Quod lustrum appellabant] *Lustrum* est omnis periodus. Sic *Solis lustrum*, est annus, apud Manil. lib. iii. pag. 76.

Lustra decem tribuet Solis cum mensibus octo.

Et *lustrum* quadriennii tempus, apud Ovid. lib. iii. Fast.

--- In lustrum accedere debet
Quæ consumatur partibus una dies.

Sæpius pro quinquennio ponitur. Unde & Gloss. *Lustrum*, πενταετηρίς. Apul. Apol. pag. 401. *Annos computet, quos sexaginta mulieri assignabat, probet quinque & quinquaginta. Lustro mentitus est.* Callistrat. L. *Non intelligitur.* 3. §. *Cum quinquennium.* D. *de Iur. fisci.* Dictum autem *Lustrum* putant alii à lustrando. ut Dionys. Halicarn. lib. iv. Antiq. Roman. pag. 225. Liv. lib. i. Ulpian. in fragm. Isidor. lib. v. Orig. cap. xxxvii. Alii à solvendo, ut Varr. lib. v. de ling. Lat. pag. 46. quod quinto quoque anno vectigalia & ultro tributa per censores persolvebantur.

A Ser-

A Servio Tullio] Liv. lib. I. Flor. lib. I. cap. VI. & VIII.

Vespasiano V. & Cæs. III. Coss.] Mentionem faciunt huius census Sueton. in Vespas. cap. VIII. & Tito cap. VI. Plin. lib. III. cap. V. & lib. VII. cap. XLIX. Iul. Capitol. in M. Antonin. Philosopho in pr. Item numi antiqui.

Anni interfuerint paulo minus sexcenti quinquag. Sic omnes editiones habent, quare nihil mutare ausi sumus: quamvis ex Fastis Onufrii & Goltzii constet, annos interfuisse paulo minus sexcentos quadraginta. Plin. lib. III. cap. V. Censuram Vespasiani in annum urbis 828. confert. Vid. Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 174.

Per Capitolinos agonas] Primus agon Capitolinus à Domitiano institutus est, A. V. C. 839. Fast. Capitol. Sueton. in Domit. cap. IV. Clem. Alexand Strom. I. pag. 145. Vid. Scalig. lib. V. de Emend. temp. pag. 451. & lib. I. Auson. lect. cap. X.

CAPUT XIX.

ANnus vertens est natura, dum Sol percurrens duodecim signa, eodem, unde profectus est, redit. Hoc tempus quot dierum esset, ad certum nondum astrologi reperire potuerunt. Philolaus annum naturalem dies habere prodidit CCCLXIIII. & dimidia-

midiatum. Aphrodisius CCCLXV. & partem diei octavam. Callippus autem CCCLXV. & Aristarchus Samius tantundem, & præterea diei partem MDCXXIII. Meton vero CCCLXV. & dierum quinque undevigesimam partem. Oenopides CCCLXV. & dierum duum & viginti undesexagesimam partem. Harpalus autem CCCLXV. & horas æquinoctiales tredecim. At noster Ennius CCCLXVI. Plerique præterea incomprehensibile quiddam & inenuntiabile esse existimaverunt. sed pro vero, quod proximum putabant, amplexi sunt, dies scilicet CCCLXV. Igitur cum tanta inter viros doctissimos fuerit dissensio: quid mirum, si anni civiles, quos diversæ civitates, rudes etiam tum, sibi quæque statuebant, tam inter se discrepent, quam cum illo naturali non congruant? Et in Ægypto quidem antiquissimum ferunt annum bimestrem fuisse; post deinde ab Isone rege quadrimestrem factum: novissime Arminon ad tredecim menses & dies quinque perduxisse. Item in Achaia Arcades trimestrem annum primo habuisse dicuntur, & ob id προσέληνοι appellati: non, ut quidam putant, quod ante sint nati, quam Lunæ astrum cœlo esset: sed quod prius habuerint annum, quam is in Græcia ad Lunæ cursum constitueretur. Sunt qui tradant, hunc annum trimestrem Horum instituisse. eoque ver, æstatem, autumnum, hyemem ὥ-

ρας

ρας, & annum ὧρον dici, & Græcos annales, ὥρας, eorumque ſcriptores ὡρογράφας. Itaque quatuor annorum circuitum in modum πενταετηρίδος annum magnum dicebant. Cares autem, & Acarnanes, ſemeſtres habuerunt annos, & inter ſe diſſimiles, quibus alternis dies augeſcerent, aut ſeneſcerent: eoſque coniunctos, veluti τριετηρίδα, annum magnum.

IN CAPUT XIX.

ANnus vertens] *Annus vertens* eſt, dum ſol ad id ſignum ſe denuo vertit, ex quo digreſſus eſt. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIV. Plato in Timæo: Ἐνιαυτὸς ἢ ὁπόταν ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιέλθοι κύκλον. Ammon. in Categor. Ariſtot. pag 69. b. annum ſimiliter definit, τὴν ἀπὸ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου τοῦ ἡλίου περίοδον. Vid. Polluc. lib. I. cap. VII.

Philolaus annum nat.] Philolaum anno ſolari dies tribuiſſe trecentos ſexaginta quatuor & dimidiatum, conſtat ex eiuſdem anno magno, de quo ſup. cap. præcedenti. Vide Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 159.

Aphrodiſius] Sic in MS. fuiſſe teſtatur Fr. Modius in Navantiq. lect. Epiſt. XLVII. Cur autem legendum cenſeat *Alphrodius* potius quam *Aphrodiſius*, ipſe viderit; rationem enim non addit. In Germ. & Aldina editione eſt *Aplyrodius*. Callip-

Callippus autem trecent. ſexag. quinq.] Adde & quadrantem. Nam ſi 27759. dies diviſeris per annos 76, quibus conſtat periodus Callippica, annus ſolaris vertens habebit dies $365\frac{1}{4}$. Vid. Ptolem. lib. III. magnæ conſtr. pag. 63. Gemin. pag. 140. & ſeq. Scalig. lib. I. de emend. temp. pag. 17.

Ariſtarchus Samius tantund. & præt. diei part. mill.] In Franc. Modii ſchedis fuit, *partem* XVII. Vid. Epiſt. XLVII. Novantiq. lect.

Meton vero trecent.] Ptolem. lib. III. magnæ conſtr. pag. 63. ὁ ἐνιαύσιος κατὰ τοὺς περὶ Μέτωνα καὶ Εὐκτήμονα περιέχει ἡμέρας τξε. δʹʹ. καὶ ος· μίας ἡμέρας.

Oenopides.] Meminit Ælian. lib. x. Varia. hiſtor. cap. VII. Vid. Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 161.

Harpalus autem trec. ſexag. qu. & horas æquinoctiales tredecim] Imo duodecim: ut evidentiſſime demonſtrat Ioſeph. Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 66.

Dies ſcilicet trecentos ſexag. quinq.] Notat Heliodor. lib. IX. pag. 444. Ægyptios hanc anni quantitatem voce Νεῖλος indicaſſe. καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ τὸν ἐνιαυτὸν ἀντικρὺς εἶναι τὸν Νεῖλον, τοῦτο καὶ τῆς προσηγορίας ἐκβεβαιουμένης. τῶν γοῦν κατὰ τοὔνομα στοιχείων εἰς ψήφους μεταλαμβανομένων, πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακόσιαι μονάδες, ὅσαι

καὶ τοῦ ἔτους ἡμέραι συναχθήσονται. Euſtath. ad verſ. 224. Dionyſii perieg.

N	50.
E	5.
I	10.
A	30.
O	70.
Σ	200.
	365.

De Perſis Curtius lib. III. *Magos trecenti & ſexaginta quinque iuvenes ſequebantur puniceis amiculis velati, diebus totius anni pares numero: quippe Perſis quoque in totidem dies deſcriptus eſt annus.* Græci eundem numerum dierum anni indicare voluerunt ſuis Daphnephoriis: de quibus vide quæ ex Procli Chreſtomathia exſcripſit Photius biblioth. pag. 525. Et Numa Pompilius, apud Romanos ſimulacro Iani manu dextera trecentorum, & ſiniſtra ſexaginta & quinque numerum retinente. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. IX. Vid. Plin. lib. XXXIV. cap. VII.

Et in Ægypto quidem ant. fer. annum bimeſtrem fuiſſe] Imo menſtruus fuit, ut ſcribit Diodor. Siculus lib. I. pag. 22. Varro citante Lactantio lib. II. Inſtit. cap. XIII. Plutarch. in Numa pag. 131. Plin. lib. VII. cap. XLVIII. Auguſtin. lib. XII. de civitat. Dei, cap. X. & lib. XV. cap. XII. Suid. in ἥλιος. Proclus

clus lib. 1. in Timæum Plat. pag. 33. εἰ δὲ καὶ ὅ φησιν Εὔδοξος ἀληθὲς, ὅτι Αἰγύπτιοι τὸν μῆνα ἐνιαυτὸν ἐκάλουν. Macrob. lib. 1. Saturn. cap. xiv.

Ab Isone] Varia est huius loci lectio. Nam & *Pisone*, *Bisone*, *Bihone*, *Pherone*, legitur. Ultimum placet Manutio ex Herodoti lib. 11.

Quadrimestrem factum] Solin. cap. 111. Plutarch. in Numa, pag. 31. Αἰγυπτίοις δὲ μηνιαῖος ἦν ὁ ἐνιαυτὸς, εἶτα τετράμηνος, ὥς φασι. Augustin. lib. 12. de civit. Dei. c. 10. & lib. xv. de civitat. Dei, cap. xii.

Arminon] Nusquam hunc inter reges Ægypti invenio. An est *Armais?* cuius meminit Iosephus lib. 1. contra Appion. pag. 1041. Non liquet.

Arcades trimestrem] Sic Plin. lib. vii. cap. xlviii. Solin. cap. iii. Macrob. lib. 1. Saturn. cap. xii. D. Augustin. lib. xv. de civitat. Dei, cap. xii. At Plutarch. in Numa Arcadas quadrimestrem annum habuisse auctor est. Vid. Stob. Eclog. Phys. pag. 21.

Προσέληνοι] Vid. Lucian. περὶ ἀστρολ. pag. 829. Scholiast. Apollon. Rhod. lib. iv. Argonaut. vers. 264. Scholiast. Æschyli in Prometheo. Stephan. de urbib. in Ἀρκάς. Suid. in Βεκκεσέληνε. Ovid. lib. 1. Fastor. Cicer. pro Fundanio. Iohan. Tzetz. histor. Chiliad. 2. 55. & Chiliad. 4. hist. 2.

Horum instituisse] De Horo Rege Ægypti, vid. Herodot. lib. II. pag. 165. Diodor. Sicul. lib. I. pag. 22. Macrob. lib. I. Satur. c. 21. Diogenes autem Laërtius in Thalete memorat, Thaletem τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ invenisse.

Eoque ver, æstatem] Diodor. Sicul. lib. I. pag. 23. *κατ' ἐκείνους γὰρ τοὺς χρόνους τὸν ἐνιαυτὸν ἀπαρτίζεσθαι τέτταρσι μησὶ, τοῖς γινομένοις κατὰ τὰς ἑκάστων τῶν χρόνων ὥρας, οἷον ἔαρος, θέρους, χειμῶνος. ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ παρ' ἐνίοις τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἐνιαυτοὺς ὥρους καλεῖσθαι. καὶ τὰς κατ' ἔτος ἀναγραφὰς, ὡρογραφίας προσαγορεύεσθαι.* Annum antiquitus ὧρον Græce dictum testatur etiam Plutarchus Sympos. lib. V. quæst. IV. Hesychius Grammaticus, Etymol. Magn. Emendavimus autem hunc locum ante depravatum, legimusque: *Eoque ver, æstatem, autumnum, hyemem, ὥρας, & annum ὧρον dici, & Græcos annales ὥρους, eorumque scriptores ὡρογράφους.*

Cares autem & Acarnanes] Vid. Plutarch. in Numa, pag. 131. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XII. Solin. cap. III. D. Augustin. lib. XV. de civit. Dei, cap. XII.

CAPUT XX.

SEd, ut hos annos mittam, caligine iam profundæ vetustatis obductos: in his quoque, qui sunt recentioris memoriæ, & ad

ad curſum Lunæ vel Solis inſtituti, quanta ſit varietas, facile eſt cognoſcere, ſi quis vel in unius Italiæ gentibus, ne dicam peregrinis, velit anquirere. nam, ut alium Ferentini, alium Lavinii, itemque Albani vel Romani, habuerunt annum: ita & aliæ gentes. omnibus tamen fuit propoſitum, ſuos civiles annos, varie interkalandis menſibus, ad unum verum illum naturalemque corrigere. De quibus omnibus diſſerere quoniam longum eſt, ad Romanorum annum tranſibimus. Annum vertentem Romæ Licinius quidem Macer, & poſtea Feneſtella, ſtatim ab initio duodecim menſium fuiſſe ſcripſerunt. ſed magis Iunio Gracchano, & Fulvio, & Varroni, & Suetonio, aliiſque credendum, qui decem menſium putaverunt fuiſſe: ut tunc Albanis erat, unde orti Romani. Hi decem menſes dies trecentos quatuor hoc modo habebant.

Martius	xxxi.
Aprilis	xxx.
Maius	xxxi.
Iunius	xxx.
Quintilis	xxxi.
Sextilis & September	xxx.
October	xxxi.
November & December	xxx.

quorum quatuor maiores pleni, cæteri ſex cavi vocabantur. Poſtea, ſive à Numa, ut ait

Fulvius, ſive, ut Iunius, à Tarquinio duodecim facti ſunt menſes, & dies CCCLV. quamvis Luna duodecim ſuis menſibus CCCLIIII dies videatur explere. Sed, ut unus dies abundaret, aut per imprudentiam accidit, aut, quod magis credo, ea ſuperſtitione, qua impar numerus plenus, & magis fauſtus habebatur. Certe ad annum priorem unus & quinquaginta dies acceſſerunt: qui quia menſes duos non implerent, ſex illis cavis menſibus dies ſunt ſinguli detracti, & ad eos additi, factique ſunt dies quinquaginta ſeptem: & ex his duo menſes, Ianuarius undetriginta dierum, Februarius duodetriginta. Atque ita omnes menſes pleni, & impari dierum numero eſſe cœperunt, excepto Februario, qui ſolus cavus, & ob hoc cæteris infauſtior eſt habitus. Denique, cum interkalarem menſem viginti duum, vel viginti trium dierum alternis annis addi placuiſſet, ut civilis annus ad naturalem exæquaretur: in menſe potiſſimum Februario, inter Terminalia & Regifugium, interkalatum eſt. idque diu factum, priuſquam ſentiretur, annos civiles aliquanto naturalibus eſſe maiores. Quod delictum ut corrigeretur, Pontificibus datum eſt negotium, eorumque arbitrio interkalandi ratio permiſſa. Sed horum plerique, ob odium, vel gratiam, quo quis magiſtratu citius abiret, diutiuſve fungeretur, aut publici re-

ci redemtor ex anni magnitudine in lucro damnove eſſet, plus minuſve ex libidine interkalando, rem ſibi ad corrigendum mandatam, ultro depravarunt. Adeoque aberratum eſt, ut C. Cæſar Pontifex Maximus, ſuo III. & M. Æmilii Lepidi conſulatu, quo retro delictum corrigeret, duos menſes interkalarios dierum ſexaginta ſeptem, in menſem Novembrem & Decembrem interponeret, cum iam menſe Februario dies tres & viginti interkalaſſet, faceretque eum annum dierum cdxlv, ſimul providens in futurum, ne iterum erraretur. nam interkalario menſe ſublato, annum civilem ad Solis curſum formavit. Itaque diebus ccclv addidit x. quos per ſeptem menſes, qui dies undetricenos habebant, ita diſtribuit, ut Ianuario, & Sextili, & Decembri bini accederent, cæteris ſinguli: eoſque dies extremis partibus menſium appoſuit, ne ſcilicet religiones ſui cuiuſque menſis à loco ſummoverentur. Quapropter nunc cum in ſeptem menſibus dies ſinguli & triceni ſint, quatuor tamen illi ita primitus inſtituti eo dinoſcuntur, quod nonas habent ſeptimanas: cæteri, quintanas. Præterea pro quadrante diei, qui annum verum ſuppleturus videbatur, inſtituit, ut peracto quadriennii circuitu, dies unus, ubi menſis quondam ſolebat, poſt Terminalia interkalaretur: quod nunc Biſextum vocatur. Ex

hoc anno, ita à Iulio Cæſare ordinato, cæteri ad noſtram memoriam Iuliani appellantur, iique conſurgunt ex IIII Cæſaris conſulatu. qui, etiam ſi non optime, ſoli tamen ad annum naturæ aptati ſunt. nam & priores alii, etiam ſi qui decimeſtres fuerunt, nec Romæ modo, vel per Italiam, ſed & apud gentes omnes, quantum poterat idem, fuerunt correcti. Itaque cum de aliquo annorum numero hic dicetur, non alios par erit, quam naturales accipere. &, ſi origo mundi, in hominum notitiam veniſſet, inde exordium ſumeremus.

IN CAPUT XX.

LAvinii] Laviniorum annus tredecim menſibus terminabatur, eratque dierum trecentorum ſeptuaginta quatuor, ut Solinus auctor eſt, cap. III. D. Auguſt. lib. xv. de civit. Dei, cap. XII.

Annum vertentem] Annum Romuli duodecim habuiſſe menſes, Licinii Macri & Feneſtellæ opinionem ſequutus, docet Ioſephus Scaliger lib. II. de emend. temp. pag. 165.

Iunio Gracchano] Sic etiam Ulpiano dicitur L. I. in pr. D. *De offic. quæſt.* At Varroni eſt *Iunius Gracchus* lib. v. de ling. Lat. pag. 50.

Aliiſque credendum] Gell. lib. III. cap. XVI.

xvi. Macrob lib. i. Saturnal. cap. xii. Solin. cap. iii. Ovid. lib. i. Fast. Plutarch. in Numa pag. 131.

A Numa] Liv. lib. i. pag. 16. Plutarch. in Numa pag. 132. Plin. Secundus de vir. illust. Macrob. lib. i. Saturn. cap. xiii.

Ea superstitione qua impar numerus] Vid. Servium ad illud Virgilii Eclog. viii.

--- *numero Deus impare gaudet.*

Macrob. lib. i. Saturnal. cap. xiii. Solin. cap. iii.

Interkalarem mensem] Qui dictus est *Merkidinus*, ut Plutarch. in Numa, vel *Merkedonius*, ut idem in Cæsare memoriæ prodidit. Rationem vero interkalandi, de qua hic agitur, vide apud Macrob. lib. i. Saturnal. cap. xiii. Solin. cap. iii. & Ioseph. Scalig lib. ii. de emend. temp.

Terminalia] Varro lib. v. de ling. Latin. pag. 46. *Terminalia, quod is dies anni extremus constitutus. Duodecimus enim mensis fuit Februarius, & cum intercalatur, inferiores quinque dies duodecimo demuntur mense.* Vid. Scalig. lib. i. de emend. temp. pag. 14. ubi Censorinum erroris in hac re coarguit.

Regifugium] De hoc Festus. *Regifugium, dies notatur in Fastis VI. Kal. Martias, ut ait Verrius, ita dictus, quia eo die rex Tarquinius Roma fugerit.* Ovid. lib. ii. Fast. in vi. Kal. Martii reiicit.

Annos civiles aliquanto naturalibus esse maiores] Succrescebat enim singulis annis dies unus.

Pontificibus datum est negotium] Fastorum custodia penes Pontifices fuit, commissa illis à Numa Pompilio, ut testatur Livius lib. 1. Qui Fasti, etsi à C. Flavio Scriba, ut idem lib. IX. narrat, postea evulgati sint, interkalandi tamen, diesque vel eximendi vel transponendi arbitrium, penes eosdem permansit.

Sed horum plerique] Eandem sacerdotum fraudem notat quoque Sueton. in Iul. Cæs. cap. XL. Ammian. Marcellin. lib. XXVI. pag. 334. Solin. cap. III. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIV.

Ut C. Cæsar Pontifex] De hac C. Iulii Cæsaris correctione anni, vid. Dion. Cass. lib. XLIII. pag. 227. Appian. lib. II. de bello civili in fin. Sueton. in Iul. Cæs. cap. XL. Ovid. lib. 3. fastor. Plin. lib. XVIII. cap. XXV. Plutarch. in Cæs. pag. 1349. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIV. Tangit & Solin. cap. III. sed ineptissime. Optime Scaliger lib. IV. de emend. temp.

Quadringentorum quadraginta quinque] Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIV. habet dies quadringentos quadraginta tres. Corrupte, ut opinor. Legendum itaque, *quadringentos quadraginta quatuor*. Tot enim dies annum con-

confusionis habuisse, evidentissime ostendit Scaliger lib. iv. de emend. temp. in eoque dissentit à Censorino nostro, qui mensem Merkedonium sive interkalarium, eo anno imparem fuisse existimat, ipse vero parem.

Ut Ianuario] Macrob. lib. 1. Saturn. c. 10.

Ne scilicet religiones] Macrob. hæc explicat lib. 1. Saturnal. cap. xiv.

Cum in septem mensib.] Pertinent huc versus Ausonii:

Implent tricenas per singula menstrua luces
Iunius, Aprilisque, & cum Septembre November.
Vnum ter denis cumulatius adde diebus
Per septem menses, Iani Martisque Calendis,
Et quas Maius agit, quas Iulius, Augustusque,
Et quas October, positusque in fine December.
Vnus erit tantum duodetriginta dierum,
Quem Numa præposito voluit succedere Iano.
Sic tercentenis decies accedere senos,
Quadrantemque, & quinque dies, sibi computat annus.

Quatuor tamen illi] Vid. Macrob. lib. 1. Saturnal. capp xii. xiii. & xiv.

Quod nunc Bisextum] Ideo quod eo anno bis dicatur, Sexto Kalend. Martias. L. *deniq. 3. §. minorem* D. *de minor.* L. *cum bisextum.* 98. D. de Verbor. signif. Augustin. lib. 4. de tri-

 nit.

nit.c.4. Macrob. lib. I. Saturnal. cap.XIV. Vid. Isidor. lib. VI. Orig. cap. XVII. Ammian. Marcel.lib. XXVI.pag.334.

Qui etiamq non optime] Locus depravatus, quod vel lectionum varietas facile indicat.

Si origo mundi] De anno conditi mundi mira inter eos etiam, quibus literæ sacræ notæ sunt, discrepantia. Secundum Iosephi Scaligeri tamen illustrissimi & exactissimi chronographi calculum, annus quo ista scribimus, est à conditu mundi 5562. qui est à nato Christo iuxta Dionysium 1613.

CAPUT XXI.

NUnc vero id intervallum temporis tractabo, quod ἱστορικὸν Varro appellat. Hic enim tria discrimina temporum esse tradit. Primum, ab hominum principio ad cataclysmum priorem: quod propter ignorantiam vocetur ἄδηλον. secundum, à cataclysmo priore ad Olympiadem primam; quod quia in eo multa fabulosa referuntur, μυθικὸν nominatur: tertium, à prima Olympiade ad nos, quod dicitur ἱστορικὸν, quia res in eo gestæ veris historiis continentur. Primum tempus, sive habuit initium, sive semper fuit, certe quot annorum sit, non potest comprehendi: secundum non plane quidem scitur, sed tamen ad mille circiter & 10c. annos esse

credi-

creditur. à priore ſcilicet cataclyſmo, quem Ogygium dicunt, ad Inachi regnum, anni circiter cccc. hinc ad Olympiadem primam paullo plus cccc. Quos ſolos, quamvis mythici temporis poſtremos, tamen quia à memoria ſcriptorum proximos, quidam certius definire voluerunt. Et quidem Soſibius ſcripſit, eſſe cccxcv. Eratoſthenes autem, ſeptem & cccc. Timæus ccccxvii. Aretes ıɔxiiii. & præterea multi diverſe. quorum etiam ipſa diſſenſio incertum eſſe declarat. De tertio autem tempore fuit quidem aliqua inter auctores diſſenſio, in ſex ſeptemve tantummodo annis verſata. Sed hoc, quodcumque caliginis, Varro diſcuſſit: & pro cætera ſua ſagacitate, nunc diverſarum civitatium conferens tempora, nunc defectus, eorumque intervalla retro dinumerans, eruit verum, lucemque oſtendit, per quam numerus certus non annorum modo, ſed & dierum perſpici poſſit. Secundum quam rationem, niſi fallor, hic annus, cuius velut index & titulus quidam eſt, Ulpii & Pontiani conſulatus, ab Olympiade prima milleſimus eſt & quartus decimus, ex diebus duntaxat æſtivis, quibus agon Olympicus celebratur, à Roma autem condita DCCCCXCI, & quidem ex Parilibus, unde urbis anni numerantur. Eorum vero annorum, quibus Julianis nomen eſt, cc LXXXIII, ſed ex die

Kal.

Kal. Ian. unde Iulius Cæsar anni à se constituti fecit principium. At eorum, qui vocantur anni Augustorum, CCLXV. perinde ex Kal. Ian. quamvis ex ante diem decimum sextum Kal. Februarii Imperator Cæsar, D. F., sententia L. Munacii Planci, à Senatu, cæterisque civibus, Augustus appellatus est, se VII. & M. Vipsanio Agrippa III. Coss. Sed Ægyptii, quod biennio ante in potestatem ditionemque Pop. Rom. venerunt, habent hunc Augustorum annum CCLXVII. Nam, ut à nostris, ita ab Ægyptiis, quidam anni in literas relati sunt. ut quos Nabonnazaru nominant, quod à primo imperii eius anno consurgunt, quorum hic DCCCC. LXXXVI. item Philippi, qui ab excessu Alexandri Magni numerantur, & ad hunc usque perducti, annos DLXII consummant. Sed horum initia semper à primo die mensis eius sumuntur, cui apud Ægyptios nomen est Thoth: quique hoc anno fuit ante diem VII. Kal. Iul. cum abhinc annos centum, Imperatore Antonino Pio, II. & Bruttio Præsente Coss., iidem dies fuerint ante diem XII. Kal. August. quo tempore solet Canicula in Ægypto facere exortum. Quare scire etiam licet, anni illius magni, qui, ut supra dictum est, & solaris, & canicularis, & Dei annus vocatur, nunc agi vertentem annum centesimum. Initia autem istorum annorum propterea notavi, ne quis eos aut ex Kal.

Kal. Ian. aut ex alio aliquo tempore ſimili putaret incipere : cum his conditorum voluntates,non minus diverſæ ſint, quam opiniones philoſophorum. Iccirco aliis à novo Sole,id eſt,à bruma, aliis ab æſtivo ſolſtitio, pleriſque ab æquinoctio verno,partim ab autumnali æquinoctio,quibuſdam ab ortu vergiliarum,nonnullis ab earum occaſu,multis à canis exortu, incipere annus naturalis videtur.

In Caput XXI.

Quod dicitur ἱστορικὸν] Hinc Africanus apud Euſeb. lib. x. præpar. Euang. & Iuſtin. Martyr λόγῳ παραινέτ. aiunt, ὅτι οὐδὲν Ἕλλησι περὶ τῶν Ὀλυμπιάδων ἀκριβὲς ἱστόρηται.

Primum tempus] Vid. Ariſtotel.lib.VIII. Phyſ.cap.I.

Sed tamen ad mille circ. & ſexcentos] De integritate huius loci vehementer dubito: mutare tamen quicquam abſque auctoritate veterum codicum religio fuit. De tempore certe à cataclyſmo Ogygio, uſq; ad primam Olympiadem, inter ſcriptores non convenit. Nam noſter numerat annos MDC. Africanus autem & alii,quos citat Euſebius lib.x. præparat. Euangel.pag. 287. & ſeqq. mille & viginti tantum. Deinde Cenſorinus Inachum Ogyge poſteriorem facit, qui tamen prior fuit.

fuit. Euſeb. ibid. & in Chron. lib. poſteriore. Niſi velis referre ad Inachum Sicyoniorum regem. At hunc non Inachum, ſed Ianiſſum fuiſſe, ex Pauſania docet Ioſephus Scaliger in animadverſionibus in Euſebii Chronic. pag. 44. Vid. eundem lib III. canon. Iſagog. pag. 340.

Ad Olympiadem primam] Iphiti nimirum. Nam Hercules primus huius ludicri, ut plurimorum eſt opinio, auctor fuit: deinde intermiſſum aliquamdiu Iphitus inſtauravit, ut Solinus tradit. Sed quia Solini locus corruptus eſt, illum ex vetuſtis manuſcriptis codicibus, qui aſſervantur in Illuſtriſſimi Principis Holſatiæ bibliotheca, integritati ſuæ reſtitutum hic apponere placet. *Certamen Olympicum, quod Hercules in honorem atavi materni Pelopis ediderat, intermiſſum Iphitus Elius inſtauravit, poſt excidium Troiæ anno quadringenteſimo octavo.* Ergo ab iſto numeratur Olympias prima. Vid. Patercul. Hiſtor. lib. I.

Varro diſcuſſit] Par laus Varroni tribuitur à Cicerone lib. I. Academ. quæſt. *Tu ætatem patriæ, tu deſcriptiones temporum, tu ſacrorum iura, tu ſacerdotum, tu domeſticam, tu bellicam diſciplinam, tu ſedem regionū & locorum, tu omnium divinarum humanarumque rerum nomina, genera, officia, cauſas, aperuiſti.*

Index & titulus] Quod Cenſorino *index & titulus*, id Græcis ἐποχὴ eſt.

Ab

Ab Olympiade prima millesim.] Sup. cap. xviii.

Ex diebus duntaxat æstivis] Liv. lib. xxvii. pag. 657. *Olympia ludicrum ea æstate futurum erat, quod maximo cœtu Graciæ celebraretur.*

A Roma autem condita] De intervallo primæ Olympiadis, usque ad Romam conditam, variæ sunt & discrepantes auctorum sententiæ, relatæ à Dionys. Halicarn. lib. i. Antiq. Roman. pag. 60. Solin. cap. ii. Inter illas autem duæ sunt præcipuæ: altera Porcii Catonis, altera M. Varronis. Cato, quique eius sectam sunt sequuti, uti Dionys. Halicarnas. lib. i. Antiq. Rom. pag. 57. & 60. & seq. item Solin. dict. cap. ii. statuunt, Romam esse conditam anno primo septimæ Olympiadis. Varro autem & qui illum sequuntur, uti Pomponius Atticus, M. Tullius, citati à Solino, Velleius Paterculus lib. i. pag. 6, & Censorinus, anno tertio sextę Olympiadis conditam esse opinantur. De primis autem Palilibus vide quæ differit Ioseph. Scaliger lib. v. de Emend. temp. pag. 362.

Parilibus] Sic scribunt Festus Pomp. Var. lib. ii. de re rust. cap. i. Cic. lib. ii. de divin. Liv. lib. xl. Dionys. Halicarn. lib. i. pag. 75. Solin. cap. ii. Alii *Palilia*. Ovid. lib. iv. Fast. & xiv. Metamorph. Plutarch. in Romul. pag. 42. Plin. lib xviii. cap. xxvi.

Anni Augustorum] Dicuntur & *Augustani* inf.

inf. cap. seq. ideo, quod C. Cæsar Octavianus eo anno Augusti cognomen sumsit. Sueton. in Augusto cap. VII. Dion Cass. lib. LIII. pag. 581. Vell Patercul. lib. 2. quod deinceps sequentes Imperatores retinuerunt. At quod Censorinus scribit ex ante diem XVI. Kal. Feb. Cæsarem Octavianum Augustum appellatum esse, id Ovid. lib. I. Fastor. in Idus Ianuarias confert.

Idibus in magni castus Iovis æde sacerdos
Semimaris flammis viscera libat ovis.
Redditaque est omnis populo provincia nostro:
Et tuus Augusto nomine dictus avus.

Nabonazaru nominant] De Nabonazaro, & annorum ab ipso denominatorum epocha, vide quæ traduntur à Scaligero lib. V. de Emendat. temp. pag. 368.

Quorum hic nongentesimus] A prima igitur Olympiade Iphiti, ad epocham Nabonazari, anni sunt viginti octo. Ab urbis condita anni quinque.

Ab excessu Alexandri Magn.] Mortuus est igitur Alexander Mag. Olympiadis CXIII. anno ultimo. vel, ut Iosephus lib. I. cont. Apion. pag. 1048. existimat, anno primo Olympiadis CXIV. Anno ab V. C. 429. Ab epocha Nabonazari anno 424.

Sed horum initia] Porphyr. in lib. de antro Musarum. Αἰγυπτίοις γὰρ ἀρχὴ ἔτους, οὐχ ὑδροχόος, ὡς Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καρκίνος. πρὸς γὰρ

τῷ

τῷ καρκίνῳ, ὁ σῶθις, ἣν κυνὸς ἀστέρα Ἕλληνές φασι.

Canicula in Ægypto] Vide Scalig. lib. III. de Emendat. temp. cap. de anno Ægyptiaco.

Et Dei] *Dei* legendum eſt, non *diei*. θεοῦ ἐνιαυτὸς, ſup. ca. 18.

Cum his conditorum voluntates] Simplic. in Comment. in lib. v. Ariſtotel. φυσ. ἀκροάσ. pag. 205. α. ὡς ἡ ἡμεῖς ποιούμεθα ἀρχὰς ἐνιαυτοῦ μὲν περὶ θερινὰς τροπὰς ὡς Ἀθηναῖοι, ἢ περὶ μετοπωρινὰς, ὡς οἱ περὶ τὴν νῦν καλουμένην Ἀσίαν, ἢ περὶ χειμερινὰς, ὡς Ῥωμαῖοι, ἢ περὶ ἐαρινὰς, ὡς Ἄραβες καὶ Δαμασκηνοί.

A novo ſole, id eſt, à bruma] Varro lib. v. de ling. Lat. pag. 49. *Nonæ appellatæ, aut quod ante diem nonum Eidus ſemper, aut quod ut novus annus Kalendæ Ianuariæ ab novo Sole appellatæ, novus menſis, nova Luna, Noneis.* Ovid. lib. I. Faſtor.

Bruma novi prima eſt, veteriſque noviſſima Solis.

Principium capiunt Phœbus & annus idem.

Diſſentit Servius ad Virgilii lib. VII. Ænid. ad illum verſum, --- *Vel cum Sole novo.* inquit enim: *Proprie Sol novus eſt octavo Kalendas Ianuarias.*

CAPUT XXII.

MEnſum genera duo. nam alii ſunt naturales,alii civiles. Naturalium ſpecies duæ, quod partim Solis, partim Lunæ eſſe dicantur. Secundum Solem fit menſis, dum Sol unumquodque in zodiaco orbe ſignum percurrit. Lunaris eſt autem, temporis quoddam ſpatium a nova Luna. Civiles menſes ſunt numeri quidam dierum, quos unaquæque civitas ſuo inſtituto obſervat; ut nunc Romani a Kalendis in Kalendas. Naturales,& antiquiores, & omnium gentium communes ſunt. Civiles, & poſterius inſtituti, & ad unamquamque pertinent civitatem. Qui ſunt cœleſtes,ſive Solis,ſeu Lunæ, neque peræque inter ſe pares ſunt, nec dies habent totos. quippe Sol in Aquario moratur circiter undetriginta, in Piſce fere triginta,in Ariete unum & triginta, in Geminis prope triginta & duos: & ſic in cæteris inæquabiliter. ſed uſque adeo non totos dies in ſingulis; ut annum ſuum, id eſt, dies trecentos ſexaginta quinque, & portionem neſcio quam, adhuc Aſtrologis inexploratam, in duodecim ſuos dividat menſes. Luna autem ſingulos ſuos menſes conficit diebus undetriginta circiter,& dimidiato. ſed & hos inter ſe diſpares, alias longiores, alias breviores. At civitatium menſes vel magis numero

ro dierum inter ſe diſcrepant: ſed dies ubique habent totos. Apud Albanos Martius eſt ſex & triginta, Maius viginti & duum, Sextilis duodeviginti, September ſedecim. Tuſculanorum Quintilis dies habet triginta ſex, October triginta duos. idem October apud Aricinos triginta novem. Minime videntur erraſſe, qui ad Lunæ curſum menſes civiles accommodarunt, ut in Græcia plerique, apud quos alterni menſes ad tricenos dies ſunt facti. Maiores quoque noſtri idem ſunt æmulati; cum annum dierum CCCLV. haberent. Sed D. Iulius cum videret hac ratione nec ad Lunam menſes, ut oportebat, neque annum ad Solem convenire, malui annum corrigere: ut ſic etiam menſes, vel cum veris illis ſolaribus, & ſi non ſinguli, univerſi tamen ad anni finem neceſſario concurrerent. Nomina decem menſibus antiquis Romulum feciſſe, Fulvius & Iunius auctores ſunt: & quidem duos primos à parentibus ſuis nominaſſe, Martium à Marte patre, Aprilem ab Aphrodite, id eſt, Venere: unde maiores eius oriundi dicebantur. proximos duos à populo, Maium à maioribus natu, Iunium à iunioribus; cæteros ab ordine, quo ſinguli erant: Quintilem uſque ad Decembrem perinde à numero. Varro autem Romanos à Latinis nomina menſum accepiſſe arbitratur. auctores eorum antiquiores,

quam urbem fuiſſe, ſatis argute docet. Itaque Martium menſem à Marte quidem nominatum credit, non quia Romuli fuerit pater, ſed quod gens Latina bellicoſa. Aprilem autem non ab Aphrodite, ſed ab aperiendo; quod tunc fere cuncta gignantur, & naſcendi clauſtra aperiat natura. Maium vero non à maioribus, ſed à Maia nomen accepiſſe; quod eo menſe tam Romæ, quam antea in Latio, res divína Maiæ fiat, & Mercurio. Iunium quoque à Iunone potius, quam iunioribus, quod illo menſe maxime Iunoni honores habeantur. Quintilem, quod loco apud Latinos fuerit quinto: item Sextilem, ac deinceps ad Decembrem, à numeris appellatos. Cæterum, Ianuarium & Februarium poſtea quidem additos, ſed nominibus iam ex Latio ſumtis: & Ianuarium ab Iano, cui attributus eſt, nomen traxiſſe, Februarium à februo. Eſt *februum* quidquid piat purgatque; & *februamenta* purgamenta: item *februare*, purgare, & purum facere. *Februm* autem non idem uſquequaque dicitur. nam aliter in aliis ſacris februatur, hoc eſt, purgatur. In hoc autem menſe Lupercalibus, cum Roma luſtratur, ſalem calidum ferunt, quod *Februm* appellant. unde dies Lupercalium proprie Februatus, & ab eo porro menſis Februarius vocitatur. Ex his duodecim menſibus duorum tantum nomina immutata. nam, qui Quin-

Quintilis fuit, Iulius cognominatus est, C. Cæsare v. & M. Antonio Coss., anno Iuliano secundo. qui autem Sextilis fuerat, ex S. C., Marcio Censorino, C. Asinio Gallo Coss., in Augusti honorem dictus est Augustus, anno Augustano xx. Quæ nomina etiam nunc ad hanc permanent memoriam. Postea vero multi Principes nomina quædam mensum immutaverunt, suis nuncupando nominibus. quod aut ipsi postmodum mutaverunt, aut post obitum eorum, illa nomina pristina suis reddita mensibus fuerunt.

In Caput XXII.

Mensum genera] *Mensum* pro *mensium*. Infr. *nomina quædam mensum immutarunt*. Sup. cap. ix. *alterum septem mensum, alterum decem*. Ovid. lib. v. Fast.

Nec tu dux mensum Iane biformis eras.

Lunaris est autem] Lunaris mensis triplex est, περιοδικὸς, συνοδικὸς, & φάσεως. Mensis περιοδικὸς est, cum Luna ab eodem puncto zodiaci profecta, ad idem revertitur. Quod tempus constat secundum Plin. lib. i. cap. ix. & Chalcid. in Timæum Platon. p. 59. diebus $27\frac{1}{3}$. Secundum Cleomedem lib. i. Meteor. cap. iii. diebus $27\frac{1}{2}$. Secundum vero Gellium lib. iii. cap. x. & Macrob. lib. i. Somn. Scip. cap. vi. diebus 28. Vitruv. lib. 9. c. 4.

 diebus

diebus 28, & una circiter hora amplius. Martian. Capell. lib. 8. diebus 27. & besse. Συνοδικὸς mensis est, cum Luna à Sole profecta, rursus ad eum redit. Quod fit, secundũ Censorinum hoc capite, die $29\frac{1}{2}$. Geminum pag. 115. die $29\frac{1}{2}\ \frac{1}{33}$. Plinium lib. I. cap. IX, Cleomed. loco sup. notato, Cassiodorum lib. II. Var. XXXVI. die 30. Mensis φάσεως est, qui incipit secundo die à coitu, duratque usque dum tota rursus deficiat, exque oculis evanescat. Vid. Plin. lib. II. cap. IX.

Usque adeo non totos dies] Geminus tamen totos dies refert, iuxta quem Sol moratur

In	CANCRO	XXXI.	dies.
	LEONE	XXXI.	
	VIRGINE	XXX.	
	LIBRA	XXX.	
	SCORPIO	XXX.	
	SAGITTARIO	XXIX.	
	CAPRICORNO	XXIX.	
	AQUARIO	XXX.	
	PISCIBUS	XXX.	
	ARIETE	XXXI.	
	TAURO	XXXII.	
	GEMINIS	XXXII.	

Fulvius & Iunius auct. sunt] Varro etiam lib. V. de ling. Lat. pag. 50. Fulvium Flaccum & Iunium Gracchum huius rei auctores laudat.

dat. Adi Macrob. lib. I. Saturn. cap. XII. Solin. cap. III. Ovid. lib. I. Fast.

Martis erat primus mensis, Venerisque secundus.
Hæc generis princeps, ipsius ille pater.
Tertius à senibus, iuvenum de nomine quartus;
Quæ sequitur numero turba notata fuit.

Martium mensem] Idem ἔτυμον placet Festo. At Isodorus lib. v. Orig. cap. 33. Martium dictum autumat, *Quod eo tempore cuncta animantia ad marem aguntur, & concumbendi voluptatem.*

Aprilem autem non ab Aphrodite] Cincius apud Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XII. Plutarch. in Numa pag. 132. idem affirmat. Vid. Isidor. dict. loco.

Maium vero] Vid. Fest. in *Maius.* Macrob. & Isidor. d. l. Servium lib. I. Georg. ad vers. *Vere novo,* &c. Plutarch. in Numa.

Iunium quoque] Festus & Cincius quoque à Iunone sic dictum putant. alii à Iunio Bruto, ut refert Macrob. libro iam toties citato.

Quintilem[Vid. Fest. in *Martius.* Macrob. lib. I. Saturn. cap. XII. Solin. cap. III. Isidor. dict. loc.

Ianuarium ab Iano] Macrob. lib. I. Satur. cap. XIII. Isidor. lib. v. Orig. cap. XXXIII. Suaves sunt Græci, qui Ianuarium vel quasi αἰωνάριον dictum putant, uti Longinus apud Suid. in Αἰωνάριος. Αἰωνάριος, ὁ Ἰαννουάριος

 μλώ.

μὴν. οὕτω Λογγῖνος αὐτὸν ἑρμηνεῦσαι βιάζεται, ὡσανεὶ αἰῶνος πατέρα. Vel à ianua, ut Porphyrius in lib. de antro Musarum, διὸ Ἰανουάν εἰπόντες τὴν θύραν, καὶ Ἰανουάριον μῆνα τὸν θυραῖον προσεῖπον. quamvis hoc Latinis nonnullis etiam placuit. Vid. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. IX. Tertullian. lib. de Idolat. cap. XV. & lib. de coron. milit. c. 14. Hieronym. lib. 9. comment. in Ezechiel. c. 29. Ovid. lib. 1. Fast.

Februarium à Februo] Vid. Fest. in *Februarius*. Ovid. lib. II. Fast. Servium lib. 1. Georg. ad vers. *Vere novo, &c.* Isidor. lib. V. Origin. cap. XXXIII. Plutarchum in Numa, & si ridere voles Suidam in Φεβρουάριος. Athen. lib. 3. dipnosophist.

Est Februum] *Februum* Sabinorum lingua purgamentum est, teste Varrone lib. V. de ling. Lat. pag. 46. Augustin. lib. 7. de civit. Dei. c. 7. unde *Februare*, id est, purgare. Idem lib. 1. de vita pop. Roman. citante Nonio in *Februare*.

Lupercalibus] De Lupercalium Festo vide Dionys. Halicarn. lib. 1. antiq. Rom. p. 26. Plutarch. in Numa. p. 132. & in C. Cæsar, p. 1350. Ovid. lib. 2. fast. Iustin. lib. 43. histor. Macrob. lib. 1. Saturn. c. 13.

Qui Quintilis fuit, Iulius cognominat.] In honorem videlicet natalis eius. Dion. Cass. lib. XLIIII. pag. 275. & Appian. lib. II.
de

de bell. civili, pag. 494. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XII. Plutarch. in Numa pag. 132. Augustin. lib. 2. de doctrina Christ. c. 21.

Sextilis fuerat, ex SC.] Senatusconsultum huius rei ergo factum, extat apud Macrob. lib. I. Saturn. cap. XII. Vid. Dion. Cass., lib. LV. pag. 632. Plutarch. modo dicto loco. Sueton. in Augusto. c. 31.

Multi Principes nomina quædam mensium immutaverunt] Nam Nero Aprilem mensem *Neroneum* dici iussit. Sueton. in eius vita cap. LV. Domitianus Octobrem *Domitianum* vocavit. Inde Martial. lib. 9. epig. 2. *Dum Ianus hiemes, Domitianus* (id est, October) *autumnos, Augustus annis commodabit æstates*. Euseb. lib. I. Chron. pag. 44. Plutarch. in Numa. Commodus Imp. omnium mensium nomina immutavit, teste Suida in Κόμοδος, & Ælio Lampridio in eius vita pag. 73, Dione & Herodian. Eadem insania laboravit etiam Demetrius, qui τὸν Μουνυχιῶνα nominavit Δημητριῶνα, ut refert Plutarchus in eius vita. pag. 1638.

Caput XXIII.

Superest pauca de die dicere, qui, ut mensis & annus, partim naturalis, partim civilis est. Naturalis dies est, tempus ab oriente Sole ad Solis occasum. cuius contrarium tempus est nox, ab occasu Solis, usque ad ex-

ortum. Civilis autem dies vocatur tempus, quod fit uno cœli circumactu, quo dies verus, & nox continetur. ut cum dicimus, aliquem dies triginta tantum vixisse; relinquitur enim etiam noctes intelligere. Huiusmodi dies ab Astrologis, & civitatibus, quatuor modis definitur. Babylonii quidem à Solis exortu, ad exortum eiusdem astri, diem statuerunt. at in Umbria plerique à meridie ad meridiem. Athenienses autem ab occasu Solis ad occasum. Cæterum Romani à media nocte ad mediam noctem, diem esse existimaverunt. Indicio sunt sacra publica, & auspicia etiam magistratuum, quorum si quid ante medium noctis est actum, diei, qui præteriit, adscribitur: si quid autem post mediam noctem, & ante lucem factum est, eo die gestum dicitur, qui eam sequitur noctem. Idem significat, quod qui à media nocte, ad proximam mediam noctem, in his horis quatuor & viginti nascuntur, eundem diem habent natalem. In horas duodecim divisum esse diem, noctemque in totidem, vulgo notum est. Sed hoc credo Romæ post reperta solaria observatum. Quorum antiquissimum quod fuerit, inventu difficile est. alii enim apud ædem Quirini primum statutum dicunt, alii in Capitolio, nonnulli ad ædem Dianæ in Aventino. Illud satis constat, nullum in foro prius fuisse, quam id, quod M.
Vale-

Valerius ex Sicilia advectum, ad rostra in columna posuit. quod quum ad clima Siciliæ descriptum, ad horas Romæ non conveniret, L. Philippus Censor aliud iuxta constituit. deinde aliquanto post P. Cornelius Nasica Censor ex aqua fecit horarium, quod & ipsum ex consuetudine noscendi à Sole horas, *solarium* cœptum vocari. Horarum nomen non minus annos ccc. Romæ ignoratum esse, credibile est. nam in XII. Tabulis nusquam nominatas horas invenias, ut in aliis postea legibus, sed ANTE MERIDIEM, eo videlicet, quod partes diei bifariam tum divisi meridies discernebat. Alii diem quadripartito, sed & noctem similiter, dividebant: idque similitudo testatur militaris, ubi dicitur, *vigilia prima*, item *secunda*, & *tertia*, & *quarta*.

In Caput XXIII.

Naturalis dies est tempus] Lege Geminum pag. 79.

Babylonii quidem à Solis exortu] Plin. lib. II. cap. LXXVII. Gell. lib. III. cap. II. Macrob. lib. I. Saturn. cap. III. Isidor. lib. V. Orig. cap. XXX. Beda de temp. rat. cap. III.

Athenienses ab occasu Solis] Varro apud Macrob. lib. I. Saturn. c. 3. Plin. lib. 2. c. 77. Iudæi quoque, Gen. I. & Nomades Libyes, quem-

quemadmodũ ex Nicolao de moribus gent. Stobæus refert Serm. 165. Et Galli, teste Cæſare lib. VI. de bello Gall. *Galli ſe omnes à Dite patre prognatos prædicant, idque à Druidibus proditum dicunt. Ob eam cauſam ſpatia omnis temporis, non numero dierum, ſed noctium definiunt: & dies natales, & menſium, & annorum initia ſic obſervant, ut noctem dies ſubſequatur.* Et Germani: Tacit. de morib. German. *Nec dierum numerum ut nos, ſed noctium computant. Sic conſtituunt, ſic condicunt, ut nox ducere diem videatur.* Exempla paſſim in Cod. LL. Antiquar. Alemann.

Romani à media nocte] Præter auctores paulo ante laudatos, vide Plutarch. Quæſt. Rom. LXXXIV. & in Pandecte iur. L. *More.* 8. *De feriis.* L. *A qua ætate.* 5. D. *Qui teſt. fac. poſ.* L. 1. D. *De manumiſſ.*

In horas duodecim] Horæ ſunt duum generum, ἰσημεριναὶ, & καιρικαί. Ἰσημερινὴ, Latine *æquinoctialis* dicta, Plin. lib. II. cap. LXXXXVII. eſt viceſima quarta pars integræ revolutionis æquatoris. Καιρικὴ eſt duodecima pars cuiuſque diei vel noctis naturalis. De horis ſi plura deſideras, videas licet Cœl. Rhodogin. lib. XII. Antiq. lect. cap. XIX. Lil. Gregor. Gyrald. lib. de ann. & menſibus, pag. 603. Ioſeph. Scalig. lib. I. de Emend. temp. Læl. Biſciolam lib. IX. horar. ſubſec. cap. XIX.

Apud ædem Quirini ſtatutum] Nimirum

rum à L. Papyrio Curſore. Plin. lib. VII. cap. LX.

M. Valerius] Meſſalla, Catana ſcilicet capta in Sicilia. Plinius ibid.

L. Philippus Cenſor] Plinio eſt Q. Marcius Philippus; quod fortaſſe rectius.

P. Cornelius Naſica cenſor ex aqua] Vid. Plin. ibid. Horologiorum porro ex aqua primus inventor Cteſibus dicitur, teſte Vitruvio lib. IX. cap. IX. De Horologiis autem eorumque diverſis inventoribus, vid. Vitruvium dicto loco. Plin. lib. II. cap. LXXVI. & lib. VII. cap. LX. Blaſium Vignier. in annotat. ad Philoſtrati Icones. part. II. pag. 311.

Solarium cœptum vocari] Ita emendarunt doctiſſimi viri, Petr. Faber lib. II. Semeſt. cap. ult. & Franc. Modius, Novantiq. lect. Epiſt. XIV. itaque edidit Carrio. In aliis retro exemplaribus erat *Horarium*.

Horarum nomen] Horarum diſtinctio antiquitus ex arbitrio Prætoris pendebat, ut Varro indicat lib. V. de ling. Lat. pag. 62. ex Coſconio: *Prætorem accenſum ſolitum eſſe iubere, ubi ei videbatur horam eſſe tertiam, inclamare horam eſſe tertiam, itemque meridiem, & horam nonam.*

Meridies diſcernebat] Nam meridies ab eo, quod medius dies. Varro lib. V. de ling. Lat.

Vigi-

Vigilia prima] Vigiliarum usus antiquissimus, cum apud Iudæos, ut Iudic. VII. vers. 19. I. Reg. XI. vers. 11. Psalm. LXXXIX. v. 4. & ibi D. Hieronym. & Psalm. CXXIX. vers. 6. Matth. XIV. vers. 25. Luc. XII. vers. 38. tum Romanos. Veget. lib. III. de re milit. cap. VIII. Vid. Lips. lib. V. de milit. Roman. Dial. IX. Suid. in φυλακὴ & προφυλακή.

CAPUT XXIV.

SUnt etiam plura noctis & diei tempora, aliis subnotata, propriisque discreta nominibus; quæ apud veteres poëtas passim scripta inveniuntur. ea omnia ordine suo exponam. Incipiam à nocte media, quod tempus principium & postremum est diei Romani. Tempus, quod huic proximum est, vocatur *de media nocte:* sequitur *gallicinium*, cum galli canere incipiunt. dein *conticinium*, cum conticuerunt. tunc *ante lucem*, & sic *diluculum*, cum, Sole nondum orto, iam lucet. secundum diluculum vocatur *mane*, cum lux videtur Solis. post hoc *ad meridiem.* tunc *meridies*, quod est medii diei nomen. inde *de meridie:* hinc *suprema.* quamvis plurimi *supremam*, post occasum Solis esse existimant: quia est in XII. Tabulis scriptum sic. SOL. OCCASUS. SUPREMA. TEMPESTAS. ESTO. Sed postea M. Plætorius Tribunus plebis scitum tulit, in quo scriptum est: PRÆTOR.

tor. Urbanus. Qui. Nunc. Est. Quique. Post. Hac. Fuat. Duos. Lictores. Apud. Se. Habeto. Isque. Usque. ad. Supremam. Ius. Inter. Civis. Dicito. Post supremam sequitur *vespera*, ante ortum scilicet eius stellæ, quam Plautus *vesperuginem*, Ennius *vesperum*, Virgilius *hesperon*, appellant. Inde porro *crepusculum*, sic fortasse appellatum, quod res incertæ *creperæ* dicuntur; idque tempus noctis sit, an diei, incertum est. post id sequitur tempus quod dicimus, *luminibus accensis*, antiqui *prima face* dicebant. deinde *concubium*, cum itum est cubitum. exinde *intempesta*, id est, multa nox, qua nihil agi tempestivum est: tunc, *ad mediam noctem*, dicitur: & sic, *media nox*.

In Caput XXIV.

Quod tempus principium] Sup. cap. præcedenti. Easdem vero diei noctisque partes recensent fere Varro lib. v. de ling. Latin. & ex Varrone Servius in Commentar. in lib. II. Æneid. Virgilii. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. III. Isidor. lib. v. Orig. cap. xxx. & xxxI. Beda de rat. temp. cap. v. Vide etiam Iul. Polluc. lib. I. cap. VII. & VIII.

Galli canere] V. Plin. lib. 10. c. 21.

Sol occasus] Sic Gellius citat lib. xvII. cap. II. At Varro lib. v. de ling. Latin. pag. 44.

Fest.

Feſt.in *Supremum*. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. III. *Solis occaſus*.

M. Plætorius] Tangit Varro dicto loco.

Quique poſthac fuat] Ita legendum potius cenſeo, quam *fiet*.

Plautus veſperuginem] Plautus in Amphitr. Act. I. Sc. I. Citatus etiam à Varrone lib. V. de ling. Lat. pag. 74. Feſto Pomp. lib. XX. & D. Auguſtino lib. XXI. de civitate Dei, cap. VIII. Vitruv. lib. 9 c. 4.

Ennius veſperum] Et Horat. lib. II. Od. IX.

--- nec tibi, veſpero
Surgente, decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.

Virgilius Heſperum] Virgil. Eclog. VIII.

--- tibi deſerit Heſperus Oetam.

Et Eclog. X.

Ite demum ſaturæ, venit Heſperus, ite capellæ.

Prima face] V. Ioh. Brod. lib. 4. miſcell. c. 33.

Intempeſta] Vid. Serv. lib. III. Æneid. Virg. ad verſ.

Et Lunam in nimbo nox intempeſta tenebat.

ELO-

ELOGIVM.

Macrobius in Somnium Scipion. Lib. II. Cap. IV.

In re naturaliter obscura, qui in exponendo plura, quam necesse est, superfundit, addit tenebras, non adimit densitatem.

VARIÆ LECTIONES

In CENSORINO.

CAPUT I.

PAG. I. DE DIE NATALI] *Inscribitur etiam hic liber,* DE HUMANA ORIGINE. vers. 2. opere quam] *Ger. & Ald. edit.* nonnunquam.

3. cariora] *al.* cariore.

5. inhiat is] *Germ. & Ald.* inhiant ii.

5. 6. dives vocatur] *Ger. & Ald.* divites vocantur.

11. comperisti] *Germ.* comprendisti.

14. censeri] *Ald. editio non habet* censeri.

14. 15. Comicus ait] *Germ. editio addit,* Terentius.

18. recte] *Germ.* bene.

Pag. 2. vers. 4. eæ, quæ] *Ald.* eæ quidem quæ.

5. præcedant] *Germ. & Ald.* præcedunt.

6. accedant] *Germ.* accedunt. enim] *al.* etiam.

8. minime] *Ger.* minimum.

8. à dîs] *Ger. & Ald.* à diis.

9. neque] *Ger. & Ald.* nec.

14. ex ethica parte] *Ger.* hic apertæ.

19. cuncta,

19. cuncta, quæ] *Germ. & Ald.* cuncta ista, quæ.
20. facunde] *Ger.* familiariter.
22.23. possint] *Bld.* possent. *Germ.* possunt.
23. aliquantum] *Ald.* aliquantulum.
25. in me ut vetus adagium] *Germ.* In me vetus adagium iure dic. *ald.* in me vetus elogium.
26. Sus Minervam] *Ger. edit. addit,* docet.
27. plura did.] *Ger.* plura *deest.*
Pag. 3. vers. 2. Dîs] *Germ. & Ald.* diis.
3. ut se gratos] *Al.* ut se non ingratos.
4. iis] *Germ. & Ald.* hoc.
11. Deo sacrum] *Ald. non habet* sacrum.

Caput II.

Pag. 9. vers. 18 quod ait] *Ald.* ut ait.
24. hostiam] *Germ.* hostia.
24. 25. faciundam] *Ald.* faciendum.
26. Atticus, & est] *Germ.* Articulus sive.
27. numeris] *Ald.* muneribus.
Pag. 10. vers. 3. Deli] *Germ.* Delii.
5. 6. in hoc] In *in aliis non habetur.*
6. factum] *Germ. & Ald.* facta.
7. oportet] *Ald.* oporteat.
8. Sed &] *Germ.* & *deest.*
11. veneremur] *Germ.* veneretur.

CAPUT III.

PAG. 16. vers. 18. Hic] *Germ. deest.*

19. genamur] *Ger.* generemur.

19. curat] *Ald.* curet.

19. genitur] *Ald.* gignatur. *Ger.* gignitur.

20. 21. suscipit ac tuetur] *Germ. & Ald.* suscipiat ac tueatur.

21. genendo] *Ger. & Ald.* gignendo.

24. Granius Flaccus] *Germ.* C. Flaccus.

Pag. 17. vers. 4. nono] *Ald.* XVI.

8. præterea] *Ald. deest.*

8. hominum] *Germ.* homini.

17. 18. exceptos] *Ger.* acceptos.

20. colant] *al.* celebrent.

24. præmia] *al.* pretia.

27. hic] *Ger. & Ald.* iste.

28. peperit] *Ger.* pepererunt.

CAPUT IV.

PAG. 25. vers. 4. dicere prius] *al.* quærere primum.

5. natura] *Germ.* naturæ.

5. 6. de origine] *Germ.* de natura.

10. seminibus procreatos] *Germ. & Ald.* seminibus esse procreatos.

11. successione] *Germ. & Ald.* successioneque.

11. progare] *Ger.* prorogare.

13. generi] *Ger.* gratia.

16. ali-

16. aliquando] *al.* aliquem.
18. qua ſemper humanum genus fuiſſe creditur] *al.* quæ ſemper credidit genus humanum fuiſſe.
20. Ocellum] *Germ.* Cereium. *al.* Cocceium.
23. itemque] *Ger. & Ald.* item.
24. 25. opinati] *al.* opinari.
Pag. 26. verſ. 4. iſto mundo] *Ald.* mundo *non habet.*
9. primigenios] *Ger. deeſt.*
9. 10. naturave] *Ger.* ve *deeſt.*
11. in] *Ger. deeſt.*
15. eſſe natos] *In Ger. & Ald. editione additur,* ut Virgilius. Hic (*Ger.* Hinc) lapides. Pyrrhæ iactos Saturnia regna. Et alibi: Quo tempore primum
Deucalion vacuum lapides iactavit in orbem.
Unde homines nati durum genus.
17. monſtroſas] *Ger.* monſtruoſas.
21. ſimillima] *Ger.* ſimilia.
Pag. 27. v. 5. in Ste*] *Ger. & Ald.* inſerta. *al.* vel in ſterte.
6. diſſenſis] *Ger. & Ald.* diſſentiente. *al.* diſceſſiſſe.
8. viſum eſt] *Ger. & Ald.* viſum eſſe.
11. cohærentes primum] *Ger. deſunt hæ duæ voces. al.* primum adhærentes.
12. ingenitum] *Ger.* ingenium.

18. id eſt,Dei provid.] *al.* & Dei providentia.

25. Nymphas, Indigenaſque Faunos] *al.* Nymphas Indigetes Faunoſque.

26. non difficile] *al.* non difficilis.

29. confingant] *Ger.& Ald.* confingat.

Pag.28.verſ.3.humo] *Ger.*homo.

5. mutua cæde inter ſe necatis] *Ger.* mutuo inter ſe necatis.

7. fuerint] *Ger.* fuerunt.

9. exaratus] *Germ.& Ald.* exortus.

10. extiſpicii] *al* auſpicii.

11. tum] *Ger. & Ald. deeſt.*

11.12. exſcripſerunt] *al.* ſcripſerunt.

CAPUT V.

PAG.35.verſ.23.quæ] *Ger.& Ald.* quod.

24. pertinent] *Ger.& Ald.* pertinet.

25. compendio] *Ger.* compendioſe. *al.* quo potero compendio.

28. è lævis] *Germ.deeſt* è.

28. dirivari] *Ald.* adoriri. *Ger.* oriri.

36. 4. amiſſionem] *Ger.* emiſſionem. *Ald.* amiſſionem.

4.5. Qui mares ſunt, per-] *Ger. & Ald.* mares perim.

8.9 gregum] *Ger & Ald.* Græcam. *Aldus legendum putat,* crebram coitionem.

17. viſum eſt] *Germ.* eſt *non habet.*

CA-

CAPUT VI.

PAG.39.verf.16. Principale] *Ald. addit* cerebrum.

23. nafcitur, aliturque] *Ald.* & *Germ.* nafcatur alaturque.

26. ferme] *Ger.* ferunt.

Pag.40. 1.formatus] *Ger.* formetur. *Ald.* formatur.

3. Anaxagoræ enim, cæterifque compluribus] *Germ.* Anaxag. etiam cum aliis plurib.

6. prominens] *al.* permanens.

7. ex eoque] *Ger.* & *Ald.* ex eo.

16. principium] *Ald.* & *Germ. deeft.*

16. Sedem] *Ger.* femen.

18. &] *Ald.* & *Ger. deeft.*

20. è] *al.* ex.

21. è] *Ger.* & *Ald. deeft.*

24. funt] *Germ.* & *Ald. deeft.*

27. fuerit] *Germ.* fuit.

28. frigus] *Ger.* & *Ald.* frigidus.

29. calidum] *Germ.* & *Ald.* calidus.

29. frigidum] *Ger.* & *Ald.* frigidus.

Pag. 41. verf. 1. calidum] *Germ.* & *Ald.* calidus.

2. fuerit] *Germ.* fi erit. *Ald. utrumque deeft.*

2. frigidum] *Germ.* & *Ald* frigidus.

7. femina] *Ger.* & *Ald. deeft.*

11. Id enim] *Ger.* Id etiam.

14.15. tantummodo] *Ger. & Ald.* partum tantummodo.

15. si utrumque] *Ald.* & si utrumque.

17. utramque] *Ger.* utrumque.

CAPUT VII.

PAG. 44. vers. 13. necesse est] *Ald.* necesse sit.

14. Musica] *Ald. & Germ.* Musicaque.

16. soleant,] *Ald.* soleat.

21. numerus] *Germ. & Ald.* numeris.

22. septem formemur mensibus] *Ger.* septimis à partu formentur dentes mensibus. *Ald.* Septimis formentur dentes mensibus.

23. 24. Et post sept. men. d. n. inn. iid. post. sept. cad. an.] *Germ.* Et post septimum cadant annum. *Ald.* Et, cum post septimum mensem dentes nobis innascantur, iidem quoque post septimum cadant annum.

Pag. 45. vers. 1. Ideo, quod] *Ger.* ideoque.

2. ut septem] *Ald.* septem *non habet*.

3. confirmationem] *Germ. & Ald.* consummationem.

10. aliqua] *Ger. & Ald.* aliqui.

10. alii] *Germ. & Ald. deest*.

13. Pythagorica] *Germ.* Pythagoricus.

14. Evenor] *Germ.* Evenus. *Ald. legendum putat* Eudæmus. *ex Æliani hist. animal.*

16. Eu-

16. Euthyphronem] *Germ.* Euriphonē. *al.* Euripidem; *vel* Euriphanum.
21. ſenſerunt] *Germ. & Ald.* ſentiunt.
22. mihi] *Germ. deeſt.*
22. 23. mihi ſupra nominatus] *Ald. non habet.*
26. undecimum menſem] *Germ. & Ald.* undecimo menſe.

CAPUT VIII.

PAG. 51. verſ. 11. nono] *Ger.* VIII.
11. & decimo] *Ald. non habet.*
11. tantummodo] *Ger.* tantum.
14. ſtatis] *Germ. & Ald.* ſtantibus.
19. 20. diſparili ſua temperatura] *Germ. & Ald.* hac ſua diſparilitate pariter.
26. Quid] *Ald.* Quidquid.
Pag. 52. verſ. 11. ſit neceſſe] *Germ. Ald.* ſit neceſſe eſt.
11. & in al.] & *Ald. deeſt.*
15. has Græci μοίρας cognominarunt: eo videlicet, quod deas Fatales nuncupant μοίρας] *Ger.* Has Græci μέρη vocant.
17. Et eæ] *Germ. & Ald.* Et hæ.
25. 26. tunc pr.] *Germ.* tum pr.
28. vocatur] *Germ. & Ald.* dicitur.
29. qui] *Ger.* quia.
29. 30. ſubtendit. nam ſi, ut] *Ald.* ſuccidit (*Ger.* ſubcedit) natura cuius.
Pag. 53. verſ. 1. deinde] *Germ. & Ald.* deinceps.

2. hexagoni æquilateralis] *Germ.* & *Ald.* hexagoniæ quæ (*Germ.* qui) lateralis.

6. videatur] *Germ.* videbatur.

7.8. videt] *Germ.* videlicet.

17. polygoni] *Germ.* polygoniæ.

17. afficit] *Ald.* efficit.

23. potuerit] *Germ.* poterit.

CAPUT IX.

PAG. 60. verſ. 16. & ſem.] *Ald.* at ſem.

17. vel] *Germ.* & *Ald.* ut.

20. capillumque] *Germ.* capillumve. *Ald.* capilloſve.

24. conformari] *Germ.* confirmari.

26. afferunt] *Germ.* & *Ald.* ferunt.

CAPUT X.

PAG. 62. verſ. 12. mittitur] *Ald.* innititur.

14. miſſæ, φθόγγοι vocantur] *Germ.* emiſſæ φθόγγος vocatur.

18. diaſtemata] *Ald non habet.*

18. quæ alia] *Ald.* quare (*Germ.* quæ) διαστήματα.

20. ἡμιτόνιον] *Germ.* ſemitonium.

22. promiſcue] *Germ.* & *Ald.* permixtæ. *Alia,* promiſce.

Pag. 63. verſ. 4.5. hemitonii] *Ger.* ſemitonii.

6. altera] *Germ.* alia.

6. hemitonii] *Germ.* ſemitonii.

8. eſt enim vel.] *Ger.* & *Ald.* vel *non habent.*

11. qui

11. qui] *Germ. & Ald. deest.*
12. duo] *Ald.* tria.
14. Platoni] *Germ.* Plato.
14. ἡμιτόνιον] *Germ.* semitonion.
14. autem] *Germ. deest.*
15. δίεσις] *Germ.* δίεσιν.
15. appellatur] *Germ.* appellat.
16. aliquid] *Germ. & Ald.* liquide.
16. nec] *Germ. & Ald. deest.*
25. mutabat, & id identidem *Germ. & Ald.* mutabat inter se collata & identidem.

Pag. 64, vers. 1, 2. At eam] *Germ.* ad eam.
2. 3. ubi invenitur, ubi pond.] *Ger. & Ald.* ubi invenitur pond.
3. 4. sesquitertia] *Germ.* sesquialtera.
5. cum autem] autem *Germ. & Ald. deest.*
7. διπλασίῳ] *Germ.* displasion.
8. si] *Ald.* an.
10. cavo] *Ald.* cano.
14. sescuplo] *Ald. non habet.*
15. duodecim] *Germ.* septem.

CAPUT XI.

PAG. 68, vers. 10. forsitan obscure] *Germ. & Ald.* forsitan quidem obscure.

Pag. 69, vers. 4. ratione] *Germ.* rationi.
11. perficiunt] *Ald.* perficiant.
13. absolvitur] *Germ.* absolvit.
17. pervenit] *Germ. & Ald.* pervenerit.
20. tota humana vita finitur] *Germ. & Ald.*

Ald. vota humana finitur.

20. ut & Solon] *Germ. & Ald.* & ut Solon.

30. pro portione, diebus] *Germ. & Ald.* proportione est diebus.

Pag.70,verſ.3.prodit] *Germ. & Ald.* procedit.

7. hos dies] dies *Germ. deeſt.*

9. præterit] *Ald.* præteriit.

15. obſervatur] *Germ.& Ald.* obſervantur.

18. diebus] *Ald.* dies.

20. xc. & uno] *Germ. & Ald.* LXXII.

22. ducentis ſeptuaginta quinque] *Ger. & Ald.* CCLXXIV.

29. multas] *Germ.* multos.

Pag.71,verſ.2.vocaverunt ἔκρυσιν] *Germ.* vocari ἦκρυον.

3. Sanguineum] *Germ.* ſanguinem.

3. ἐκτρωσμὸς] *Germ.* ἔκτρομος. *Ald.* ἔκτρωμα.

4. Quod] *Germ.* quia.

4.5. videntur] *Ald.* videantur.

6. imparem] *Germ. & Ald.* in partem.

7. &] *Germ. deeſt.*

8. CCLXXIX.] *Ger. deeſt hic numerus. Ald.* CCLXXIII.

12. naturam] *Germ. non habet. Ald.* numerum.

CA-

CAPUT XII.

PAG.76, verſ. 6. ſacris ædibus] *al.* ſacris omnibus.

7. cum] *al. deeſt.*

7. ageretur: non Apollini] *Germ. & Ald.* ageretur: Marti, non Apollini.

11. aut] *Ger.& Ald.* ut.

11. ac] *Germ. & Ald.* aut.

13. urbem] *Germ.& Ald.* urbes.

17.18. ſufferant] *Ald.* ferant.

21. Quamobrem] *Ald.* Ob quam rem.

24. expergitus] *Ger.& Ald.* experrectus.

27. reddidit] *Ald.* reddit.

eiuſdem] *Ald.* eius.

CAPUT XIII.

PAG. 81, verſ. 17. hæc] *Ger.& Ald.* hoc.

17. accedit] *Germ.* procedit.

22. diaſtematis congrua] *Ger.* diaſtematis motum habere congrua. *Ald.* diaſtematis habere congrua.

23. quamq.] *Germ.* quoq. *Ald.* quæque.

26. quam capere] *Ger. & Ald.* quam non caperent.

27. non poſſunt] *Ger.& Ald. deſunt.*

Pag. 82, verſ. 4. indicavit] *Ald.* iudicavit.

12. uſque] *Ger.& Ald. deeſt.*

17. & dimidium] *In Germ.& Ald. editione additur*, quod vocatur diapente.

25. fa-

25. faciat] *Germ.* facit.

26. id eſt] *Germ.* idem.

30.31.ad terræ] *Germ.*ad *non habet.*

Pag. 83. verſ. 1. Summitatẽ] *Ger.* ſummitate.

3.4.ad alias] *Ger. & Ald. deeſt.*

6. hunc] *Germ. & Ald. deeſt.*

7. τὸ χορεῖον] *Germ. & Ald.* azonium. *al.* Caxomon.

7. quia] *Germ.* qui.

8. ſunt] *Germ. & Ald.* ſint.

11. ſeparatim] *Ald.* ſeparatum.

13. Muſica] *Germ. & Ald.* Muſicæ.

CAPUT XIV.

PAG. 91. verſ. 3. annos] *Ald.* anno.

3. XV.] *Ger.* quartumdecim.

8. erant] *Germ. & Ald.* erat.

9. poſſunt] *Germ. & Ald.* poſſent.

10. in quarto autem aduſque] *Germ.* in quarto uſque.

10. aduſque LX.] *Ger & Ald.* uſque ad.

12. uſque finem] *Germ.* uſque ad finem. *Ald.* uſque in finem.

14. eſſent, ſenes appellatos] *Germ. & Ald.* eſſet, ſenex appelletur.

15. iam] *Ger. & Ald. deeſt.*

15. laboraret] *Germ. & Ald.* laboret.

16.17. ætates] *Ger.* ætatum.

17. finem primæ] *Ger.* finem vitæ uniuſcuiuſque primæ.

17. putavit VII.] *Germ.* putavit finem VII. *Ald.* putavit esse VII.

27.28. terminum si] *Germ. & Ald.* terminum vitæ si.

30. procurrunt] *Ger.* præcurrunt.

30. Etruscis quoque] *Germ. & Ald.* Etruscisque.

30.31. fatalibus] *Ger. & Al.* fatalem.

Pag. 92. vers. 2.3. quæ duo ad] duo *Germ. & Ald. non agnoscunt. al.* quæ quam ad.

4. proferri] *Ger. & Ald.* proferre.

5. octuagesimo] *Germ. & Ald.* LXX.

6. impetrari] *Germ.* impetrare.

8.9. omnibus] *Germ.* hominibus.

19. temperari] *Ger. & Ald.* tentari.

21. in qua alii dixerunt oculos albescere; in nona, omnia fieri languidiora] *In Germ. editione hæc non habentur: nec Aldus agnoscit illa,* in qua alii dixerunt oculos albescere. *Deinde ita habet*: In nona, illa declinare.

Pag. 93. vers. 4. tum] *Germ.* tunc.

8. sunt] *Ald.* sint.

15. vicesimum, &c] *Ald.* vicesimum, alterum &c.

15. secundum] *Ald. deest.*

15.16. secundum, dein] *Germ.* secundum & dein.

19. unum] *Ald. deest.*

23. inclinat] *Ger.* inclinant.

24. du-

24. ducuntur] *Germ. & Ald.* dicuntur.
25. philosophus] *Ger. & Ald.* philosophię.
27. putavit, novenario] *Ger. & Ald.* putavit scilicet novenario.
27. complet] *Germ.* complent.
29. reciperent] *Germ.* recipiant.
Pag. 94, vers. 13. vel hebdom.] *Ger.* vel *deest.*
15. quod &] *Germ.* & *deest.*
15. & ad] *Germ.* ad *deest.*
16. cæteris duco] *Germ. & Ald.* cæteris non duco.
21. claros] *Germ.* claro.
22. reperio] *Ger.* reperit.
27. protulisse] *Germ.* pertulisse.

CAPUT XV.

PAG. 103, vers. 8. corpori] *Ald. deest.*
17. & Dionysius] *Ald.* & *non habet.*
Pag. 104. vers. 3. ferunt] *Germ.* fere. *Ald. utrumque deest.*
11. veterum, nunc] *Ald.* veterum quos nunc.
11. suspicimus] *Ger. & Ald.* suscepimus.
11. quem] *Ald. deest.*
13. dicemus] *Germ.* dicimus.
14. non in te omnium virt. præd. conf. q. t. laud. se postp. erubesceret.] *Hæc omnia in Germ. desiderantur.*
22. sacerdotii] *Germ.* sacerdotis.
27. consecutus es] es *Germ. deest.*

30. ple-

30.,plebis] *Ald.*plebe.

30. non optavit] *Ald* non exoptavit.

Pag. 105. verſ. 2. vice] *Germ.*iure.

CAPUT XVI.

PAG. 108. verſ. 3. tempuſque] *Germ. & Ald.* tempus quoque.

7. vel] *Germ.* id eſt.

8. 9. aut annum] *Germ* aut unum annum.

14. fuit, &] *Ger. & Ald. & non habent.*

21. recipiat] *Germ.*accipiant. *Ald.*accipiat.

24. 25. decerpit] *Ald.*decerpat.

25. & apponit præterito] *Hæc à Germ. & Ald. edit. abſunt.*

26. futurum] *al.* venturum.

27. paria] *Germ. & Ald.*propria.

28. enim.] *Germ.*etiam.

Pag. 109. verſ. 4. finiti] *Ger. & Ald.* finito.

5. hæc enim] *Ger.* hæc etiam.

CAPUT XVII.

PAG. 111. verſ. 4. Et quoniam ſæ.a.nat. ſunt, a.ci.,pr. de nat. dicam.] *Hæc in Germ. & Ald. non habentur.*

9. enim] *Ger.* etiam.

9. γῡεὰν] *Germ.*genena.

12. à ſementi] *Ger. & Ald. deſunt.*

12. 13. ſementim] *Germ. & Ald.*ſementem.

14. Herodicus] *Ger. & Ald.*Heraclitus.

15. ſcribit dici] *Ald.* ſcribi dicit.

20. eos] *Germ. & Ald. deest.*

20. recedere] *Germ. & Ald.* decedere.

21. Arganthonium] *Germ.* Argantoninum. *Ald.* Argathonium.

23. ut] *Germ.* aut.

Pag 112.verſ.1. in centum] *Germ. & Ald.* in *non habent.*

3. in] *Ger. deest.*

3. ſedecim] *Germ. & Ald.* VI.

11. libri] *Germ. & Ald. deest.*

18. qui longiſſimam] *Ger. & Ald.* qui quam long.

Pag. 113. verſ. 14. ut] *Germ. & Ald. deest.*

15. cum Antias] *Ger. & Ald.* tum Ant.

19. Eſquilinam] *Germ.* Exquilinam.

22. fierent, & hoſtiæ] *Ger. & Ald.* fierent tribus noctibus, & hoſtiæ.

26. is] *Germ.* his.

27. at] *Germ. & Ald.* utq.

Pag. 114. verſ. 1. quod ſæcularibus] *Ger.* quod de ſæcul.

6. totienſque] *Ald.* totidemque.

10. primos] *Germ.* primo.

10. 11. regibus poſt] *Germ. & Ald.* regibus cum poſt.

11. CCXLV.] *Germ.* CCL. *Ald.* CCLV.

12. Valerius Antias ait] *Hæc Aldus nõ habet.*

13. at XV. virorum] *Ald.* eſſe ad XL. virorum. *cui congruit Germ. præter τὸ* eſſe, *quod non agnoſcit.*

13. Com-

13. Commentarii] *Germ.* & *Ald.* Commentarios.

13. annis] *Ald.* ante.

14. CCLXXXXVIII. *Germ.* CCXCIX.

14. Sp. Verginio] *Ger.* & *Ald.* Sp. Virginio.

15. Secundos ludos, ut Antias vult] *Hæc in Germ. & Ald. edition. non habentur.*

16. quinto trecentesimo] *Germ.* VIII. & XL. *Ald.* VII. & XL.

17. quindecim] *Ger.* & *Ald.* XII.

18. octavo & quadringentesimo] *Germ.* & *Ald.* CCCCX.

19. Corvino] *Ald.* Corvo.

19. iterum] *Ger. deest.*

19. Pœtilio] *Ald.* Pœtelio.

21. C. Iunio] *Germ.* & *Ald.* L. Iunio.

22. aut ut in lib. xv-vir. scriptum est] *Ger. & Ald. desunt.*

24.25. Licinio Varo] *Germ.* & *Ald.* Livio Varro.

Pag. 115. vers. 3. DCVIII] *Ger.* & *Ald.* DCIII.

5. anno DCXXVIII.] *Ger.* & *Ald.* annis DCXXIX.

5. M. Æmilio] *In Ger. & Ald.* M. *omissũ est.*

7. ludos C. Furnio] *Germ.* & *Ald.* ludos Furnio.

7. Silano] *Germ.* Syllano.

8. DCCXXXVII] *Germ.* DCXXXVII.

10. se IIII.] *Ger.* & *Ald.* se III.

10.11. anno IↃCCC.] *Ald.* DCCXLI.

11.ſe] *Germ. deeſt.*
12. IƆCCCXLI. *Germ. & Ald.* CC ∞ XLI.
13. Imperatores Septimius] *Ald.* Imperatores L. Sept.
13. M. Aurelius] *Ger. & Ald.* inde Aurelius.
14. Libone] *Ger.* Iubeno. *Al.* Iubone.
15. IƆCCCCLVII] *Ger.* DCCCLVII. *Ald.* CC ∞ LXVII.
16. poſt centum] *Germ.* poſt cx.
16. ut hi referrentur] *Ger. & Ald.* uti referuntur.
17. ſtatum] *Germ.* ſtatutum.
17. eſſe, neque] *Germ. & Ald.* eſſe ſæculum neque.
17. poſt centum decem] *Ger.* poſt xc.
22. annos] *Germ. & Ald.* annis.
25. ſæcula diſcerni] *à Germ. & Ald. abſunt.*
28. raro fiunt] *Ger.* raro ſunt. *Ald.* rara ſunt.
Pag. 116. verſ. 2. civile] *à Germ. & Ald. abeſt.*
3. modulum centum] *Germ. & Ald.* modulum annorum centum.
4. 5. Roma] *Ald.* A Roma.
5. IƆXCVI.] *Germ.* CCLVIII. *Ald.* DVII.
6. quîs] *Germ. & Ald.* qui.
7. 8. hunc numerum] *Germ. & Ald.* hunc annorum numerum.
10. vitam] *Germ. & Ald. deeſt.*
12. centenum fuerant] *Ald.* centum fuere.
15. quodque] *Germ. & Ald.* quod.
15. Dioſcorides] *Germ.* Diaſcorides.
17. conſtare] *Germ. & Ald. deeſt.*

19. per-

19. perierunt] *Germ. & Ald.* perierint.
20. eo] *Ger & Ald.*ideo.
20. id] *Germ. & Ald. deest.*
20.21. pendendo, omnis ætatis] *al.* pependit cor hominis.
21. increméta &] *al.*incrementa ætatis &.
21.22. deminutiones] *Germ.*diminutiones.
22. obſervent] *Germ. & Ald.* conſervent.
24. accedere binas; ab iis cent. drach. ab an. quinquag.] *Ger. editio non habet.*
28. vitam] *Germ. deeſt.*
Pag. 117. verſ. 6. Vettium] *Germ.* Vectium.
7. magno] *Germ. deeſt.*
8. docto] *Germ. & Ald.*doctori.
9. traderent] *Germ. & Ald.*tradebant.

Caput XVIII.

Pag. 127. verſ. 23. tam] *Ger. & Ald.* etiam.
24. alii annum] *Ald.*alii unum annum.
27. nunc] *Germ. & Ald.* hinc.
Pag. 128. verſ. 2. Lunam interdum] Lunam novam interdum.
8. ſeparatim] *Ger. & Ald.*ſeparatum.
9. ambos] *Ger.* ambo.
11.12. intercalabatur, q bi. circ. & rev. διετ. eſſet. u. m. q. L. p. al. f. an. tr. a. poët. d. Poſtea, cog. er. h. t. d. & πεν. f. ſed eam, quod q. quoque anno] *Hæc omnia in Ger. editione deſiderantur.*
13.14. patri] *Ald. deeſt.*

16.17. ſed eam] *Ald.* ſed & eam.
18. πεντακετηρίδα] *Ger.* Penteterida.
18. nominabant] *Ger. adiicit* quod quinto quoq. anno.
19. ex] *Germ. deeſt.*
20. ut annus] *Germ. & Ald. non habet.*
20. Solis] *Ger. adiicit* annum.
20. conſtaret] *Ger. & Ald.* conſtare.
21. unum] *Ger.* primum.
21. in] *Germ. deeſt.*
21.22. quadriennio] *Germ. & Ald.* quadriennium.
22. diem] *Germ. deeſt.*
24. quoque] *Germ. & Ald. deeſt.*
25. quod] *Ald.* quoniam.
30. verum] *Ger. & Ald.* vere.
Pag. 129. verſ. 5. hanc] *Germ. & Ald. deeſt.*
6.7. Cleoſtratum] *Ald.* Leoſtratum.
8. alios] *Germ. & Ald.* alii.
10.11. Mneſiſtratus] *Germ.* Mneſtratus.
11. Doſitheus] *Ger.* Doxitheus.
16. 17. proxima] *Ger. & Ald.* proxime.
23. proventus, ſterilitates item, morb.] *Germ.* proventus, ac ſterilitates, morboſque.
29. DCCCCXL.] *Germ.* CCCCXL. *Aldus* CCCXL.
Pag. 130. verſ. 2. Callippi] *Germ.* Calippi.
2. Cyziceni] *Quod ſequitur, non eſt in editione Germanica.*
3. interkalentur] *Ger. & Ald.* intercalarentur.
5. per-

5. perinde] *Ger. deest.*

17. solos] *Ger.& Ald.* solus.

18. itaque] *Germ. deest.*

18.19. quadriennium] *Ger.* quadriennio.

19. apud eos uno circiter die minus est, quam naturale quadriennium] *Hæc in Germ. editione desunt.*

20. eoque] *Germ.* eo.

21. MCCCCLXI.] *Germ.* MCCCLXI.

23. ὁ θεοῦ ἐνιαυτὸς] *Ald.* διεοψενιαυτὸς. *Ger.* ἐνιαυτὸς.

Pag. 131. vers. 1. mundi] *Ger. deest.*

5. CCCCLXXXIV.] *Germ.* CCCCLXXXVIIII.

6. Heraclitus] *Germ.* Herodotus.

7. X. M. CC. CIↃ. XXCIV. *Ger.* XIII. DCCCCLXXXIV. *Ald.* X. M. C ∞ XXCIV.

8. Orpheus C. M. XX.] *Ger. & Ald.* Orpheus CXX.

11.12. notandis] *Germ.* notandas.

13. quas vocant] quas vocat.

Pag. 132. vers. 1. fuit, duodecimo] fuit die duodecimo.

3.4. undequadragesimus] *Germ. & Ald.* undequadraginta.

5.6. dictum. nunc] *Ger. & Ald.* dictum est, nunc.

7. locus] *Germ. & Ald. addunt* videtur.

CAPUT XIX.

PAG.140.verſ.26.nondum] *Germ.deeſt.*
Pag.141.verſ.1.Ahrodiſius] *Ger.*Aphrodius.
1.2. & part. diei oct. Callip. a. CCCLXV. & Ariſt. Sam. tan. & pr. diei part. MDCXXIII. Meton vero CCCLXV. & dier. quin und.p. Oen. CCCLXV.] *Hæc Germ. editio non habet.*
4. M. DCXXIII.] *Ald.*MDXXXII.
6. Oenopides] *Ald.*Venopides.
7. Harpalus] *Germ.* Arpalus.
10. incomprehenſibile] *Germ. & Ald.* incomprehenſibilem.
10. quiddam] *Germ. & Aldus* quidem.
10.11. inenuntiabile] *Germ.* inenumerabilem. *Ald.* innumerabilem.
16. ſtatuebant, tam] *Ger. & Ald.* ſtatueb. & tam.
20. ab Iſone] *Ger.& Ald* à Piſone.
21. Arminon] *Ger.& Ald.*annum.
22. perduxiſſe] *Ger.& Ald.* produxiſſe.
23. primo] *Germ.& Ald.*primum.
24. προσέληνοι appellati] *Germ.*proſelinas appellant.
24. appellati] *Ald.* appellantur.
26. quod prius] *Germ.* quod quem prius.
27. quam] *Ger. deeſt.*
29. annum] *Ger.& Ald. deeſt.*
30.31. ὥρας] *Ald. & Ger.*ὥρους.

Pag.142.verſ.1.ὥρον *Germ. & Ald.deeſt.*

2. eorumque] τὸ que *Ger. & Ald. deeſt.*

3. circuitum] *Ald.& Germ.*circuitu.

5. ſemeſtres] *Germ.*ſemeſtrem.

6.&] *Germ. & Ald. deeſt.*

7.dies] *Ald.* die.

8. coniunctos] *Ger.*cunctos.

CAPUT XX.

PAG.146.verſ.26. mittam] *Germ. & Ald.* omittam.

28. recentioris memoriæ] *Ger. & Ald.* recentiores memoria.

Pag.147.verſ.4.anquirere] *Ger. & Ald.* inquirere.

5. itemque] *Germ.*item.

14. duodecim] *Germ.*XXII.

14.fuiſſe] *Germ. deeſt.*

15. Gracchano] *Germ.& Ald.*Graccho.

16.17.credendum,qui] *Germ. & Al.*credendum eſt qui.

18. Hi] *Ger.* in.

19. trecentos quatuor] *Ald.*XXXIIII.

26. Sextilis & September xxx.] *Ger.& Ald.* Sextilis & September tricenos.

Pag. 148.verſ.1. Tarquinio] *Ger.*Tarquino.

4. videatur] *Germ.*videbatur.

10.illis] *Ger.& Ald.* his.

11. dies] *Germ.& Ald deeſt.*

15. ita] *Germ.& Ald.deeſt.*

CAPUT XIX.

PAG. 140. verſ. 26. nondum] *Germ. deeſt.*
Pag. 141. verſ. 1. Ahrodiſius] *Ger.* Aphrodius.
1. 2. & part. diei oct. Callip. a. CCCLXV. & Ariſt. Sam. tan. & pr. diei part. MDCXXIII. Meton vero CCCLXV. & dier. quin und. p. Oen. CCCLXV.] *Hæc Germ. editio non habet.*
4. M. DCXXIII.] *Ald.* MDXXXII.
6. Oenopides] *Ald.* Venopides.
7. Harpalus] *Germ.* Arpalus.
10. incomprehenſibile] *Germ. & Ald.* incomprehenſibilem.
10. quiddam] *Germ. & Aldus* quidem.
10. 11. inenuntiabile] *Germ.* inenumerabilem. *Ald.* innumerabilem.
16. ſtatuebant, tam] *Ger. & Ald.* ſtatueb. & tam.
20. ab Iſone] *Ger. & Ald* à Piſone.
21. Arminon] *Ger. & Ald.* annum.
22. perduxiſſe] *Ger. & Ald.* produxiſſe.
23. primo] *Germ. & Ald.* primum.
24. προσέλινοι appellati] *Germ.* proſelinas appellant.
24. appellati] *Ald.* appellantur.
26. quod prius] *Germ.* quod quem prius.
27. quam] *Ger. deeſt.*
29. annum] *Ger. & Ald. deeſt.*
30. 31. ὥρας] *Ald. & Ger.* ὥρους.

Pag.

Pag.142.verſ.1.ὥρον *Germ. & Ald.deeſt.*

2. eorumque] τὸ que *Ger. & Ald. deeſt.*

3. circuitum] *Ald.& Germ.*circuitu.

5. ſemeſtres] *Germ.*ſemeſtrem.

6.&] *Germ. & Ald. deeſt.*

7.dies] *Ald.* die.

8. coniunctos] *Ger.* cunctos.

CAPUT XX.

PAG.146.verſ.26. mittam] *Germ. & Ald.* omittam.

28. recentioris memoriæ] *Ger. & Ald.* recentiores memoria.

Pag.147.verſ.4.anquirere] *Ger. & Ald.* inquirere.

5. itemque] *Germ.*item.

14. duodecim] *Germ.*XXII.

14.fuiſſe] *Germ. deeſt.*

15. Gracchano] *Germ.& Ald.*Graccho.

16.17.credendum,qui] *Germ. & Al.*credendum eſt qui.

18. Hi] *Ger.* in.

19. trecentos quatuor] *Ald.*XXXIIII.

26. Sextilis & September XXX.] *Ger.& Ald.* Sextilis & September tricenos.

Pag. 148.verſ.1. Tarquinio] *Ger.* Tarquino.

4. videatur] *Germ.*videbatur.

10.illis] *Ger.& Ald.*his.

11. dies] *Germ.& Ald deeſt.*

15. ita] *Germ.& Ald.deeſt.*

18. interkalarem] *Germ. & Ald.* interkalarium.

28. 29. plerique ob] *Ald.* plerique vel.

29. gratiam] *Germ. & Ald. deest.*

Pag. 149. verſ. 1. redemtor] *Germ. & Ald.* redemptores.

1. ex] *Germ. & Ald. deest.*

2. eſſet] *Germ. & Ald.* eſſent.

4. ultro] *Ger. & Ald.* vitioſe.

4. adeoque] que *Germ. & Ald. non habent.*

7. 8 interkalarios] *Ger. & Ald.* interkalares.

8. ſeptem] *Germ. & Ald.* VIII.

8. in] *Ald.* inter.

20. menſum] *Ger. & Ald.* menſium.

20. religiones] *Ger.* regiones.

21. ſummoverentur] *Germ.* ſummo verterentur.

Pag. 150, verſ. 4. optime] *Germ.* optimi.

6. etiamſi] *Germ.* etiam.

6. decimeſtres] *Germ.* decem menſes.

7. vel] *Germ. deest.*

8. quantum poterat idem, fuerunt] *Ald.* quantum iidem poſtea fuerunt. *Germ.* quantum poſtea.

CAPUT XXI.

PAG. 154. verſ. 14. id] *Germ.* ad.

18. 19. quod p. ig. v. ἀδ.] *Ger. & Ald. desunt.*

19. 20. à cataclyſmo priore] *Germ. & Ald. non habent.*

23. in

23. in] *Germ. deest.*

Pag. 155. verſ. 2. Ogygium] *Germ. & Ald.* Ogygis.

2. anni] *Germ. & Ald.* annis.

7. quidem] *Germ.* quod.

9. 10. Aretes] *Germ. & Ald.* Orethes.

10. IↃXIIII.] *Germ.* CL.

28. Parilibus] *Germ.* Palilibus.

30. CCXXCIII] *Germ.* CCLXXXVIII.

Pag. 156. verſ. 3. Auguſtorum] *Germ. & Ald.* Auguſtani.

3. perinde] *Germ.* pridie.

3. ex] *Germ. & Ald. deest.*

5. Imp. Cæſ. D. F.] *Germ.* Iul. Cæſ. Divi filius Imperator Auguſtus.

6. L.] *Germ. & Ald. deest.*

6. Munacii] *Germ.* Numacii.

7. Auguſtus] *Germ. & Ald. deest.*

8. Vipſanio] *Germ.* Vipſano.

8. III.] *Germ. deest.*

10. hunc] *Germ. & Ald. deest.*

11. CCLXVII] *Germ. & Ald.* CCLVIII.

13. Nabonnazaru] *Germ.* Nabonnagarios. *Ald.* Nabonnagarii.

14. conſurgunt] *Ald.* conſurgant.

17. hunc] *Germ.* huc.

20. anno fuit] *Ger.* anno præſente fuit.

22. Imperatore Antonino] *Ald. & Ger. deest.*

22. Pio] *Germ.* Ulpio.

22. II.] *Germ. & Ald. deest.*

23. Præſente] *Ger.* Romæ.
23. fuerint] *Ald.* fuerunt.
27. eſt,& ſolaris] *Ger.* eſt,ſolaris & canic.
28. Dei annus] *Germ.* trieteris.
Pag. 157,verſ. 1. ex alio alioquo] *Ald.* τὸ alio *deeſt. In Germ. autem editione totus hic locus ſic concipitur.* Initia autem iſtorum annorum propterea notavi; ne quis neſciat voluntates,quæ non minus diverſæ ſunt,quam opiniones philoſ.
1. tempore ſimili] *Ald.* tempore ſimul.
2. 3. voluntates non minus diverſæ ſint] *Ald.* voluntates quæ non minus diverſæ ſunt,quam philoſophorum. .*.
5. à bruma, aliis ab æſtivo] *Ald.* à brumali, ab æſtivo ſolſt. *Germ.* à brumali; aliis ab æſtivo ſolſtit.
6.7. autumnali æquinoctio] *Ald.* æquinoctio *deeſt.*

CAPUT XXII.

PAG. 162. verſ. 1. Menſum] *Ger. & Ald.* Menſium.
4. dicantur] *Ger.* dicuntur.
5. orbe] *al. deeſt.*
10. Romani] *Ald. & Germ.* Roma.
12. 13. inſtituti, &] *Germ.* τὸ & *deeſt.*
14. ſive] *Germ. & Ald.* ſeu.
15. neque] *Germ.* nec.
19. 20. inæquabiliter] *al.* inæqualiter.
27. alias

27. alias longiores,alias] *Ger. & Ald.* alios longiores,alios.
28. civitatium] *Ger. & Ald.* civitatum.
Pag. 163. verſ. 3. Maius viginti & duum] *Ger.* Maius XII. *Sed id typographi vitiũ arbitror.*
4. Sextilis duodeviginti] *Ger. & Ald.* Sextilis duodexxx.
6. October triginta duos] *al.* October XXX.
7. triginta novem] *al.* XXXIV.
9. 10. plerique] *Ger.* plæraque.
12. CCCLV. haberent] *al.* CCCLXV. hab. *Ger.* CCCLX. haberent.
15. neque] *al.* nec.
16. ut ſic] *Germ.* & ſic.
17. illis] *al.* illius.
23. Aphrodite, id eſt, Venere] *Ger. & Ald.* Aphrodite Venere.
29. menſum] *Germ. & Ald.* menſium.
30. antiquiores,quam] *Ger. & Ald.* antiquiores fuiſſe,quam urbem; ſatis ἀρχὴ docet.
Pag. 164. verſ. 3. quia Rom.] *Ald.* non quod Rom.
10. Maiæ fiat] *Ger.* Maiæ fit.
12. quod illo] *Ald.* quia illo.
12. maxime Iunoni] *Ger. & Ald.* maximi Iunoni habentur honores.
15. à numeris] *Ger. & Ald.* τὸ à *deeſt.*
18. & Ianuar.] *Ger. & Ald.* τὸ & *deeſt.*
18. adtributus eſt] *In Ger.* τὸ eſt *deſideratur.*
20. piat

20. piat] *Germ. & Ald.* expiat.
22. & 26. Februm] *Ger. & Ald.* Februum.
28. Februatus] *al.* Februarius.
29. vocitatur] *Germ.* vocitatus. *Ald.* vocitatus eſt.
30. immutata] *Germ. & Ald.* mutata.
30. 31. nam qui Quinctilis fuit] *Ald. & Ger.* nam Quinctilis, Iulius cognom.
Pag. 165. verſ. 3. 4. ex S.C., Marcio] *Ger.* Qui autem Sextilis fuerat, C. Marco (*Ald.* Marcio) Cenſorino.
6. Auguſtano] *Germ. & Ald.* Auguſtio.
8. 9. menſum immutaverunt] *Ger. & Ald.* menſium mutavere.
12. menſibus fuerunt] *Germ. & Ald.* fuerunt *deeſt.*

CAPUT XXIII.

PAG. 169. verſ. 2. aut ann.] *al.* & anni.
26. dies eſt temp.] *Ald.* dies, temp.
28. tempus eſt] *Ald.* eſt tempus.
28. 29. uſque ad exortum] *Germ. & Ald.* ſolis ad exortum.
Pag. 170. verſ. 2. quod fit] fit *abeſt à veteri lib.*
2. circumactu] *Ald.* circuitu.
8. aſtri, diem] *al. deſunt.*
10. Athenienſes] *al.* Athenis.
11. cæterum] *al.* cæteri.
11. Romani] *al.* Romæ.
18. dicitur] *Ger. & Ald.* dicetur.

18.19. Idem significat, quod qui à media nocte, ad proximam mediam noctem] *Hæc Ger. desunt.*

27.28. dicunt] *al.* ducunt.

28. Capitolio] *al.* Capitolino.

Pag. 171. vers. 2. ad clima] *Germ. & Ald.* à climate.

8. solarium] *Ger. & Ald.* horarium.

10. nam in XII.] *Germ.* nam XII.

16. idque similit.] *Germ. & Ald.* id similit.

17. & tertia] & *abest à vetere cod.*

CAPUT XXIV.

PAG. 174. vers. 10. aliis subnotata] *Germ. & Ald.* aliis *deest.*

13. incipiam] *Germ. & Ald.* incipio.

17. dein] *Ger. & Ald.* deinde.

18. conticuerunt] *Ger. & Ald.* conticuere.

19. Sole nondum orto] *Ald.* cum Sole orto iam lucet. *Germ.* tunc ante lucem, & sic diluculum vocatur. Mane, *&c.*

21. videtur Solis] *Ald.* videtur. Sol

22. medii diei] *Germ.* meridiei.

23. hinc] *al.* tunc.

23. Hinc suprema] *Germ.* hinc tempestas suprema.

24. Plurimi] *al.* multi.

24.25. Existimant.] *Ald.* existiment.

26. SOL. OCCASUS] *Germ. & Ald.* Solis occasus.

27. Plæ-

27. Plætorius] *Ger.* Plectorius.

Pag. 175. verſ. 2. Post hac fuat] *Ger.* Poſthac fuerit. *Ald.* p. h. erit.

3. isq usq. ad. supr.] *Ald.* Iiſque ſupremam (*al.* ſeprimam) ad Solem occaſum ius inter cives dicito. *Germ.* Iiſque ſupremum ad Solis occaſum ius inter cives dicito.

5. ſequitur veſpera] *Germ. & Ald.* dicitur veſper.

6. heſperon] *Germ.* heſperum.

9. quod] *Ald.* quia.

10. noctis ſit] *Ald.* noctis ne ſit.

11. Poſt id ſeq.] *Ald.* id. *deeſt.*

15. qua nihil agi] *Germ. & Ald.* quia nihil. *Sed &* agi, *non eſt in vet. lib.*

15. tempeſtivum eſt, tunc ad med.] *Germ.* tempeſtivum tunc, cum ad med.

15. tunc] *Ald.* Tum.

FRAGMEN-

FRAGMENTUM INCERTI SCRIPTORIS,

Antea Cenſorino tributum, & cum eius de die Natali libro continenter impreſſum, nunc ab eodem ſeparatum, correctiuſque, & aliquot capitibus, ex veteri libro additis, auctius editum

A. LUD. CARRIONE.

De NATURALI INSTITUTIONE.

CAPUT I.

Nitia rerum eadem elementa & principia dicuntur. Ea Stoici credunt tenorem atque materiam. Tenorem, qui, rareſcente materia à medio tendat ad ſummum; eadem concreſcente, rurſus à ſummo referatur ad medium. Thales Mileſius aquam principium omnium rerum dixit. Alias opiniones ſupra retuli. Stoicorum opinio probanda: qui, cum arte compoſitum mundi opus conſiderarent, introduxerunt Naturam prouidam ac ſapientem; quam ordo impermutabilis oſtenderet;

& industria factum pronunciaverunt. Sive perpetuus, sive longævus est mundus, & in flammas abit, & vicissim ex flammis renovatur, ac restituitur, durantibus tamen principiis: nec recidere ad nihilum videri potest, quod in se deficit, & in se regignitur. Et constat quidem quatuor elementis, terra, aqua, igne, aëre. cuius principalem Solem quidam putant, ut Cleanthes; ut Chrysippus, æthera: cuius motu perenni subiecta tenentur & administrantur, & ipse quidem æther nihil patitur. aër ætherem supra, infra aquam, & aër supra aquam, infra terram. terra omnia ex omnium permixtione progignit, & temperantia fovetur, intemperantia læditur. Invicem porro elementa succedere, & interitu singulorum universa fieri sempiterna, manifestum est.

DE COELI POSITIONE.

CAPUT II.

COelum circulis quinque distinguitur, quorum duo extremi maxime frigidi, australis humillimus, & aquilonius excelsissimus. His utrimque proximi duo paralleli vocantur, æque, ut ita dixerim, distantes, iidem tropici, iidem solstitiales: alter hibernus, per quem Sol, transmittens octavam partem Capricorni, solstitium hibernum facit;

alter æſtivus, per quem Sol octava parte Cancri ſolſtitium æſtivum facit. medius eſt æquinoctialis, qui octava parte Arietis æquinoctium vernum, octava parte Libræ autumnale conſtituit. Ut circuli in cœlo, ita in terra zonæ vocantur: inhabitabilis infra frigidus circulus ob rigorem, quod ab his longiſſime Sol abeſt: item extenſus in radios æquinoctiales, quod ſub vertice Solis eſt. ſub quo quidam habitare dicunt cydrophe, & Æthiopiæ maximam partem. item plurimas inſulas maris rubri, alioſque vertices eminentiaſque terrarum noſtris ampliores, ſub tropicis habitare nihil dubium eſt. Noſter ſolſtitialis æſtivus eſt excelſus atque arduus. diviſi à nobis circulo æquinoctiali antichthones vocantur: videntur humiles atque depreſſi, quibuſque antipodes infra ſunt. quod ut poſſe videatur, efficiunt flexus obliquitateſque terrarum. Antichthones idem Antœcœ nominantur. Incipit ſignifer non ab extremo circulo, nec ad extremum pertenditur, ſed ab imo tropico auſtrali brumalique eodem per æquinoctialem ad ſummum ſolſtitialem eundemque æſtivalem per medium longitudinis latitudiniſque porrectus obliquum. Circuli ſigniferi partes CCCLX. ſigna XII. partium ſingula tricenarum, quorum quædam minora quædam ampliora & populo . . . * . . . dicuntur. ſed compenſatio quin-

que partes creditur applicare, ut ſint omnes ſigniferi partes CCCLXV. horum incipientia ab ariete altera ſunt maſculina, altera feminina: & maſculina quidem maſculorum natalibus, alia feminarum convenientia. item quartum quodque eorum aut tropicum, aut ſolidum, aut deforme. Incipiet dinumeratio ab Ariete, quod ſignum tropicum eſt. Tropicorum duo ſunt æquinoctialia, Aries & Libra: duo ſolſtitialia, Capricornus & Cancer. Tropicis proxima ſolida, antepoſita his deformia.

DE STELLIS FIXIS ET STANTIBUS.

CAPUT III.

STellarum aliæ cum cœlo feruntur, ideoque, quod non excedunt ſuos locos, fixæ nominantur: aliæ contra cœlum, & in ortus cœli eunt, ſed mundi celeritate victæ occidere videntur cum eo, quamvis curſum ſuum peragant. Sol maximum ſidus ætheris medii limite igneſcit, ſingulis diebus & noctibus peragit ſingulas partes: ſigniferum pervadit annum. Luna de Sole flammatur. ambit circuitu breviſſimo terram triginta diebus, adeo vicina vertici terræ, iunctaque, ut in umbram eius incidere ſoleat, & videri deficere. eadem cum ſubiit Solem & ſubſtitit radiis, facit obſcurationem, quæ defectio Solis

lis videtur: interim tamen cava, paucioribus quam triginta diebus circulum ſuum tranſit. Saturni ſtella per maximum ambitum fertur, ideoque tricenis menſibus ſingulis ſignis reſiſtit, per triginta annos ſigniferum pertranſit: frigida & ſterilis, infecunda, terris naſcentibus non ſalutaris, facit adverſa diurna & ſubita. Iovis ſtella in ſingulis ſignis annum manet, ſigniferum duodecim annis evadit, ſalutaris & temperata, & univerſis euntibus proſpera. Martis ſtella non eodem ſpatio ſignis ſingulis hæret, ſed ſigniferum novem fere annis pervagatur, ignea, intemperans, & in adverſis & in mortalibus ſubita, vel ferit repentinis morbis, vel ferro perimit. Stellæ Mercurii & Veneris Solem ſequuntur, eademque ſpatia cuſtodiunt. Stella Mercurii fit ſimilis illi, quam videt; Veneris, genitalis & roſcida, & proſpera, & ſalutaris. Luna globum ſuum creditur habere, ſed ignem à Sole concipere, &, quantum percutitur, ardeſcere. Quando igitur à Sole diſcedit, augetur: cum vero contra ſtetit, toto feritur adverſo, & velut ſpeculum, non vim, ſed imaginem reddit. Hac univerſa gignentia creſcente pubeſcunt, tenueſcente tenuantur. humor etiam & ſpiritus omnis augeſcit: tumeſcit Oceanus, deinde cum ipſius fulgore conſidit. Diverſo ergo cœli & vagantium ſtellarum concurſu, quod temperatur, utrimque dete-

ritur, & infra fluit. id excipit Luna, & Soli tradit: quo & animalia vigeſcunt, & humus quodammodo animatur genitali calore, &, ut ita dixerim, vivo. Plurimum in originibus valent, quæ in ortu ſunt, languent in occaſu. Ortum facit ſtella, quam Sol præterit, deinde ſtationem matutinam cum à quinto loco Solis ſteterit: in eodem manet ſigno, donec ab eodem Sole moveatur. quæ contraria eſt Soli, mane occidit. oritur ſimul nocte, & vocatur * deinde rurſus altero latere à quinto ſigno deprehenſa poſt meridianam ſtationem facit; donec ingreſſo Sole idem ſignum ſub radiis eius deliteſcat, & in totum occidat. Adſpiciunt inter ſe ſtellæ ex quinto ſigno, quod dicitur trigonon: & habent maximam conſenſionem. item à quarto, quod dicitur tetragonon, & centrum vocatur, & in alterutrum maximum præſtant effectum. item ex contrario, quod eſt ſextum ſignum, & diametron vocatur, eſtque maxime adverſum. cætera diſſident, vel leviter adſpiciuntur. tertium quodque dicitur hexagonon. Signa tropica perigrinationibus præſunt, & omnino mobilibus, & in conſiliis ſubinde variant atque permutant: biformia geminatione rerum omnium repetitionem ſignificant; & interim dilatione ſolida vehementer & inſtanter efficiunt, & ad exitum vel proſpera vel adverſa perducunt, ſicut adſpiciuntur à

ſtellis,

ſtellis, vel faventibus, vel repugnantibus. Multum tamen refert cuius quæque ſtella domus ſit, alienæ an ipſius. domus Solis eſt Leo, Lunæ Cancer, Mercurii Virgo & Gemini, Veneris Libra & Taurus, Martis Scorpio & Aries, Iovis Sagittarius & Piſcis, Saturni Capricornus & Aquarius. Nocturnis originibus favent Luna, Mars, Venus: plus die poſſunt Sol, Saturnus, Iupiter: Mercurius varie, & quomodo conſenſit aut viſus eſt.

DE TERRA.

CAPUT IV.

TErra omnium rerum eſt media, forma globoſa. aquis cingitur, in aëra prominet, excipit cœlum: aque omni vel temperie quantum afficitur, ita quæcunque ſuſtinet, afficit & movet. Poterat finem liber, plenus omnibus neceſſariis, iam videri conſecutus; ſed cum & mundi dimenſiones, & plurima præterea in univerſis rebus, ratio Geometrica impleverit, pauca de numeris menſuriſque dicamus.

DE GEOMETRIA.

CAPUT V.

GEometria est ſcientia digerendi figuras, & numeros emetiendi cum ſuis reſolutionibus. Numerus eſt congregatio ſingulorum, finita ſemper, & infinita natura.

DE FORMIS.

CAPUT VI.

NOta eſt, cuius pars nulla eſt. Linea longitudo ſine latitudine. lineæ autem finis, notæ. Recta linea eſt, quæ ſuper ſe poſitis notis æquabiliter poſita & ſummiſſa eſt. quod longitudinem tantum habet ſummitatis. finis lineæ ſuper plana, quæ dicitur ἐπίπεδ☉. Summitas eſt, quæ ſuper ſe poſitis rectis lineis æquabiliter poſita eſt, vel quæ ſuis finibus æquabiliter poſita eſt. Planus angulus eſt, in planicie duarum linearum, non e regione poſitarum, ad unum ſignum contingens curvatio. Hæ lineæ, quæ angulum continent, cum rectæ ſint, is angulus rectis lineis contineri dicitur. Si recta linea ſupra rectam lineam ſtans continuos angulos inter ſe pares facit, tum uterque ex paribus angulis rectus dicitur; & ea linea Græce κάθετ☉, Latine norma dicitur. Rectus angu-

gulus, eſt modicus & ſibi congruens; hebes, maior recto; acutus, minor recto.

DE FIGURIS.

CAPUT VII.

Figura eſt, quæ aliquo fine, aut aliquibus finibus continetur. Circulus eſt figura plana, una linea comprehenſa, intra quem mediæ omnes lineæ inter ſe pares ſunt. Centron eſt nota circuli medii. Diametros eſt recta linea per centron emiſſa, & in utramq; partem ſecans circulum. Hemicyclium eſt circuli dimidium. Euthygrammoi formæ ſunt, quæ rectis lineis continentur. Trigonum, trilaterum; tetragonum, quod quatuor: multilaterum, quod pluribus. Triangulum æquilaterum, quod paribus trinis lateribus concurrit; iſoſceles, quod duo tantum latera paria habet. Scalenon, quod tria latera inæqualia habet. Orthogonum, quod habet [rectum angulum: amphigonum quod habet hinc inde angulum hebetem: oxygonon, quod acutos omnes tres angulos habet:] quadrilaterum, formarum quadratum eſt, quod omnia quatuor latera habet, & angulos rectos; heteromeces, [quod nec angulos, nec latera paria habet. Scutula, id eſt, rhombos, quod] latera paria habet, nec angulos rectos, ſimiles ſcutulæ: cuius con-

trària latera, & contrarii anguli, inter se pares sunt, sed neque æqualiter nec undique æque rectis angulis. Trapezia, cætera nominantur. Parallelæ lineæ, quæ sunt in eadem planitie positę, nunquam inter se contingunt.

DE POSTULATIS.

CAPUT VIII.

POstulata Geometrarum sunt quinque, ut liceat ab omni signo ad omne signum rectam lineam ducere, & omnem finitam rectam lineam è regione eiicere, & omni modo & intervallo circulum scribere; & omnes rectos angulos inter se pares esse; & si in lineam recta linea immissa interiores angulos minores duos rectis pares fecerit, erectas lineas concurrere. Si paribus paria adiecta fuerint, omnia paria erunt: & si paribus paria demta, reliqua erunt paria; & quæ eisdem paria sunt, & inter se paria sunt.

DE MUSICA.

CAPUT IX.

PRior est Musica inventione metrica. Cũ sint enim antiquissimi poëtarum Homerus, Hesiodus, Pisander, & hos secuti elegiarii, Callimachus, Mimnermus, Euhemerus: mox

mox Archilochus & Simonides trimetrum iambicum, chorium catalecticum, tetrametron composuerunt. Archilochus etiam commata versibus applicando variavit. Eupolis per plurimas species secuit, Alcman numeros etiam minuit in carmen. hinc poëtriæ melicæ; at Telesilla etiam Argiva minutiores edidit numeros. Quæ species cum iam displiceret, & integra brevior videretur, magnitudine Pindari asserta est. qui etiam libros innumeris modis edidit. hoc secuti musici Timotheus, & Pondos, & Hyperides, & Follis, & clarissimus cum peritia tum eloquentia Aristoxenus, modulati protinus cantus. Nec tamen non putes antiquiores cantus esse numeris, sed rusticos & inconditos: post quos poëtica valuit, veluti legitima Musica licentior, magisque modulata.

DE RHYTHMO.

CAPUT X.

RHythmus creditur dictus à Rhythmonio Orphei filio, & Idomoneæ nymphæ Maricæ, ut tradit Nicostratus, libro quem composuit de musico fratre Rhythmonii: * tradit Hymenæ Varrithonis autem & Chloridis Tiresæ filiæ Periclymenum & Perimedem, qui primus cecinerit res gestas heroum musicis cantibus. DE

DE MUSICA.

CAPUT XI.

MUſica eſt peritia faciendorum & canendorum modorũ. Eius partes harmonica, organica, crouſmatica. Crouſmata, pulſus decori ſine carmine vocantur. Harmonia, eſt conſonantia. Organica, rhythmos Græce, modus dicitur Latine. Nominatur verſus ab eo, quod fluat, ſeque ipſe circumeat. Modus autem, eſt lex quædam & ordo vocalium intervallorum & differentia; vel, ut Ariſtoxenus definit, non utcumque compoſitum vocalium temporum intervallum. * Carmen eſt modus motus. Tempus, eſt ſyllabæ ſpatium. huius elementum brevis ſyllaba. diviſio, brevis alia, longa alia. & neutrius ratio eſt.

DE MODULATIONE.

CAPUT XII.

MOdulatio, eſt modorum prudens diſpoſitio. Eius tres ſpecies, τόνος, χρῶμα, ἁρμονία. Species carminum tredecim: ex quibus primæ ſunt, Dorium, Phrygium, Lydium. His acceſſerunt graviſſimum hypodorium, mox duo hypophrygii, gravior & acutior, [deinde hypolydii totidem, & perinde

de gravior & acutior:] deinde Dorius medius, tum Phrygius gravis, & âlter excelſus: totidem Lydii, gravis & acutus: tum mixolydii pari diverſitate: poſtremo hypermyxolydius acutiſſimus. Organum quondam habuit tres intenſiones, gravem, mediam, & acutam. inde Muſæ quoque tres olim æſtimatæ, Hypate, Meſe, Nete. Nunc in ampliore numero ſoni cõſiderantur, ut ſit proſlambanomenos Hypate hypaton, deinde parypate hypaton, deinde Lycanos hypaton, deinde hypate, deinde hypates meſon, deinde parypates meſõ, deinde Lycanos meſon, deinde triſcelmeumenõ netes mommenon parameſe trite diezeugmenon, paranete diezeugmenon, trite hyperboleon: Quas animadvertiſſe cum reſonantia ſuavitatis in arcu ſororis Apollinem tradunt, & intendiſſe protinus citharam, tum notaſſe, quod adſtrictiora fila nervorum in acumen excitarentur, gravibus reſponderent remiſſa. inde feciſſe tres primos, de quibus ſupra dictum eſt: hanc excepiſſe intenſionem Linon, quem quidam Apollinis filium tradunt, & nymphæ Parameſæ Chryſthemidi reliquiſſe: ab ea adiunctum modum, qui ſynemmenos dicitur: hunc numerum auxiſſe Terpandrum adiectione diezeugmenou, qui primus à gravibus in acumen avertitur. deinde Timotheus addidit duos, parameſon & hyperboleon. Initium

tium modi dicitur diesis; dimidium, hemitonium; totum, tonos. Toni duo & dimidius, diatessaron nominatur; tres & dimidius, diapente; sex, diapason. Hæc Musicæ summa est.

DE METRIS ET PEDIBUS.

CAPUT XIII.

Metrum Græce, Latine numerus vocatur. Numerus est æqualium pedum legitima ordinatio. huius arsis & thesis partes sunt. Pedum syllabæ elementa, numeri modorum elementa, spatia syllabarum ac tempora. Pedes componuntur ex syllabis ut minimum binis, ut plurimum ternis. incipiunt temporibus binis, ad sex perveniunt. disyllabi quatuor, trisyllabi octo, plures quam duodecim esse non possunt. Pyrrhichius, ex duabus brevibus: cuius exemplum, *Deus*. Chorius, ex longa & brevi: ut, *Roma*. Iambus, ex brevi & longa: ut, *salus*. Spondeus, ex duabus longis: ut, *vates*. Duo igitur quantitate contrarii, Spondeus & Pyrrhichius, duorum alter, alter quatuor temporum. duo in ordine, quorum uterque trinorum temporum, Iambus & Chorius. Ita non plures, quam quatuor pedes dissyllabi sunt, nec esse possunt. Trinarum syllabarum primus est dactylus: qui constat ex longa & duabus bre-

brevibus, cuius exemplum, *Aeolus.* huic contrarius anapæstus, ex duabus brevibus & longa, ut *pietas.* Amphibrachus, ex brevi, & longa, & brevi: cuius exemplum, *avarus.* Brachysyllabus, ex tribus brevibus, cuius exemplum *Cicero.* & contrarius Molossus, ex tribus longis: cuius exemplum, *Mæcenas.* Item tres quinum temporum, Bacchius ex duabus longis & brevi: cuius exemplum, *Latona.* huic ordini adversus palimbacchius, ex brevi & duabus longis: ut, *Aquinas.* Creticus & amphimacrus ex longa, brevi, & longa: ut *sanitas.* duobus à quantitate contrariis brachysyllabo & Molosso, quorum alter trium temporum est, alter sex: ordine tres in quaternis, tres in quinis temporibus.

DE LEGITIMIS NUMERIS.

CAPUT XIV.

PRimus est & legitimus maxime numerus, hexameter heroicus. huius pedes aut dactyli sunt, aut spondei: raro & in versu extremo reperietur trochæus; huius exemplum, *Avia Pieridum peragro loca nullius ante.* Totus iste dactylus fuit, & habuit summum trochæum. Sed mixtus ex spondeis hic erit. *Italiam fato profugus Lavinaque venit.*

totus ex ſpondeis: *Cives Romani tunc facti ſunt Campani*. Hoc genus numeri pauciſſimarum duodecim ſyllabarum, plurimarum octodecim: tempora recipit vigintiquatuor, interim vigintitria: pedibus tribus tantum conficitur. formas excipit triginta duas. enumerare feſtinantibus longum eſt. Pentameter elegiacus habet exemplum: *Dum meus aſſiduo luceat igne focus*. recipit dactylum, ſpondeum, anapæſtos duos in fine verſus, aliquando brachyſyllabos. fit ſyllabarum pauciſſimarum duodecim, plurimarum quatuordecim. tertium pedem ſpondeum ſemper habet, quartum & quintum aliquando brachyſyllabum. Trimetros iambicus Latine ſenarius dicitur: cuius exemplum, *Phaſelus iſte quem videtis hoſpites*. duodecim ſyllabarum eſt. recipit aliquando præter cæteros iambos, extremo pyrrhychion. Trimetros tragicus: *Pro veſte pinnis membra textis contegit*. &, *Aquilonis ſtridor gelidas molitur nives*. recipit in parte prima greſſionis ſpondeum, & alio loco dactylon & anapæſton, & pro iambo chorium & tribrachyn: fit ſyllabarum pauciſſimarum duodecim, plurimarum ſeptendecim. recipit tempora plurima undeviginti, pauciſſima tredecim. Comicus trimetros ſolet magis in breves minui. Trimetros Hipponactius pedem noviſſimum aſſumens ſpondeum vel chorium talis

talis eſt: *calentibuſque lympha fontibus*. ſemper eoſdem pedes, quos reliqui trimetri, præter noviſſimum, recipit, & tetrametros, qui Latine quadratus, vocatur. Choriacus talis eſt: *Tela famuli, tela propere, ſequitur me Thoas*. recipit eoſdem pedes, pervenit ad ſeptem & ſemipedem; ſummum pedem patitur aut creticum aut dactylum. Octonarius iambus: *Proinde & abs te regimen Argos dum eſt poteſtas conſulendi*. Septenarius; *Hæc bellicoſus cui pater, mater cluet Minerva*. Conſtat ex pedibus iiſdem Ionicus ſeptenarius: *Ibant mala viere Veneream coronam*. Ionicus maior eſt: *Ille ictus retrocecidit in natem ſupinus*. habet vitium in tertia ſyllaba. minor, *Metuentis patruæ verbera linguæ*. Percipiunt pedes, maxime pyrrhichium & ſpondeos: & ſolent diviſis ſyllabis longis plurium ſyllabarum pedes admittere. Ariſtophanius anapæſtus: *Axena Ponti per freta Colchos denique delatus adhæſi*. recipit pedes quaternorum temporum, omnis implet pedes ſeptem & ſemipedem. Anapæſtus Octonarius: *Ore beato lumine volitans qui per cœlum candidus equitas*. recipit eoſdem pedes, præter ſemipedem. Ariſtobolius, *Quædam terribilis tua pectora turbat terrifico ſonitu intulit*. hic circuitus magis, quam verſus eſt. dactylum crebrum habet, rarum ſpondeum. Pæon duodenarius; *Quis meum*

nominans nomen exciet, quis tumultum, invocans incolarum fidem? & hic circuitus magis quam verſus eſt. Huic ſuberit denarius. *Qui repens ſemipulſus onere gravi fores ſtrepitu terrent?* Recipiunt pedes, creticos, chorios, ſpondeos, iambos, brachyſyllabos, anapæſtos. Undecim ſyllabarum Phalæcius, *Paſſer delitiæ meæ puellæ.* recipit pedes ſpondeum, dactylum, creticum, palymbacchium. Angelicus numeros & ſyllabam coarctat hexametro: ut, *Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia ſervas?* Anacreontius: *Miſeri invidi vivimus ſcientes.* recipit pyrrhichios, chorium, ſpondeum, brachyſyllabum, anapæſtum: primus ſemper eſt pyrrhichius. Numerus Saturnius. *Magnum numerum triumphat hoſtibus devictis.* Sunt qui hunc Archebolion vocant. recipit pedem ſpondeum, iambum, pyrrhichium, chorium, dactylum, brachyſyllabum, anapæſtum. Priapeius, *Hunc lucum tibi dedico conſecroque Priape.* tertium pedem pro dactylo creticum habet, alioqui hexametros eſſet.

DE

DE NUMERIS SIMPLICIBUS.

CAPUT XV.

PYrrhichius, *Rapite, agite, ruite celeripedes.* Contrarius eſt huic & duodecaſyllabos ſpondaiſon: *Olli crateribus exauratis hauſerunt.* Dactylicus, *Pulverulenta putrem ſonitu quatit ungula campum.* Amphibrachus non facit numerum. Anapæſtus: *Agilis ſonipes rapitur celeri ſonitu trepidans.* Creticus: *Horridi tranſeunt ad pedes ex equis.* Palymbacchius, *Amicos ad hanc rem ſi voles advoca.* Bacchius non facit numerum. Moloſſus idem eſt, qui ſpondiaſon. Nunc quemadmodum à principali heroico plures numeri transfigurantur oſtendam. Ac primus trimetrus fit heroicus ſpondiaſon: *Cives Romani tunc facti ſunt Campani.* Syllabam unam, quæ eſt ante extremam, ex longa contraho: ut, *Cives Romani tunc facti ſunt Appuli.* & eſſe cœpit trimetron. E'egiacum tranſibit, *Bella per Emathios.* Rurſus ad pentametros, ut componam heroicos, ſumo partem poſteriorem. *Dum meus aſſiduo luceat igne focus*, & compono, *Luceat igne focus Troiæ qui primus ab oris.* Phalæcium numerum, qui eſt, *Altis flumina vallibus tumeſcunt*, inſertis verbis facio heroicum, *Altis flumina prodita vallibus inde tumeſcunt.* Ionicus eſt, *metuentis patruæ verbera linguæ.*

adiiciam trinas verbis ſingulis ſyllabas: *Nunc metuentis nunc patruæ nunc verbera linguæ.* verto, *Italiam fato profugus Lavinaque venit:* Ariſtophanius fit heroico: *Arma virumque cano Troiæ qui primus ab oris.* Numerum angelicum, ſyllaba breviata eſſe monſtravi heroicum: item Priapeium, ſi ſyllabam ſurripias, fit heroicum.

LUDO-

LUDOVICI CARRIONIS

NOTÆ

IN FRAGMENTUM.

PAG. 209. verſ. 5. à fin. Supra retuli] *al.* retulit.] *Hæc ab aliis huc iniecta occaſionem dederunt, ut Cenſorino tribuerentur, cum non diſſimiliter eadem ſuperius tractaſſe videretur.*

Pag. 210. verſ. 5. nec recidere ad nihilum] *Hæc vulgo male corrupta ſunt, quà à ſcriptura, quà à diſtinctione.*

10. 11. ſubiecta tenentur & adminiſtrantur] *Reliqua vulgo deſunt.*

13. & aër ſupra] *Hæc corrupta ſunt. deeſt enim quod de igne dici debet: neque ſatis conſiſtunt.*

CAPUT II.

DE COELI POSTIONE] *Hæc quatuor capita, quæ vulgo deſunt, edidimus ex Vet. Cod. item ex vetuſta editione Mediol.*

Pag. 211. verſ. 10. cydrophe] *In litura eſt hæc vox. in V. Cod. Pithœano, & vet. edit.*, Cydropiæ.

20. antichthones] *Ita recte vetus Mediolan. male alii* actiones.

20.21. Antœcœ] *In membranis* antiſchepæ. *in aliis*, antiſtochæret antiſchepæ.

23. imo tropico] *Pith. & Mediolan.* initio.

26. longitudinis] *Pith.* longitudo in his.

29. 30. populo * dicuntur] *Hæc in litura in membranis.*

Pag. 212. verſ. 3. maſculina] *Hæc valde prava in membranis.*

9. Aries] *Hæc deſunt in membranis.*

CAPUT III.

PAG. 213. verſ. 7. 8. & ſubita] *Mediol.* nec ſubita.

26. tenueſcente] *Membran.* pubeſcent.

29. diverſo] diverſi.

29. cœli &] *q.* circuli.

29. vagantium] vagantia.

Pag. 214. verſ. 5. ſunt] *Aliquid deletum in libro vetere.*

11. * deinde rurſus] *Membranæ*, acronicos. *Pith.* Acronicos aronicus: *Mediol.* Acronios. *in optimis eſt litura.*

18. centrum] *Hæc in Membr. in litura.*

20. ſextum ſignum] *Correctum in vet. lib.* ſeptimum; *uti eſt in Pith. & Med.*

CA-

CAPUT IV.

PAG.215. verſ. 6. à fin. Poterat finem liber] *Vel hinc videri poteſt, hæc à ſuperiore Cenſorini libro eſſe aliena.*

CAPUT V.

PAG.216 verſ.4. & infinita natura] *Ita membranæ corrigunt, ut & Pith. & Mediolan. ſed in iis ante aberat copula* Et. *Vid. Euclidem principio Element.* 1.

CAPUT VI.

VERS.7. capitis. ſe poſitis] Sic *Pith. alii,* ſepoſitis.

8. vel quæ] *Hæc addunt membranæ & vet. editio.*

Lin.ult.pag. norma] *q.* normales.

Pag.217.verſ.2. recto] *deeſt vulgo. male.*

CAPUT VII.

PAG.217.verſ.9.à fin. rectum ang.] *His notis* [ ] *incluſa ab editionibus abſunt.*

8. à fin. inde angulum] *Vet. Cod.* habet inde angulum habetem. *Corr.* habentem. *& in litura.*

7. à fin. quod acutos] *Et hæc ab editionibus abſunt.*

Pag. 218. verſ. 2. ſunt, ſed] *Hæc ineptiſſime ſcribuntur vulgo.*

CAPUT VIII.

Lin. 4. cap. eiicere] *Pith.* ducere.

5. & intervallo] *Interponunt vulgo*, ſigno ex intervallo.

5. & omnes] *Hæc omnia turpiſſime vulgo corrupta ſunt.*

CAPUT IX.

Lin. ult. pag. Callimachus] *In V. C.* Gallinus. *ſed & ſequentia nomina ibidem corrupte*, Minervus Eurectus.

Pag. 219. verſ. 4. 5. Eupolis] *Vet. Cod.* ea potius. *& in litura.*

6. 7. Poëtriæ melicæ] *Vulgo*, poëticæ melicæ.

7. at Teleſilla] ἀπλῆς illa, *vulgo. In membr.* ἄτλης illa. *Scribe*, At Teleſilla. *de qua vide Pauſaniam.*

11. innumeris] *Recte. Tale eſt illud*, numeri innumeri, *ut in Gellio diximus.*

12. Timotheus] *Vid. Plutarchum & Suidam. Tria ſequentia nomina vereor ut recte ſe habeant.*

15. nec tamen non put.] *Membrana & vetus editio*, nec tamen an putes. *Correct. in membr.* nec tamen anno putes.

CAPUT X.

Lin. 7. à fin. Idomoneæ Nym.] *Membran.* Et id nomen Ænymphæ Maricæ.

Lin. 6. à fin. Nicoſtratus] *Vulgo,* Nicratus. *Membr.* Nicoſcratis. *aliæ,* Nicoſtratus.

Lin. 4. à fin. * tradit] *Locus fœde corruptus.* *Membr.* tradit Hymene Varri, Tonis.

Lin. 3. à fin. Periclymenum &] *Ita Vet. Cod. vulgo,* Pendemenum & Peridemen. *Alius vet. cod.* Periclimenum & Perimedium.

CAPUT XI.

PAG. 220. verſ. 11. * Carmen] *Hæc omnia in membranis & alibi, æque atque hic, corrupta.*

CAPUT XII.

Verſ. 4. à fin. Dorium] *In membranis videtur fuiſſe,* Dorio, Phrygio, Lydio.

Lin. ult. pag. deinde] *Notis incluſa vulgo deſunt.*

Pag. 221. verſ. 3. 4. mixolydii] *Vulgo,* meſolydii. *Sed ita Vet. Cod. ut etiam* pera mixolydius, *non* hypermeſolydius.

14. triſcelmeumenon] Trite ſyneumenon, nete ſyneumenon, *Vet. Cod. Vulgo,* & intendiſſe potius dytarantiũ notaſſe.

 25. Chryſthe-

25. Chrysthemidi] *Vet. Cod.* Chrysothemidi.

CAPUT XIII.

PAG.222.vers.capitis 7.incipiunt] *Ita optime Vet.Cod. Editiones aliæ omnes vitiosæ.*

11. Deus] *Vet. Cod.* Cato.

16.17. duo in ord.] *Hæc desunt vulgo.*

Pag.223.vers.1.Æolus] *V.C.*Hannibal.

3. pietas] *Vetus Cod.* Capaneus.

CAPUT XIV.

PAG.224.vers.5. interim] *Hæc vulgo perperam.*

9. assiduo] *V. C.* assiduus.

27. undeviginti] *V. C.* decem & octo.

27. tredecim] *V. C.* quatuordecim.

Pag.225.vers.11. cluet] *Vulgo*,ut.

13. viere Veneream] *Male vulgo*,cluere venena.

14.ille ictus] *Et hoc male*, ille ictus retrocedit in natem supinus.

16.17.Percipiunt] *Perperam vulgo*,præcipiunt in Cerere.

23. septem & semip.] *Vulgo*, præter semipedem.

30. Pæon duodenar.] *Vulgo*,pene duodenarius.

Pag.226.vers.1.exciet] *Vulgo, male*,excitet.

1. quis tu] *Vulgo*,quemvis tumultum. *pessime.*

10.nu-

10. numeros & syll.] *Vet. lib.* numeratus syllabam coartat.

18. Archebolion] *Vulgo,* Aristolochium. *Membranæ,* Aristodolium.

CAPUT XV.

PAG. 227. vers. 3. Olli crateribus] *Duæ primæ voces sunt in litura in Vet. Cod.*

7. trepidans] *Vulgo,* crepitans.

10. 11. 14. Spondiason] *Ita semper membranæ, non* spondaicum.

15. 16. ante extremam] *Vulgo,* extrema.

21. assiduo] *Vet. Cod.* assiduus.

26. verbera linguæ] *Reliqua desunt Vet. Cod. & videntur excidisse quatuor paginæ.*

Pag. 228. vers. 3. Venit] *Vulgo,* capit.

INDEX

INDEX

SCRIPTORUM, ALIORUMQUE

Monumentorum, quorum apud
Cenſorinum mentio.

A.

Com-

D.

E.

F.

G.

H.

I.

L. Le-

L.

INDEX

INDEX
AUTORUM QUI IN
Notis laudantur.

A.

Cle-

E.

F.

G.

H.

He-

Musicus

Sene-

INDEX

INDEX
RERUM MEMORABILIUM,
quarum in Censorino & in eum Notis mentio.

A.

Æta-

Annus

B.

C.

Canicu-

Con-

Die-

E.

F.

Februa-

G.

M.

Mulier

Sol,

Thoth,

V.

INDEX

INDEX

AUTHORUM IN FRAGMENTO nominatorum.

INDEX

Rerum Verborumque in Fragmento.

A.

B. *Bac-*

B.

C.

H.

I.

K.

L.

Nume-

Priapeius

Spon-

F I N I S.

Errata.

PAg. 15, lin. 1, 2. *fritilla*. pag. 62. lin. cap. 14. διάστημα. pag. 98. lin. 19. *differri*. pag. 100. lin. 19. ἄνθρωπος. pag. 100, lin. penult. lege, *Vide Gell. lib.* III. *cap*. X. pag. 101. lin. 5, 6, 8, 9. ἑβδομαδικοὶ, ἐννεαδικοὶ, ἑβδομαδικοῖς. pag. 141, lin. 6 à fin. προσέληνοι. pag. 223, lin. antepen. dactylicus.

BIBLIOTECA

